

LUND UNIVERSITY

Medreflektioner inom lärarutbildningen

Eklund, Monica; Persson, Anders; Ranagården, Lisbeth

2008

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Eklund, M., Persson, A., & Ranagården, L. (2008). *Medreflektioner inom lärarutbildningen*. Abstract från Den 10. nordiske læreruddannelseskongres.

Total number of authors:
3

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Den 10. nordiske læreruddannelseskongres:

Relationen mellem læreruddannelsen og skoleudviklingen

21.-24. maj 2008, Islands Pædagogiske Universitet, Reykjavík, Island

Abstrakter

1908100ÁR2008

Den 10. nordiske læreruddannelseskongres:
Relationen mellem læreruddannelsen og skoleudviklingen
21.-24. maj 2008,
Islands Pædagogiske Universitet,
Reykjavík, Island

Redaktør: Kristín Jónsdóttir
Forsidebillede: Jón Reykdal
Design: Hugsa sér!
Trykeri: Gutenberg

Kongressens website
www.yourhost.is/khi2008

Kongresrapporten publiseres elektronisk
Papers som præsenteres på kongressen og ønskes publiseret, skal indsendes via kongressens website inden den 1. juli 2008.
Papers bliver redigeret og publiseret på website under School of Education, University of Iceland, den 1. oktober 2008.

Register

Kongressens tema:
Relationen mellem læreruddannelsen og skoleudviklingen 4

Keynotes:
Professor Hannu Simola: Wishful Rationalism and the Double Bind – Reform Discourse, Teacher Education and Classroom Work in the Era of Quality Assurance and Evaluation 5

Seminarielektorer Sanne Lillemor Hansen og Hanne Schneider: Relationen mellem læreruddannelse og skole i forhold til den fælles opgave at uddanne lærere 6

Professor Anne Edwards: Becoming a Teacher 7

Docent Ragnhildur Bjarnadóttir: På vej mod udvikling af lærerkompetence – i lys af lærerjobbets udfordringer 8

Sessions:
Session A1 9
Session A2 10
Session A3 11
Session A4 12
Session A5 13
Session A6 14
Session A7 15
Session A8 16
Session B1 17
Session B2 18
Session B3 19
Session B4 20
Session B5 21
Session B6 22
Session B7 23
Session B8 24
Session B9 25
Session C1 26
Session C2 27
Session C3 28
Session C4 29
Session C5D5 30-31
Session C6 32
Session C7 33
Session C8 34
Session D1 35
Session D2 36
Session D3 37
Session D4 38
Session D6 39
Session D7 40
Session D8 41
Session D9 42
Session E1 43-44
Session E2 45
Session E3 46
Session E4 47
Session E5 48
Session E6 49
Session E7 50-51
Session E8 52
Session E9 53
Index - forfattare i alfabetisk ordning 54-55

Kongressens tema

Relationen mellem læreruddannelsen og skoleudviklingen

Den nordiske kongres som nu afholdes for tiende gang er et samarbejdsprojekt mellem lærere på pædagogiske universiteter og praktiklærere som er ansvarlige for de lærerstuderendes praktik. I de sidste næsten 20 år har man mødtes hvert andet år for at diskutere udvikling og status indenfor læreruddannelsen.

Traditionen tro vil vi i år lægge vægt på grundlaget for samarbejdet mellem dem der er ansvarlige for læreruddannelsen i Norden ved at fokusere på relationen mellem læreruddannelsen og skoleudviklingen. Formålet er at forøge forståelsen mellem det som læres på universiteter og det som læres på praktikstederne.

Globalt bliver der diskuteret hvor vigtigt det er for uddannelsen, at skoleudvikling og læreruddannelse følges ad.

Nordisk ministerråd har anbefalet at der bliver lavet en komparativ undersøgelse af læreruddannelsen. Der er for nylig blevet lavet en evaluering i de nordiske lande undtagen i Island. Under forberedelsen af den komparative undersøgelse har forskere gjort opmærksom på vigtigheden af ikke at se på læreruddannelsen som et isoleret fænomen, men at den skal vurderes i relation til skolesystemet, traditionerne og skolekulturen som er blevet opbygget på forskellig vis i de forskellige lande.

Planlægningskomitéen håber på at lærere på de pædagogiske universiteter samt lærere i grundskoler og på gymnasier har interesse i at deltage i debatten om dette vigtige emne og at de er interesserede i at være med til at have indflydelse på udviklingen indenfor den nordiske læreruddannelse.

Keynote

Professor Hannu Simola:

Wishful Rationalism and the Double Bind – Reform Discourse, Teacher Education and Classroom Work in the Era of Quality Assurance and Evaluation

Even the most eager reformers have noticed "considerable evidence that good teachers with moral purpose become victims of either cynicism or burnout" because of new demands, promises and wishes (Fullan, 1993). The situation of a classroom teacher often resembles the famous "double bind" outlined by Gregory Bateson (1972) as a condition for schizophrenia: A person meets such contradictory and diffuse demands that he or she is no longer able to cope with them and becomes ill. Quality assurance and evaluation (QAE) have become a vital part of the discourse on education policy everywhere in advanced liberal countries. The current policy trend related to 'outcomes-based' educational performance indicators and its link with growing demands for accountability, standards monitoring, target-setting, benchmarking and school effectiveness is widespread in Europe, Nordic countries and internationally. It seems more and more self-evident that learning outcomes must be tested and also made public in ranking lists and league-tables. In the 1990s, the author (Simola 1998, 2002) developed a concept of 'wishful rationalism' as a tacit discursive principle of the authoritarian approach to school reforms. Reading official school discourse with this specific logic in mind seems to reveal something about the inner dynamics and paradoxes of educational reforms. In this lecture, the author will apply the approach to teacher education and classroom work in the era of QAE. A Bourdieaun idea of socioanalysis will be introduced as an exit from a cul-de-sac.

Hannu Simola er professor ved Pedagogiska institutionen i Helsingfors Universitetet hvor hans forskningsområde hører til unddannings-sociologi. Han har skrivet om læreruddannelsen og lærerprofessionen i Finland fra et sociologisk og historisk perspectiv. Hans artikler om det finska Pisa-miraklet har vækket opmærksomhed. Blandt nyere forskningsprojecter som Simola styrer er *Effects and Consequences of Quality Assessment and Evaluation in Finnish Comprehensive Schooling*.

Keynote

Seminarielektorer Sanne Lillemor Hansen og Hanne Schneider:

Relationen mellem læreruddannelse og skole i forhold til den fælles opgave at uddanne lærere

Forelæsningen vil tage udgangspunkt i den fælles opgave, vi mener seminarielærere og folkeskolelærere har i forhold til uddannelsen af lærere. Det skal ses i sammenhæng med den seneste læreruddannelsesreform i DK (2007), der har sat dette endnu stærkere på dagsordenen.
Vi har gennem flere år arbejdet med at udvikle og gennemføre praktiklæreruddannelsen. Med udgangspunkt i vores erfaringer fra dette arbejde vil vi stille en række spørgsmål og lægge op til diskussion.
Hvem skal lære hvem hvad? Hvem har ansvar for hvad? Under hvilke rammer skal arbejdet foregå? Og endelig hvordan er arbejdsopgaverne mellem læreruddannelse og skole fordelt og kan det gøres anderledes?
Vi er optaget af at undersøge, hvad et udvidet og frugtbart samarbejde mellem praktikskolelærere og seminarieundervisere vil kunne betyde forhold til den fælles opgave, at uddanne kommende lærere, og hvad det kunne betyde for udvikling af praktikskolens og læreruddannelsens virksomhed generelt?
Hvad er det, praktikskolelærere og seminarieundervisere kan og kan lære af hinanden, med henblik på uddannelse af fremtidens lærere?

Hanne Schneider og **Sanne Lillemor Hansen** har begge en baggrund som folkeskolelærere, og har dernæst taget kandidateksamen fra Danmarks Lærerhøjskole (nu Danmarks Pædagogiske Universitet). Hanne er uddannet cand.pæd. i pædagogik og Sanne er uddannet cand.pæd. i psykologi. De er begge ansat på N. Zahles Seminarium og har samarbejdet dels om læreruddannelsen samt om lærerefteruddannelse herunder praktiklæreruddannelsen.
Hanne og Sanne er optaget af at undersøge og belyse den fælles opgave de mener seminarielærere og folkeskolelærere har i forhold til uddannelsen af lærere. De interesser sig i særlig grad for hvordan lærere efter endt læreruddannelse fortsat kan arbejde med at videreudvikle deres didaktiske kompetencer.

Keynote

Professor Anne Edwards:

Becoming a Teacher

In this talk I shall outline the understandings of professional knowledge that under-pin Initial Teacher Education (ITE) programmes and discuss some of the paradoxes that arise when ITE partnerships between universities and schools are examined in terms of the development of professional knowledge. Having set the scene I will outline how a socio-cultural approach to learning might usefully help us to tackle these paradoxes. In particular I shall attempt to tease out what happens when we consider partnerships in terms of student teachers' transitions from one setting to another, rather than concerning ourselves about transfer of knowledge and training.

Attention to these transitions and the learning that can arise in them will take us to an analysis of the development of the professional identities of beginning teachers and how they position themselves as learners within schools. The presentation will conclude with a discussion of the implications of focusing on reflective learning in these transitions for the longer term development of teacher expertise.

The paper will draw on my own research on teacher education in England over the last fifteen years and current research among colleagues in the Department of Education at Oxford where we have a portfolio of studies which are developing socio-cultural accounts of ITE. These studies are all raising important questions about the future development of ITE and how universities and schools may work together to create environments which are conducive to both beginning and more expert teachers.

Anne Edwards er forskningsprofessor i Department of Education i Oxford hvor hun styrer Oxford Centre for Social Activity Theory - OSAT. Hun har beskæftiget sig meget med læreres læring indenfor sociokulturel og virksomhedsteoriens perspektiv.
I hendes nuværende projekter fokuseres der på læring indenfor praktikken samt på lærere som beskæftiger sig med udvikling af læreruddannelsen for at imødekomme nye politiske retningslinjer. Anne Edwards arbejder også sammen med kollegaer på Oslos Universitet om professional læring på tværs af professioner.

Keynote

Docent Ragnhildur Bjarnadóttir:

På vej mod udvikling af lærerkompetence – i lys af lærerjobbets udfordringer

I foredraget præsenteres et nordisk forskningsprojekt som sigter på at uddybe forståelsen af den komplekse relation mellem lærerstudenters professionelle læring og deres erfaring af praksis. Hvordan kan man forstå læreruddannelsen som forberedelse til det fremtidige lærerliv i et nordisk perspektiv? Fem nordiske forskere er ansvarlige for projektet; deltagerne er lærerstudenter i Luleå, Reykjavík, Torshavn og Tromsø.

I projektets første del fokuseres der på lærerstudenternes oplevelse af udfordringerne i fremtidens lærerjob, udvikling af lærerkompetence for at magte disse udfordringer og den pædagogiske uro som ser ud til at karakterisere lærerjobbet. Der stilles spørgsmål vedrørende definitioner af lærerkompetence, professionalitet og didaktik i læreruddannelsen, på baggrund af de nye krav til lærere, den ændrede lærerrolle og skolekultur i det moderne samfund.

I projektets anden del fokuseres der på spørgsmål vedrørende faglig støtte og professional læring med baggrund i bl.a. socialkulturelle læringsteorier og teorier om professionalisme. Det undersøges hvordan kollektive tilgange til reflektion og vejledning med udgangspunkt i reelle situtaioner i praksis kan stötte nordiske lærerstudenter i at udvikle en faglig, praktisk og personlig lærerkompetence som bidrager til en udvidet forståelse af lærerjobbets udfordringer som del af større pædagogiske og kulturelle sammenhænge.

Ragnhildur Bjarnadóttir er docent ved Islands Pædagogiske Universitet. Hun har baggrund som folkeskolelærer. Hun har Cand. Pæd. eksamen i psykologi fra Danmarks Lærerhøjskole (nu Danmarks Pædagogiske Universitet), og afsluttede Ph.D. fra Danmarks Pædagogiske Universitet i 2002: *Adolescents' perceptions of own competense*. Hennes forskningsområde er ungdom, læreruddannelse og udvikling av professionel kompetence.

Session A1

Nordiske sprogpiloter - projekt om uddannelse af nordiske praktikvejledere i forhold til inddragelse af det nordiske stof i skolen

Forelæsere: *Lis Madsen, N. Zahles Seminarium, Danmark*

Nordiske sprogpiloter projekt om uddannelse af nordiske praktikvejledere i forhold til inddragelse af det nordiske stof i undervisningen i skolen Lis Madsen er projektleder for nordiske sprogpiloter og uddannelseschef på N. Zahles Seminarium i København Præsentationen giver indblik i et aktuelt nordisk projekt om uddannelse af nordiske praktikvejledere/øvelsesskolelærere til nordiske sprogpiloter. Formålet med uddannelsen er at kvalificere undervisningen i grundskolen i det nordiske stof, så den bliver funktionel, meningsfuld og hensigtsmæssig. En sprogpilot er en ressourceperson, der kan fungere som vejleder for såvel lærerstuderende som kolleger i inddragelse af den nordiske dimension i undervisningen. Projektet Nordiske sprogpiloter blev igangsat foråret 2007 og afsluttes i december 2008. I løbet af denne periode uddannes 60 sprogpiloter. Projektet finansieres af Nordisk Ministerråd, Nordisk Kulturfond og de nordiske kursusgårde. Projektet har en hjemmeside med kursusprogram, materiale fra afholdte kurser/uddannelsesforløb, relevante nordiske links mv. www.sprogpiloter.dk Omdrejningspunktet for præsentationen vil dels være en præsentation af den didaktik, der har været arbejdet med at udvikle under sprogpilotkurserne, dels en diskussion af de udfordringer, den nordiske dimension står over for i det 21. århundrede, og dels en diskussion af praktiklærernes rolle i forhold til at sikre, at den nordiske dimension i læreruddannelsen kobles til praksis.

Genrer og temaer i grønlandske fortællinger

Forelæsere: *Carsten Høgh, Ilinniarfissuaq, Grønland*

Med udgangspunkt i Knud Rasmussens grønlandske/inuitiske fortællinger (primært fra "Myter og Sagn", bd. 1-3, 1921-25) søger forelæsningen at belyse og forklare de forskellige genrer (og typer), som fortællingerne kan opdeles i - ud fra centrale motiver og temaer. Rasmussen (og andre) har selv prøvet en sådan opdeling, som imidlertid ikke er holdbar ud fra en videnskabelig vurdering. Med den videnskabelige undersøgelsen bliver formål at afklare teksternes mulige hensigt og budskab, hvorvidt der er tale om historiske (autentiske) eller fiktive beretninger, og hvorvidt det drejer sig om fx religiøse, oplysende, opdragende eller rent underholdende fortællinger. Forelæseren er cand.mag (1997) med speciale i folkedigtning, som han lige siden har forsket og undervist i på bla. seminarier og universiteter. Han har foretaget en komparativ undersøgelse af så godt som alle tilgængelige grønlandske fortællinger og deres varianter (således alle Rasmussens samlinger, samt fx Gustav Holms, H.J. Rinks og Jens Rosings udgivelser). Hvad angår de videskabelige metoder henvises til det lille udvalg af litteratur sidst i abstraktet. Formålet med forelæsningen er - sidst men ikke mindst - ud fra disse undersøgelser at give forslag til, hvorledes man kan undervise i de grønlandske fortællinger på folkeskolens forskellige klassetrin - og med hvilken hensigt (et lille udvalg "Kystens Fortællinger" (1999) findes udgivet på de fleste nordiske sprog - og er redigeret af seminarielærere fra foskellige nordiske lande).

Kortfattet videnskabelig litteraturliste: Stith Thompson: "Motif-Index of Folk-Literatur" (1979) - Björn Winger: "A Classification of Motifs in Eskimo Folk-Literature" (1930) - Axel Olrik: "Nogle grundsætninger for sagnforskning" (1921) - Claude Lévi-Strauss: "Anthropologie structurale" (1958) - Carsten Høgh: "Eventyrleksikon" (2002) - Carsten Høgh: "The Problems of Genre in Knud Rasmussen's Edition of Myths and Legends from Greenland" (i ARV, 2007).

Studentmedvirkning i forskning

Forelæsere: *Lars Anders Kulbrandstad, Høgskolen i Hedmark, Norge*

Jeg er lærerutdanner og forsker innen faget norsk. Utdanningsmyndighetene her i landet har gitt klare signaler til utdanningsinstitusjonene om å involvere studenter i de ansattes forskningsvirksomhet (se for eksempel St.meld. nr. 16 (2001-2002): Kvalitetsreformen Om ny lærerutdanning Mangfoldig - krevende relevant). I innlegget vil jeg presentere og vurdere et eksempel på slik studentmedvirkning. Fire studenter med norsk som fordypningsfag i det tredje året i allmennlærerutdanningen har deltatt i et forskningsprosjekt om større språklig mangfold i det norske samfunn som følge av økt innvandring. Det dreier seg om en delstudie innen et større prosjekt kalt Multikulturell nasjonsbygging skolens og lærerutdanningens rolle. Tidligere har jeg i dette prosjektet bl.a. gjennomført en holdningsundersøkelse med lærerstudenter som informanter, rapportert i artikkelen Lærerstudenter og språklig variasjon, Nordisk Pedagogikk 4/2007, s. 357-372. I prosjektet som innlegget handler om, ble dette fulgt opp gjennom en undersøkelse av holdninger, språklig oppmerksomhet og metaspråk blant elever på 10. klassetrinn. I innlegget vil jeg vise hvordan studentene medvirket i de ulike fasene i forskningsprosjektet: innledende faglige, metodiske og etiske overveielser, utvikling av opplegg for innsamling av datamateriale, gjennomføring av datainnsamling, bearbeiding, analyse og tolking av data og rapportskriving. Til slutt vil jeg vurdere verdien av denne studentinvolveringen i forskning sett både fra mitt ståsted som forsker og fra mitt ståsted som lærerutdanner.

Session A2

Skolelederens ansvar for læreres profesjonelle utvikling i skolen som lærende organisasjon

Forelæsere: *Brit Bolken Ballangrud, Høgskolen i Buskerud, Norge*

Målet for paperet er å analysere skolelederes rolle og deres ansvar for læreres kompetanseutvikling. Fokuset vil være den reformen vi nå har i videregående skole i Norge og skolelederens rolle når det gjelder læreres kompetanseutvikling. Dette vil bli belyst med bakgrunn i policydokumenter. Ved tidligere reformer har fagene og skolens funksjoner stått sentralt i kompetanseutviklingen av lærere. Lærere har forstått etterutdanning som korte kurs. Nasjonale læreplaner har vært de viktigste politiske virkemidlene, sammen med nasjonale handlingsplaner utviklet av Departementet. Skolelederen har hatt en svært liten rolle i kompetanseutviklingen. Men i den siste reformen Kunnskapsløftet er dette forandret. Analysen viser at skolelederen har fått en ny nøkkelrolle når det gjelder å utvikle skolen som en lærende organisasjon. Han skal sørge for at skoleutvikling ved å utvikle skolen til en lærende organisasjon, blir til kunnskap og læring både for lærere og elever. Det ser ut som en tradisjon med vekt på etterutdanning knyttet til læreplanene og fagene, står mot nye trender med vekt på en utvikling av situert kompetanse. Skolelederen skal på den ene siden takle diskurser om den lærende organisasjon og på den andre siden takle accountability-diskurser. Hvilke implikasjoner har dette for skolens kompetanseutvikling?

Mellomrom i lærerutdanningen

Forelæsere: *Snefrid Tislevoll, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Norge*

Med en livsverdensansats for pedagogisk forskning (Bengtsson 1999) er dialogen hovedredskap (Molander 1996) i den studien som dette paperet henter sitt innhold fra. Tittel: Mellomrom i lærerutdanningen En fenomenologisk analyse av tre mellomrom i allmennlærerutdanningen med utgangspunkt i tre praksisskolerektorers tanker og erfaringer. Problemstilling: Praksiskolerektor som lærerutdanner. - Hva er rektors rolle og funksjon? - Hva kan rektors rolle og funksjon være? Dette paperet vil presentere deler av et pågående phd-prosjekt om ledelse og utvikling av allmennlærerutdanningen i Norge. Problemstillingen er formulert med bakgrunn i ny øvingslæreravtale av 2002 og Kvalitetsreformen for høyere utdanning av 2001 og studiens mål er å få økt kunnskap og forståelse for praksisskolerektors betydning som lærerutdanner. Med samtalen som basis for kunnskaping (Krogh 1995) har det i prosessen utkrystallisert seg tre relasjonelle mellomrom (Arendt 1996) som fokus for utforskning og analyse. Mellomrom I dreier seg om relasjonen mellom rektor og studenter, mellomrom II omhandler relasjonen mellom rektor og lærerne internt på praksisarenaen og det tredje mellomrommet er det som ligger mellom rektor ved praksisskolen og lærerutdanningsinstitusjonen. Denne presentasjonen vil berøre alle tre mellomrommene, men vil i hovedsak konsentrere seg om det tredje. Rektorenes tanker og erfaringer gir rom for tolkning og forståelse som kan tematiseres inn under stikkordene åpenhet, myndighet og samhet.

Utvikling av samarbeidsformer mellom lærerutdanning og skole-/barnehageeiere

Forelæsere: *Ann Britt Ervik, Høgskolen Stord/Haugesund, Norge*

Tildelte midlar omfattar så langt Fase 1 av prosjektet (2007-2008). Prosjektet kan etter søknad utvidast med to nye år - Fase 2 - til utprøving av alternative samarbeidsmodellar som blir tilrådd i prosjektfase 1. Mål for Fase 1 er å kartleggje og analysere eksisterande samarbeidsformer når det gjeld; praksis for studentar, etter- og vidareutdanning og forskings- og utviklingsarbeid.
Vi skal fokusere på; omfanget av samarbeidet, formene for samarbeid og kvaliteten i samarbeidsrelasjonen mellom høgskolen og skole- og barnehageeigar. På grunnlag av kartlegging og analyse av eksisterande samarbeidsforhold i regionen vert det utarbeidd forslag til samarbeidsmodell(er) som skal prøvast ut i Fase 2 (2008/2010). Vi ser for oss ei brei tilnærming til oppgåva - der alle moment som kan ha betyding for å styrke kvaliteten og auke omfanget av samarbeidet, vert forsøkt kartlagt. Sentralt i Fase 1 inngår kartlegging av aktørane sine gjensidige forventningar: Forventningar utanfrå til Høgskolen, Forventningar Høgskolen har til samarbeidspartane. Fase 1 i prosjektet skal avsluttast med framlegg til alternative "modellar" for styrking av samarbeidet høgskole og skole/barnehageeigar. Kartlegginga, analysen, evalueringa og modelleringa vil i stor grad baserast på dialog mellom samarbeidspartane i prosjektperioden –også basert på innkomne svar frå spørjeundersøkingar som omfattar skolar/barnehagar i regionen. Vi meiner ei slik tilnærmingsform vil kunne gi eit utbytte ut over Fase 1, då det er gjennom dialogen at samarbeid og samhandling kan styrkast ytterlegare. Organiseringa av prosjektet reflekterer den intensive arbeidsform vi ser for oss vil være aktuell og hensiktsmessig. Så langt registrerer vi at forventningane utafrå til høgskolen om ein meir likeverdig dialog, står sentralt.

Session A3

Hvordan utvikle en felles lærerutdanningskultur?

Forelæsere: *Anne Karin Rudjord Unneland, NLA Lærerhøgskolen, Norge*

For at lærerutdannere på høgskolen og i praksisfeltet skal utvikle et felles kulturelt grunnlag må de møtes i faglige sammenhenger. Det trengs fellesrom hvor faglærer og øvingslærere sammen med studentene kommuniserer og reflekterer over anvendelse av faglig, fagdidaktisk og pedagogisk viten. Dersom lærerutdanningen ikke makter å utvikle betydningsfulle samhandlingsarenaer mellom faglærere, øvingslærere og studenter vil vi stadig møte konkurrerende kulturer mellom ulike fag og mellom høgskole og praksisskole når det gjelder forståelse av hva viktig lærerkompetanse består av, og hvordan den utvikles. Hva kan bidra til en felles lærerutdanningskultur? Lærerutdanningen må i større grad se refleksjon og kulturarbeid som en grunnleggende kollektiv virksomhet, og som et institusjonelt ansvarsområde, og de må være opptatt av å skape arenaer for institusjonell selvrefleksjon. Jeg arbeider med organisering og utviklingsarbeid knyttet til praksisopplæring i allmennlærerstudiet. Jeg vil gjøre rede for fire utviklingstiltak som Norsk Lærerakademi Lærerhøgskolen (NLA LH) har satt i gang og drøfte hvordan dette kan styrke refleksjon, samhandling og sammenheng i lærerutdanningen. Prosjektene tar sikte på å utdype og tydeliggjøre et felles faglig og verdimessig grunnlag mellom høgskole og praksisskole. Dette kan bidra til at kunnskapsgrunnlaget i lærerutdanningen styrkes og at en mer felles forståelse for oppdraget som lærerutdanner etableres. Følgende utviklingstiltak vil bli presentert: Samtalebasert veiledning, Praksisseminar, Praksiskafe, Vurderingskriterier.

Universitetets samverkan med kommuner och skolor - Ett integrativt perspektiv på lärarutbildning och skolutveckling

Forelæsere: *Jan Håkansson, Institutionen för pedagogik, Växjö universitet, Sverige*
Andre forfattere: *Hans-Göran Nygren, Institutionen för pedagogik, Växjö universitet, Sverige*

Traditionellt har samverkan mellan universiteten och det omgivande samhället byggt på linjära principer om spridning av forskningsinformation som ska kunna användas och tillämpas av yrkesverksamma i praktiska sammanhang. Trots försök att i lärarutbildningen utmana den traditionellt/linjära modellen för samverkan, präglas fortfarande kontakterna mellan universiteten, kommuner och skolor av en obalans och brist på ömsesidighet i relationerna. Vid institutionen för pedagogik vid Växjö universitet i Sverige, pågår sedan ett antal år ett forsknings- och utvecklingsarbete i riktning mot en integrativ samverkan, där ett ömsesidigt kvalificerat lärande mellan forskare, lärare, studenter och praktiker blir väsentligt. I denna artikel och i konferensseminariet uppmärksammas möjligheterna att skapa ett mer integrerat perspektiv på relationen mellan innehållet i lärarutbildningen och den skolutveckling som pågår i regionens kommuner och skolor. En konsekvens av ett sådant perspektiv är att relationen mellan forskning och praktik bygger på ömsesidigt lärande. En lärande gemenskap blir då det som skapar ömsesidig förståelse för betingelserna för såväl forskning som praktik och det som kan bidra till en utvidgad delaktighet för de parter som är inblandade. En gemensam kunskapsbildning är således ett centralt kriterium vid etablerandet av ny forsknings- och utbildningssamverkan. Förslag till kriterier för lärande samverkan diskuteras med grund i institutionens forsknings- och utvecklingsarbete i och kring samverkan under senare år, samt med utgångspunkt i en kontinuerlig process av kunskapsbildning. Några preliminära indikatorer på kvaliteter i samverkan med sikte på ömsesidigt lärande och (skol)utveckling presenteras. I det sammanhanget görs en indelning av samverkansförloppet i komponenterna förutsättningar- processer-resultat.

En fælles forpligtigelse, et fælles ansvar

Forelæsere: *Hafdís Ingvarsdóttir, University of Iceland, Ísland*
Andre forfattere: *Guðrún Geirsdóttir, University of Iceland, Ísland*

For knapt et årti begyndte Islands Universitet at stige de første skridt mod udarbejdelsen af en ny model for vores lærerpraksis. Hovedformålet var at styrke forbindelsen mellem teori og praksis ved at arbejde mere målbevidst sammen med skolerne og samtidig finde en vej til at give skolerne et større ansvar for læreruddannelsen. Islands Universitet har specialiseret sig i uddannelsen af faglærere for både grundskolens øverste klasser samt gymnasieniveauet. Gennem en længere tid havde der været en utilfredshed med praksisarbejdet både med hensyn til tid og hvordan den blev udnyttet samt mangel på bedre kontakt mellem universitetet og de enkelte skoler. Vi vil i denne paper gøre rede for de problemstillinger vi stod overfor samt de ideologiske og teoretiske spørgsmål vi måtte diskutere os igennem. Modellen er udarbejdet af en gruppe universitetslektorer samt repræsentanter fra gymnasieniveauet som havde en lang erfaring som praksislærere. Vi vil præsentere modellen og vores erfaringer udefra elevernes, praksislærernes og universitetslektorernes synsvinkler. Vi vil desuden diskutere hvordan modellen ser ud til at have hjulpet de lærerstuderende at forbinde teori og praksis og skabt en samarbejdsgrund mellem universitet og skoler. Til sidst vil vi drøfte hvordan modellen eventuelt kunne udvikles videre til at forbinde læreruddannelsen og lærernes professionelle udvikling.

Session A4

Studerendes kompetence til at analysere praksis

Forelæsere: *Bodil Nielsen, CVU København & Nordsjælland, Danmark*

En interviewundersøgelse fra 2005 viser hvordan i alt 34 studerende fra 1. og 4. årgang på fem forskellige læreruddannelsesinstitutioner opfatter teori og praksis. Undersøgelsen blev fulgt op i 2006-7, bl.a. med et projekt hvor 16 studerende på 2. årgang skrev i alt cirka 120 tekster med beskrivelse af en situation fra deres praktik i skolen, angivelse af hvilke problemstillinger den beskrevne situation er eksempel på, og en skitse til en analyse af årsager, sammenhænge og muligheder. Resultater fra dette projekt præsenteres: Projektet viser bl.a. hvilke typer situationer de studerende er optaget af i en praktikperiode, hvilke problemstillinger der er påtrængende for dem, hvordan nogle situationer fra praktik påvirker deres overvejelse over uddannelse og profession, og hvordan deres forhåndsantagelser om undervisning og læring har betydning for deres handlinger i praksis og analyse af praksis. Projektet sætter desuden fokus på hvordan der som en del af læreruddannelsens fag kan arbejdes med de studerendes udvikling af kompetence til at analysere praksissituationer, dels deres egen praksis, dels iagttaget praksis. - Hvordan studerende kan lære at bevæge sig mellem det konkrete og det generelle med mulige forbindelser til teori.

Hva lærer lærerstudenter i praksis?

Forelæsere: *Anne Grete Solstad, Høgskolen i Bodø, Norge*

Evalueringen av allmennlærerutdanningen i Norge konkluderer med at gapet mellom teori og praksis er for stort, og at faglærerne ved høgskolen må bli mer praksisnære i sin tilnærming og sette seg in i grunnskolens metoder (NOKUT 2006) uten at det stilles spørsmål ved kvaliteten på praksis. På denne bakgrunn oppsto følgende problemstillinger: 1) Hvordan lærer lærerstudenter å bli lærere? 2) Hva lærer egentlig lærerstudenter i praksis? I fremstillingen skal jeg konsentrer meg om den siste problemstillingen. Undersøkelsen omfatter alle studentene som begynte sin allmennlærerutdanning høsten 2006. Den henter data fra de fire første praksisperiodene på til sammen 14 uker. Disse er lagt til de to første studieårene mens alle studentene følger samme program. Etter hver periode har de svart på et spørreskjema med både åpne og lukkete spørsmål. Spørsmålene prøver å trekke ut studentenes erfaringer og læring knyttet til for eksempel tilpasset opplæring og elevaktive og undersøkelsesorienterte læringsformer, sentrale prinsipp i læreplanen LK06. Spørsmålene omfatter også forholdet teori-praksis, erfaring med og omfang på veiledning, samt erfaring med endrings- og utviklingsarbeid ved skolen. Det første skjemaet ble besvart i november 2006, det siste vil bli samlet inn i mars/april 2008. I presentasjonen vil jeg kommentere noen av funnene. Så langt tyder data på at selv om høgskolen har gått ut med en gjennomarbeidet praksisplan, er det store variasjoner i måten praksis organiseres, og sentrale prinsipp iverksettes, på. Videre ser vi at sentrale begrep analysers og beskrives på en måte på høgskolen og praktiseres på andre måter i grunnskolen. Sånn sett ser det ut som om undersøkelsen bl.a. kan bidra til å belyse det så mye omtalte gapet mellom teori og praksis i lærerutdanningen.

Hvordan kan grunnskole og lærerutdanning samarbeide om skoleutvikling? Et aksjonsforskningsprosjekt

Forelæsere: *Janne Madsen, Høyskolen i Buskerud, Norge*
Andre forfattere: *Lars Opdal og Halvor Bjørnsrud, Høyskolen i Buskerud og høyskolen i Vestfold, Norge*

Problemstilling og perspektiv: Dette er uavsluttet forskningsarbeid hvor vi arbeider for utvikling av innhold og organisering av samarbeidet mellom lærerutdanning og praksisskoler omkring kurset Skoleutvikling. Mål: 1) lærerstudentene skal utdannes til å bli aktive, kunnskapsrike deltakere i skoleutvikling, 2) samarbeidet skal bli en betydningsfull faktor i initiering og støtte av utvikling på de deltakende skolene og på lærerutdanningen. Teori og metode: Lærerutdanning og grunnskoler ses som aktører i et felles utdanningsfelt, hvor vi både påvirkes og begrenses av rammene, men samtidig kan påvirke egne handlingsrom. Vi oppfatter oss som en del av en sosiokulturell setting. Kartlegging: Deltakernes forventninger til samarbeidet kartlegges v.hj.a intervju, observasjon og skoleledernes, grunn- og høyskolelærernes og studentenes fortellinger. Forslag til utvidelse av samarbeidet mellom lærerutdanningen og praksisskolene, fra å være en ren studentpraksis til etter hvert å omfatte et bredere samarbeid med fokus på skoleutvikling, presenteres. Utviklingsfasen: Aksjonsforskning med aktivt samarbeid og felles deltakelse mot reelle endringer. Data konstrueres ut fra deltakernes fortellinger, forskernes observasjoner, semiformelle intervju og skriftlige refleksjonsnotater. Man beskriver visjoner og konkrete ideer knyttet til dette samarbeidet, og går inn i hverandres utviklingsarbeid, men med ulike roller i de ulike situasjonene. Resultater: Kartleggingen gir konkrete anvisninger til 1) fokus for skoleutviklingen, 2) forbedret organisering og innhold i studiet og 3) endring/utvidelse av samarbeidet mellom lærerutdanning og grunnskoler slik at det støtter 1) og 2) best mulig.

Eksempler på referanselitteratur: Aksjonsforskning og aksjonslæring Carr og Kemmis 1986, Zuber-Skerritt 1992, Tiller 1997, 1999, Bjørnsrud 2005, 2006, Furu 2007, Madsen 2006, 2007. Skoleutvikling Senge 1999, 2000, Argyris 1990. Læring på arbeidsplassen Billett 2001, og i praksis Kemmis 2007.

Session A5

Lærerarbeidet som felles kunnskapsgrunnlag for lærerutdannere. Et forsøk på å utvikle en felles kunnskapsbase gjennom veiledning av nyutdannede lærere

Forelæsere: *Atle Mjåtveit, Brit Hanssen, Dag Husebø, Gro Næsheim-Bjørkvik, Idar Ree og Kjersti Melhus, Universitetet i Stavanger, Norge*

Universitetet i Stavanger ved institutt for allmennlærerutdanning deltar i det nasjonale programmet Veiledning av nyutdannede lærere på femte året. Vi har god dokumentasjon på hva veiledningen av de nyutdannede handler om, hva de etterspør. I tillegg har vi har utviklet en etterutdanningsmodul på 20 stp for å kvalifisere veiledere i kommunene De spørsmålene som nå stilles er mer relatert til hvilken læring den enkelte skoleorganisasjon har hatt gjennom de nyutdannedes individuelle deltakelse? Hvordan har veiledningen og den kunnskapen som de nyutdannede har ervervet seg blitt en del av skolen som lærende organisasjon? Et annet viktig spørsmål er hvordan erfaringene tilbakeføres til lærerutdanningen. Hittil har vi formidlet på instituttmøter, vi har skrevet og publisert og rapportert. Men det har ikke vært nok, for det er bare de som har deltatt i programmet som har utviklet kunnskap om hva lærerarbeidet handler om. For 2007-2008 har vi et ønske om og behov for å institusjonalisere programmet, å svare på noe av NOKUT kritikken om manglende profesjonsorientering, å samle kolleger på tvers av fag og å møte kommunenes behov for veiledning som er økende. UiS har pr. dags dato et veiledningskorps på 12 fagtilsatte som er en del av det læringsfellesskap som er iverksatt.

Brit Hanssen vil innlede til presentasjonen, fortelle om bakgrunn, problematisere osv. i forhold til tittelen. Vi stiller spørsmålene om : Hvorvidt vi som lærerutdannere kan utvikle en felles kunnskapsbase gjennom veiledning av de nyutdannede? Hva kan temaene de nyutdannede tar opp fortelle om innholdet i lærerutdanningen eller mangel på innhold? Kan de nyutdannedes autentiske spørsmål bryte ned grensene mellom fag og mellom fag og praksis? Hvilke konsekvenser bør dette få for innhold og arbeidsmåter i de ulike fagene i lærerutdanningen, for innhold og arbeidsmåter i praksisopplæringen, i studieplanutvikling og i vår organisasjonslæringsmodell? Disse spørsmålene vil vi forsøke å svare på; Atle Mjåtveit og Gro Næsheim-Bjørkvik fra kropssøvingsfagets ståsted; Kjersti Melhus fra matematikkfagets ståsted; Dag Husebø fra et praksiskoordninators ståsted og Idar Ree fra studiekoordinators ståsted. Brit oppsummerer med et par ord.

Session A6

School-based Teacher Education - a means to emphasize the link between theory and practice in teacher education?

Forelæsere: *Lars Opdal, Telemark Educational Research, Norge og Åse Streitlien, Telemark Educational Research, Norge*

In 2007, Telemark University College received a grant from the Norwegian Ministry of Education and Research to try out a new organizational model for teacher education. This new model includes extended time and practice in schools as well as close cooperation between University College teachers and practice teachers in elementary schools. The project was initiated by a national evaluation of teacher education in Norway , which especially pointed out a discrepancy between students pre-service education (on campus) and their experiences during practice periods at schools. The new model intends to meet this critique in several ways: 1) an increase of the length of school practice to a total of 30 weeks over 3 years, 2) closer cooperation between University College teachers and practice teachers in elementary schools (University College teachers contribute in the elementary schools, and practice teachers contribute on campus), and 3) a close follow-up of students by their team of teachers on campus. In addition, extra resources are allocated to the student group, e.g. for excursions connected to their educational program. Telemark Educational Research was engaged to evaluate this project, both in terms of how Telemark University College is conducting the project, and in terms of students experiences. In this paper the first findings from the evaluation are presented, based on interviews with students, analysis of documents (e-mail correspondences, memos and logs from the LMS in use), and observational data from project meetings.

Boundary crossing between school and university - Exploring the possibilities for developmental transfer in teacher education

Forelæsere: *Þuríður Jóhannsdóttir, Iceland University of Education, Ísland*

The presentation is based on a research on a distance teacher education programme in Iceland where teacher students hold job as teachers in local schools while studying. The context is the long standing discussion on the problem of linking theory and practice in teacher education. Within cultural historical activity theory the shortcoming of both the mainstream cognitive science approach and the situated learning model is claimed to be their vertical view of knowledge and expertise. It is suggested that a horizontal view also has to be taken into account. Learning that leads to development of individuals and the activity systems in which they participate are under consideration. The concept of developmental transfer is put forward to explain how meaningful transfer happens in interaction between activity systems when expertise from both systems is used to collaboratively create solutions for novel problems. The concept boundary-crossing is here used to describe the nature of developmental transfer.

In promoting developmental transfer by direct intervention, e.g. in the partnership model for teacher education three aspects of Vygotsky's theory, all concerned with the zone of proximal development, have been used both to direct and evaluate the intervention. One is the importance of collaboration as people use each others support for learning. The second is the relationship of scientific and everyday concepts and the importance of their interdependence, the third aspect is advanced practice. Here these criteria will be used to analyse ethnographic data collected in the schools over a three years period as well as transcripts of five online courses and interviews with student teachers enrolled in them. The data reflect how the students participate in the interacting systems and transfer knowledge and skills at the same time as dialectical relation between individual and institutional trajectories are manifested. The analysis show symptoms of developmental transfer and it is argued that the next step in advancing and sustaining this form for teacher education is a deliberate promotion of developmental transfer.

Creating a demand for educational research

Forelæsere: *M. Allyson Macdonald, Iceland University of Education, Ísland*

One aspect of professionalism is that members of a profession have and use opportunities to renew their knowledge and skills at regular intervals. For teachers one source of new knowledge is that produced by educational research and development (ERD). An evaluation of ERD was carried out 2003-2005 and has been given a high priority by the national government in Iceland. One finding of the evaluation suggests that we need to create a demand for ERD and better understand the marketing chain: what does ERD produce, who are the producers and the users, what are their needs and are they being met? I will look at a important section of the professional market, that of teachers and middle managers in continuing education. I will discuss two cases in particular and refer to several more. Labaree (2003) has written about the difficulties of making the transition from teacher to researcher, from one worldview to another. Activity theory (Engeström, 2001) is used to understand and specifically address aspects of the transition. The first example is taken from a research methodology course for practising physical education teachers and coaches completing a two year part-time course towards a bachelors degree. The course was part of a flexible learning programme with assignments being submitted electronically, including the final exam. The group met twice during this course and more often during the programme. The case concerns the analysis of data from many sites collected during a research exercise conducted in their own workplaces. The second example is from a summer course on school support services and the role of advisers in providing support. Course members were in leadership positions within their schools, mostly at the middle management level. The case centres on the use of activity theory as an analytical tool to (re)analyse situations which had arisen during the school year.

Session A7

Student attitudes to unconventional learning environment

Forelæsere: *Björg Pétursdóttir, Iceland Ministry of Education,* Sience and Culture, Ísland

This representation describes practitioner research that was carried out for the purpose of assessing how students in Fjölbrautaskóli Suðurlands were responding to a new type of learning environment with an emphasis on lectures in relatively big student groups (50 to 70 students), group work, assignments, information technology and field work. Data were collected on the students answers to a questionnaire about information technology, group work, attitudes toward science, learning and teaching methods. These questionnarires contained both multiple choice and open-ended questions and were collected four times through the course in three terms year 2003-4. Furthermore semi-structured interviews of six students about group work were made in spring 2003. The results show that student attitudes to lectures vary and seem to depend on their basic knowledge of the content of the lecture; the less their basic knowledge the more difficult for them to make use of the lecture. The size of the group seemed to have a disturbing impact on the students in the beginning but they seemed to acclimatize to this feature with time. Those students who had their own laptop computer said that their computer competence had improved during the course but many of them put forward the view that the computer disturbed their concentration on other learning tasks. Although most students mention group work as the most positive part of the learning environment their views on its usefulness vary considerably.

Educating physic teachers for compulsive schools in Iceland

Forelæsere: *Haukur Arason, Islands Pædagogiske Universitet, Ísland*

This presentation describes a curriculum for compulsive school physics teachers developed within the teacher education program at Iceland University of Education. In particularly it deals with the question of what constitutes the three categories of physics content knowledge essential for the teacher: the physics subject matter content knowledge, the physics pedagogical content knowledge and the physics curricular knowledge. The basic orientation of the curriculum, its aims and rational are also discussed. The curriculum described is constructed from those three forms of knowledge but also takes into account the practicalities of and conditions within the Icelandic education system and society and the possibilities and compromises that need to be made due to actual constraints. The previous preparation, values, attitudes and interest of teacher students within the program are also influential for the construction of the curriculum. The particular instructional methods and modes of learning stressed within the physics curriculum will be described and discussed. Specific educational goals and standards are described as well as program specification, the learning outcomes, the teaching, learning, and assessment methods. Distinction is made between the detailed learning outcomes, the subject specific knowledge and skills, and the generic competences developed by this curriculum. Finally methods to assess the curriculum and its implementation will be suggested.

Teachers professional development - towards meaningful science teaching

Forelæsere: *Auður Pálsdóttir, Iceland University of Education, Ísland*
Andre forfattere: *Allyson Macdonald, Iceland University of Education, Ísland*

Science teaching and learning is considered a complicated challenge both by teachers and pupils. Teacher beliefs about their own competence in science teaching varies between individuals .Their response to challenging situations can depend upon the guidance on how much change is appropriate in a given context of science teaching and school development. Using a self-evaluation tool to ascertain their current level of implementation science teachers could identify developmental aspirations for themselves and other stakeholders, and potential contributors and constraints on the achievement of these aspirations. The preliminary findings of this study being conducted with science teachers are that by combining the concepts of teacher self-efficacy and collective efficacy with the Zone of Feasible Innovation developed by Rogan and Grayson (2007), teachers and school administrators are able to work with and further develop a self-evaluation instrument not only to fulfill their legal obligations for self-evaluation, but also to identify what to focus on as next steps in their own professional development towards meaningful science teaching.

Session A8

Teaching methods in Icelandic and Finnish schools

Forelæsere: *Hafsteinn Karlsson, Salaskóli, Ísland*

This paper presents the main conclusions of a qualitative research study of teaching strategies in Icelandic and Finnish primary and lower secondary schools. Twenty-four teachers described their working conditions, their planning and their approach to teaching. The study also included observations of seventy lessons. In addition, the study highlights the distinguishing features of teaching methods in six Icelandic and four Finnish primary and lower secondary schools, as well as student roles in the learning process. The study reveals that the predominant method of teaching for both the Icelandic and Finnish teachers is traditional whole class teaching (seatwork, textbook teaching). Some of the Icelandic teachers seem to have taken steps towards changing their methods of teaching. The Finnish teachers are more versatile in their ways of teaching than the Icelandic teachers and seem more aware of their teaching methods. Both the Icelandic and Finnish teachers relied very much on curriculum materials. Moreover, the Finnish teachers make use of the teaching guides and manuals, a feature rarely seen in the Icelandic context. Co-operation and teamwork occured more often among the Icelandic teachers. All of the Icelandic teachers co-operated with colleagues; often co-operating in planning but in some incidents also in their instruction. The Icelandic teachers are more likely to stay on the sidelines than the Finnish teachers and are not as central in the classroom. The students of both the Icelandic and Finnish teachers seemed to have very little influence on their education. Does this say anything about professionalism in Icelandic and Finnish schools and how can teachers education support the professionalism?

"It's like you are supposed to know it all"

Forelæsere: *María Steingrímsdóttir, University of Akureyri, Ísland*

This paper focuses on how primary school teachers educated at the University of Akureyri and Iceland University of Education fare during the first year of teaching in an Icelandic educational environment. The main features under discussion are the teachers feelings and emotions in the beginning of their careers, as well as the reception (induction) and support they receive in the first year, and their opinions on how well they believe their studies to have prepared them for their profession. The research has a qualitative basis and each of the eight first year teachers who participated in it were interviewed on three different occasions. The main results indicate that first year teachers view their studies as only the very foundation of teachers education or the very first steps towards becoming a true professional. The results also suggest that in order to succeed, first year teachers need strong support and guidance (mentoring) when they enter their professional field. The research also shows that the induction and support of newly graduated teachers seem to be unsystematic and incidental.

Why didn't I learn this in Kennó [at the university]?

Forelæsere: *Lilja M. Jónsdóttir, Iceland University of Education, Ísland*

In this proposed paper a new, longitudinal research on beginning teachers in Iceland will be presented. This is the first longitudinal study of beginning teachers conducted in Iceland. Through narrative inquiry it explores their experiences, how they are coping and their sense of well being during their first five years of teaching in grades 1–10. The research evolves around the key question on how beginning teachers realize their idea of the teacher they initially intended to become. The data collection began in the summer of 2002 and is now in its final stage. Additionally I sent questionaires with open questions to a group of beginning teachers at the end of their first year. This was done three years in a row; the summers of 2003, 2004 and 2005. In this presentation the focus will be on the young teachers' attitudes towards their teacher education and how that connects with the kind of teachers they initially intended to become. Through their voices it will be depicted how they understand this experience, how they have prevailed and of the severe difficulties, overloads of responsibilities, school environment not being supportive enough and about their initial training not preparing them well enough for what was to come. Every year roughly one hundred novice teachers set out to teach, in grades 1-10, all around Iceland. In the light of the fact that teacher education in Iceland is undergoing a major change it will be discussed how the findings of this research can have an added value in that process.

Session B1

Læse- og skriveindlæring på Færøerne

Forelæsere: *Karolina Matras og Katrin Næs, Føroya Læraraskúli, Føroyar*

Læse- og skriveindlæring på Færøerne handler om et udviklingsmodel. Der er enighed om, at der er behov for dels at kortlægge de færøske elevers læse- og skrivefærdigheder, dels at optimere undervisningen i læsning og skrivning for at sikre sig, at alle elever får mulighed for at udnytte sine medfødte evner på bedst mulig måde. Der er behov for viden om, hvordan færøske børn lærer at læse og skrive, og der er behov for en forskningsbaseret udviklingsmodel for læseområdet. Kortlægning: Screening i 1. , 2. og 3. klasse (ca. 700 elever) i en 3 årig periode, som skal danne grundlag for at få en velfunderet viden om nuværende situation med hensyn til læsing og skrivning. Udviklingsarbejde: a) Observationer af undervisning i læsning og skrivning b) Kvalitative undersøgelser af læsning og skrivning set i forhold til færøsk ortografi samt læringssituationen i bred forstand. Forskningen er først startet pr. 1. august 2007, så vores resultater er af foreløbig karakter.

Parallel fagdidaktisk udvikling: linjefag i læreruddannelsen og fag i grundskolen - to FoU-projekter

Forelæsere: *Ruth Mulvad, Københavns Dag- og Aftenseminarium og Nationalt Videncenter for Læsning, og Kristine Kabel, N. Zahles Seminarium og Nationalt Videncenter for Læsning, Danmark*

Præsentationen handler om muligheder i parallel fagdidaktisk udvikling af fag i læreruddannelse og fag i grundskolen, og derved også om grundlaget for at praktikken kan opleves af de studerende som fælles mødested for faglig og didaktisk udvikling. Til grund for præsentationen ligger to forsknings- og udviklingsprojekter under Nationalt Videncenter for Læsning www.videnomlaesning.dk Fælles for begge projekter er kompetenceløft vedr. læsning og sprog i fagene, både i læreruddannelsen og i grundskolen. Formålet er at lærere i alle fag for det første får et metasprog om faglig læsning med fokus på fagets særlige sprog, og for det andet udvikler deres fagdidaktik således at de studerendes/elevernes udbytte af fagundervisningen får et kvalitativt løft gennem bevidst integration af læsning og synlig undervisning i faglig sprogbrug. Til kompetenceløftet har vi designet en model for efteruddannelse som muliggør dialogisk inddragelse af lærerne i en løbende udviklingsproces. På KDAS har vi gennemført et pilotprojekt med deltagelse af seminarielærere i naturfag, matematik og hjemkundskab, og på N. Zahles seminarium et tilsvarende for lærere i humanistiske fag. Vi vil vise eksempler på hvordan lærerne i løbet af projekterne på basis af funktionel lingvistik har udviklet fagsproglig læse- og sprogundervisning i læreruddannelsen. Resultaterne af pilotprojekterne indgår i vores design af det landsdækkende kompetenceløft for linjefagslærere i læreruddannelsen. Vi vil desuden vise eksempler fra det andet forsknings- og udviklingsprojekt om fagsproglig didaktisk udvikling i en kommunes grundskoler og pege på muligheder i en sådan parallel fagdidaktisk udvikling mellem læreruddannelse og grundskole.

Historiefaget mellem teori og praksis

Forelæsere: *Andreas Rasch-Christensen, VIA University College, Læreruddannelsen i Skive, Danmark*

Præsentationen omhandler mit ph.d.-projekt "Historiefaget mellem teori og praksis". Genstandsfeltet for min undersøgelse har været historiestuderende ved læreruddannelsen, og undersøgelsen har taget udgangspunkt i følgende spørgsmål: Sker der undervejs i liniefagsstudiet en ændring med de studerendes bevidsthed om dem selv som historielærere? Sker der undervejs i liniefagsstudiet en udvikling i de studerendes opfattelse af, hvordan børn forstår historie? Empiriske funderede grundpræmisser for projektet er: -At man må forholde sig til teori-praksis problemet i læreruddannelsen -At lærerstuderende er mennesker, der lærer som subjekter, men under påvirkning af forskellige historiske kontekster. De studerende lærer i liniefagsstudier, men også i hverdagslivet. -At historiebrug er virksom i et samfund, uanset om der eksisterer undervisningsfag eller videnskabsfag, der kaldes historie Jeg vil præsentere analyseresultater af livshistorieinterviews med historiestuderende inden studiestart og analyser af de studerendes refleksionslogbøger, som de førte undervejs i studie- og praktikforløbene Refleksionslogbøger var konstrueret på baggrund af livshistorieinterviewene og blev brugt til at undersøge, om de studerendes læringsproces udviklede sig i løbet af studiet. Studieforløbet har været konstrueret som et didaktisk eksperiment Analyseresultaterne peger på: -At der er et samspil mellem studerendes erindringer omkring deres egen historieundervisning deres forventninger til deres kommende rolle som historielærer. -At der er et tæt samspil mellem de studerendes eget historiebrug og deres syn på elevers historiebrug og historieinteresse -At de kan udvikle elevers historiebrug, hvis de selv har et bevidsthed, nedfældet og reflekteret forhold til eget historiebrug -At de kan analysere og udvikle deres egne læringsprocesser ved at få indblik i, hvad der påvirker dem. -At man kan udvikle historieundervisning i folkeskolen gennem læreruddannelsen.

Session B2

Skoleutvikling - om definisjonsmakt og kontroll

Forelæsere: *Sylvi Stenersen Hovdenak, Universitetet i Oslo, Norge*

Program for skoleutvikling, som nå har endret navn til Kunnskapsløftet - fra ord til handling, er et nasjonalt initiert utviklingsprogram innen utdanningsforskning med en varighet på tre år. Forutsetningen for å være med i programmet er at det etableres samarbeid mellom ulike aktører på ulike nivåer i utdanningssektoren. Dette er en ny strategi innen utdanningsforskning i Norge. Nivåene som er representert er som følger: Skolen representert ved rektor og utvalgte lærere, skoleeier representert ved kommunen, og det nasjonale programutviklingsnivå representert ved Utdanningsdirektoratet. I tillegg må hver skole være knyttet til et kompetansemiljø som kan bestå av forskere eller andre med kompetanse innen skoleutvikling. Programmet er et ledd i implementeringen av ny læreplan for grunnopplæringen som omfatter grunnskolen og den videregående skolen, 1.-13. klasse. Den nye læreplanen er kalt Kunnskapsløftet. I denne studien som her presenteres blir søkelyset rettet mot samspillet mellom de ulike nivåer i dette skoleutviklingsprogrammet, og ulike aktørers muligheter for makt og kontroll. I norsk sammenheng har vi lite forskning som diskuterer hvilke muligheter og utfordringer denne form for utdanningsforskning representerer. Forskningsspørsmålene er som følger: 1. Hvordan kommer forholdet mellom de ulike nivåene til uttrykk i Program for skoleutvikling? Hvem legger premissene for innholdet i de utviklingsprosjektene som etableres? 2. I hvilken grad kan dette programmet sies å representere et top-down og/eller et bottom-up perspektiv på skoleutvikling? I hvilken grad, og på hvilken måte forekommer eventuelle forskjeller i tolkning og forståelse blant ulike aktører på ulike nivåer? 3. Hva er kompetansemiljøets rolle i dette utviklingsprogrammet? Hva er forskerens rolle i denne type utdanningsforskning? Paperet analyserer prosessen så langt,og peker på videre utfordringer. Forskningen er kvalitativ.

Lärarutbildningen och skolan: om att tänka globalt och utveckla lokalt

Forelæsere: *Jan Andersson, Malmö högskola, Lärarutbildningen, Sverige*

I den här uppsatsen kommer jag att diskutera lokala strategier för utveckling av skola och lärarutbildning, med exempel från lärarutbildningen vid Malmö högskola. Det perspektiv jag prövar är att se lokala strategier som svar på utmaningar för utbildning, stat och demokrati under trycket av global förändring. Drivkraften till de nationella diskussionerna om lärarutbildning och skola tycks komma utifrån, från multilaterala organisationer. Vi kan till och med diskutera om inte makten över besluten om och styrningen av utbildningssystemen vilar hos organisationer som OECD, EU och till en rad aktörer inkluderande marknad, gemenskaper och informella globala nätverk. Kunskapsekonomin (OECD) kräver nationell konkurrensduglighet. Utbildningssystemen pressas samtidigt underifrån av individualisering. Med stater som söker strategier för utbildning i den nya kunskapsekonomin upplever vi som lärarutbildare och lärare återkommande och täta utvärderingar och reformer av utbildningssystemen, med starka krav på harmonisering och anpassning. Ser vi till det svenska fallet följs en kommunalisering av skolan och en lärarutbildningsreform av krav på starkare nationell styrning och en ny reformering av både lärarutbildning och skola. Lokalt har lärarutbildningar och skolor under tiden utvecklat sina verksamheter utifrån krav på profilering och konkurrenskraft. När det gäller lärarutbildningarna är lösningarna så olika att det kan finnas fog för att fråga sig om det i själva verket inte finns lika många lärarutbildningar som det finns högskolor för lärarutbildning. När det gäller lärarutbildningen i Malmö och samverkan skola lärarutbildning tänker jag diskutera former som praktikorganisation; examensarbete; forsknings- och utvecklingsverksamhet som t.ex. forskningscirklar och tankesmedjor, samt utvecklingen av ett nytt professionsinriktat forskningsområde, utbildningsvetenskap. Frågan är: lärarutbildningen behöver skolan men behöver skolan lärarutbildningen?

Didaktik og lærervirksomhed

Forelæsere: *Finn Eldor, Ilinniarfissuaq, Grønland*

På vej med en anderledes professionalitet i lærerarbejdet. Dette projekt handler om forandringstiltag og pædagogisk udviklingsarbejde - om at identificere og analysere hvor og hvordan fag (professioner) er under forandring og samtidig udfordres. Projektet er en undersøgelse af, hvorledes fag og faglighed er underlagt sociale konstruktioner og institutionelle forandrings tiltag. Der rettes et dobbeltblik på underviserens egen opfattelse af begrebet faglighed og på iscenesættelsen af undervisningen. Det har været vigtigt, at rette opmærksomhed på hvor og hvordan underviseren fungerer professionelt i udvalgte undervisnings situationer og i teamarbejdet. En væsentlig side ved arbejdet er, at rette et kritisk blik på hvordan underviseren iscenesætter og begrunder undervisningens faglige indhold. Forskningsspørgsmål. 1. Med hvilke centrale begrundelser vælges det faglige indhold for undervisningen, og hvordan refereres der til en fagdidaktisk positionering? 2. På hvilke måder og områder konstrueres fagligheden, i hvilket omfang, og hvilke centrale punkter er således genstand for den faglige opmærksomhed og for iscenesættelsen af den givne undervisning? 3. Hvordan etableres der faglige miljøer med sigte på en villighed til forandringstiltag indenfor fag og med henblik på udviklingen af en professions- rettet faglighed? Teori forankringen. Projektet er mere overordnet tænkt ind i forhold til videnssociologien / (social konstruktivismen), således som den fremstilles hos Berger & Luckmann i The Social Construction of Reality, og med en videreførelse hos Goffmann / Garfinkel omkring den sociale ordens foranderlighed, social handling og symbolsk interaktionisme . Den metodologiske tilgang hentes hos Steinar Kvale (kritisk hermeneutik), samt for så vidt tekstanalyser hos Norman Fairclough (kritisk diskursanalyse) vedrørende sociale forandringer og en forståelse af sproget som medkonstituerende den sociale orden.

Session B3

Digital kompetens och ung kommunikation

Forelæsere: Tor Ahlbäck, Växjö universitet, Sverige

Under 1990-talet genomfördes en rad skolutvecklinssatsningar i Sverige för att stärka skolornas arbete med att använda IT i undervisningen. 1999-2002 genomfördes det stora statliga skolutvecklingsprojektet ITiS (IT i skolan) som syftade till att främst driva på skolutvecklingen men samtidigt stärka lärarnas IT-kompetens. Under de senare åren har det i Sverige diskuterats om lärarstudenterna har tillägnat sig tillräckligt goda kunskaper i IT under sin lärarutbildning samtidigt som de lärare som gick ITiS ger uttryck för att deras IT-kompetens inte räcker till i dagens samhälle. EU antog 2006 rekommendationer för livslångt lärande varav digital kompetens är en av åtta. Nu genomförs en ny satsning vid några lärarutbildningar i Sverige för att stärka såväl lärarstudenters som verksamma lärares digitala kompetens. Vid Växjö universitet tillsammans med Högskolan i Kalmar och Blekinge tekniska högskola finns projektet Ung kommunikation, som tar sin utgångspunkt i såväl unga människors digitala kommunikation och kulturer som den unga tekniken med avseende på undervisning och lärande, för att utveckla digital kompetens hos såväl lärarstudenter som verksamma lärare. Projektet är upplagt i en rad mindre delprojekt i form av olika temagrupper där vart och ett fokuserar på olika användningsområdet av digitala medier.

Medierna - Interkulturalitet och lärande

Forelæsere: *Ana Graviz, Institution för kultur och kommunikation, Sverige*

Forskningsresultat har tveklöst tillskrivit media en viktig plats i samhället. Utifrån det problematiseras betydelsen av att reflektera över massmedias innebörd för individens lärande. Som en konsekvens av detta har debatten framhållit behovet av att skolan bidrar till att barn utvecklar en kritisk attityd gentemot budskapen från dessa medier. Hur erhåller vi då den efterfrågade kunskapen om media? Detta visar sig vara ett vetenskapligt och ett praktisk pedagogisk problem (Graviz 1996). I denna artikel diskuteras medierna som socialt fenomen och kulturellt arv och presenteras resultat från olika forsknings- och utvecklingsprojekt som jag har bedrivit. Dessa studier har haft som syfte att studera och belysa skolans mediepedagogiska arbete utifrån olika aktörers perspektiv (lärarutbildning, skolan, lärare, elever, etc). Fokus i mitt arbete är att upptäcka och studera den mångfald av faktorer som är verksamma när mediepedagogik införs som ämnesområde i skolans undervisning, och samtidigt studera det inflytande som införandet av massmedieundervisning kan ha för skolans pedagogiska arbete. De empiriska studierna har bedrivits genom att följa den process som skapas kring införandet av mediepedagogik vid olika grundskolor i Stockholms område. Grundläggande begrepp som utvecklas i texten är interkulturalitet, kommunikation, bild, verklighet och kritisk mediealfabetisering samt mediepedagogik

Fra fagtekst til fagartikkel - et høgskoledidaktisk samarbeidsprosjekt om lese-skriveopplæring med studenter fra et desentralisert allmennlærerstudium.

Forelæsere: *Kjellrunn Kr. Trohaug, Høgskolen i Bodø, Norge*

Jeg er cand. philol. i Nordisk språk og litteratur fra Universitetet i Oslo, og er tilsatt som Førstelektor i Norsk språk og litteratur ved avdeling for Lærerutdanning, kunst- og kulturfag ved høgskolen i Bodø. Jeg vil med dette paperet presentere et prosjekt om fagskriving som jeg har gjennomført sammen med studentene mine, og vil vise hvordan studentenes fagskriving underveis i et studieløp, kan videreutvikles og danne grunnlag for en fagartikkel om et norskfaglig emne. Studentene skulle først, som en del av det obligatoriske norskstudiet i allmennlærerutdanninga, skrive en individuell fagtekst om lese- skriveopplæring i grunnskolen, gjerne med utgangspunkt i egne erfaringer i praksis. De valgte selv problemstilling. Det ble gitt tilbakemelding på den enkelte teksten etter prosessorientert skrivemetodikk. Denne teksten ble deretter omarbeidet av den enkelte til en eksamenstekst som ble levert inn til evaluering i slutten av semesteret. På grunnlag av eksamensresultatet inviterte jeg 7-8 studenter av en klasse på 46 til å arbeide videre med eksamensteksten, med det mål for øye å lage ei artikkelsamling om lese-skriveopplæring, og publisere den i høgskolens rapportserie. Alle de forespurte studentene sluttet seg til prosjektet med stor entusiasme. Det meste av kommunikasjonen og rettledningen gikk over internett og e-post. Det skulle etter hvert vise seg at det var større forskjell på en godkjent eksamensoppgave og en publiserbar artikkel enn både jeg og studentene hadde forutsett. Dette galt både innhold og form, og prosjektet tok lengre tid enn planlagt, blant annet fordi studentene fikk arbeidet med dette prosjektet i tillegg til det ordinære studiet. Uten tett oppfølging fra prosjektleders side, hadde nok mer enn en student falt fra prosjektet. Artikkelsamlingen fikk tittelen Frå mappetekst til fagartikkel: Artikkelsamling om lese-skriveopplæring. To av artikkelforfatterne har fremmedspråklig bakgrunn, og er opptatt av at skolen må synliggjøre morsmålet til elever med en annen språkbakgrunn enn den norske. De peker på hvordan det andre språket ofte blir sett på som et problem i norsk skole istedenfor som en ressurs. For nye studenter er denne artikkelsamlinga blitt pensum, ikke minst på grunn av de to artiklene om norsk som andrespråk.

Session B4

Trepartsamtalen

Forelæsere: *Henrik L. Nielsen og Frits Hedegaard Eriksen, Læreruddannelsen Skive UC VIA, Danmark*
Andre forfattere: *Andreas Rasch, Læreruddannelsen Skive UC VIA, Danmark*

Udviklingsprojektet Trepartsamtalen er gennemført ved Skive Seminarium, CVU Midt-Vest i 2007. Intentionen: At udvikle kommunikative fora for tematisering af faglig, fagdidaktisk og pædagogisk viden i praktikken, og herved sætte fokus på relationen mellem uddannelse og professionsudøvelse. Projektet omhandlede forholdet mellem teori og praksis, det såkaldte treklangsamarbejde mellem linjefag, pædagogiske fag og praktik. Læreruddannelsesloven præciserer to sæt krav til læreruddannelsen: 1. En forpligtelse til integration af fag, pædagogik og praktik. 2. En forpligtelse på at gøre uddannelsen til en forskningsinformeret og udviklingsbaseret professionsuddannelse. Projektets hovedspørgsmål: Hvordan integreres denne dobbeltforpligtelse i læreruddannelsen? Forsøgs- og udviklingsarbejdets organisering Forsøgs- og udviklingsarbejdet var knyttet til 1.-årgangspraktikken på Skive Seminarium i studieåret 06-07. Det omfattede 100 studerende, 8 seminarielærere og 35 praktiklærere. Praktikforløbet inkluderede et fællesmøde for alle aktører på seminariet før praktikperioden, en trepartsamtale i praktikperioden og et evalueringsmøde på skolen i slutningen af praktikperioden. Fællesmødet havde til formål at sætte fokus på praktikkens indhold og at afstemme gensidige rolleforventninger. Trepartsamtalen var en drøftelse mellem en praktikgruppe, en praktiklærer og en seminarielærer med fokus på konkrete problemstillinger fra praktikken og forholdet mellem teori og empiri i professionsudøvelsen. Evalueringsmødet tog udgangspunkt i de tiltag, hvor alle tre aktører var deltagere. Analyse af Trepartsamtalen v. Jens Rasmussen Analysen af trepartsamtalerne havde tre foki: 1. Undersøgelse af hvilke temaer, der kommunikeres i samtalerne. 2. Undersøgelse af karakteren af de enkelte parters (seminarielærer, praktiklærer, studerende) bidrag til disse temaer. 3. Påpegning af oplagte temaer, som ikke kommunikeres i samtalerne.

Over til praksis?

Forelæsere: *Elisabeth Nilsen, Profesjonshøgskolen, Høgskolen i Bodø, Norge*

Mitt paper tar utgangspunkt i data fra intervjuer jeg foretok for ca. 10 år siden med lærerutdannere (ledere,faglærere og øvingslærere) og lærerstudenter ved tre norske lærerutdanningsinstitusjoner. Intervjuene ble gjennomført som delvis strukturerte intervju og fokuserte på informantenes syn på allmennlærerutdanningen ved egen institusjon. Institusjonene var valgt ut som case ut fra at de hadde valgt ulik organisering av sine allmennlærerprogrammer, og som dermed hadde forskjellig form for ledelse. Resultatene har ikke vært publisert tidligere. Resultatene fra den gang samsvarer godt med nyere studier og evalueringer med hensyn til hvordan lærerstudentene og brukermiljøene vurderer utdanningen. Lite synes å ha endret seg. Relevansproblemet oppleves fremdeles sterkt. I mitt paper presenteres noen mønstre jeg finner i mitt gamle materiale. Jeg vil drøfte disse opp mot nyere forsknings- og evalueringsresultater og legge fram noen konklusjoner som det bør taes hensyn til i eventuelle nasjonale reformer og i lokalt utviklingsarbeid på den enkelte lærerutdanningsinstitusjon. Jeg drøfter også betydningen av og vilkårene for lokal faglig ledelse av lærerutdanningene. En lærerutdanningsdidaktikk som bedre fremmer en relevant profesjonell og praktisk lærerkompetanse må ta studenters og brukeres vurderinger på alvor. Samtidig må vår forskningsbaserte fagdidaktiske og pedagogiske kunnskap danne grunnlag for vår egen praksis som lærerutdannere. Jeg legger derfor til slutt fram noen innspill til veier videre, med særlig vekt på samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonen og praksisskolene og på behovet for utvikling av mer systematiske læreplaner for studentenes læring i praksisskolene.

Praksisfellesskapet i lærerutdanningen

Forelæsere: *Svein-Otto Skjærvold, Høgskolen i Sør-Trøndelag avdeling for lærer- og tolkeutdanning, Norge*

NOKUT konkluderer at norsk allmennlærerutdanning har store utfordringer når det gjelder å styrke studentenes studieprosesser gjennom å utvikle større grad av helhet og sammenheng mellom de forskjellige arenaer for læringsaktiviteter. Men i den institusjonelle oppsummeringa i rapporten gir komiteen Høgskolen i Sør-Trøndelag avdeling for allmennlærer- og tolkeutdanning honnør for utdanningens gode kontakt med yrkesfeltet. I denne presentasjonen vil jeg tydeliggjøre hva denne kontakten med yrkesfeltet innebærer. Mitt erfaringsgrunnlag er hentet fra praksisnære prosjekter som har hatt som sentrale mål å utvikle en utdanning med større grad av helhet, sammenheng og en tydeligere profesjonsorientering. Sammen med kolleger har vi utviklet praksisfellesskap der faglærere, praksislærere og studenter har inngått som aktive medskapere av innhold, undervisning og studieaktiviteter. Hvilke utfordringer har vi møtt? Hvordan kan vi utvikle, skape nye og strukturere praksisfellesskap i allmennlærerutdanninga gjennom aktiviteter der studentaktive læringsformer og IKT inngår?

Session B5

Ferske lærerstudenters forestillinger om framtidig yrkesutøvelse

Forelæsere: *Kitt Margaret Lyngsnes, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Norge*

Refleksjon over egen tenking og praksis står sentralt i all profesjonsutdanning i vår tid. Med de senere års utbredelse av mappevurdering har studentenes produksjon av såkalte refleksjonsskriv, refleksjonsnotater mm økt kraftig. Dette paperet omhandler en studie som retter søkelyset mot ferske lærerstudenters refleksjoner og forestillinger om sin framtidige yrkesutøvelse som lærer. Utgangspunktet for undersøkelsen er en oppgave studenter ved Høgskolen i Nord-Trøndelag, Norge får kort tid etter at de begynner på allmennlærerutdanningen. Da skal de skrive et refleksjonsskriv om hva slags lærer de vil bli. Materialet som er analysert, er 25 tilfeldig valgte av disse studentarbeidene. Følgende forskningsspørsmål ble stilt ved analyse av disse studenttekstene: Hva slags lærerbilder konstrueres i studentenes refleksjonsnotater? Det dreier seg altså her om hva slags forestillinger studentene har om seg selv som framtidige lærere, hva som står sentralt i deres framstillinger om hvordan de vil framstå som lærere og hvordan de vil utøve læreryrket. Hvordan konstrueres disse lærerbildene? Dette spørsmålet belyser hvordan studentene kommer fram til disse lærerbildene, hvordan de tenker, diskuterer og begrunner når de settes til å reflektere. Data diskuteres mot teori om lærersosialisering og Deweys forståelse av refleksjon, og mot et bakteppe av lærerens oppgaver i vår postmoderne tid. Til slutt i paperet drøftes hvor formålstjenlig denne typen oppgaver er i lærerutdanningens arbeid med å utdanne reflekterte praktikere.

Medreflektioner inom lärarutbildningen

Forelæsere: *Monica Eklund, Anders Persson och Lisbeth Ranagården, Sektionen för lärarutbildning, Högskolan i Halmstad, Sverige*

Studenterna inom lärarutbildningen vid Högskolan i Halmstad skriver under sin sista termin ett examensarbete. Enligt de bedömningskriterier som tillämpas ska examensarbetet vara såväl vetenskapligt som skol- och yrkesrelevant. Examensarbetet bedöms av akademiska lärare och bedömningarna ligger till grund för betygsättningen av examensarbetena. Efter att examensarbetena betygsatts, kommenteras de godkända examensarbetena av personal inom för-, grund och gymnasieskolor, s.k. medreflektörer. Medreflektioner startade på försök inom lärarutbildningen 2005. Det har därefter utvärderats och sedan 2006 är ambitionen att alla examensarbeten ska läsas och kommenteras av medreflektörer, vilket inte lyckas fullt ut på grund av brist på medreflektörer, varför det till dags dato finns drygt 50 skrivna medreflektioner om vardera cirka två sidor. Den akademiska bedömningen och betygsättningen föreligger också i skriftlig form. Vi vill bearbeta tre frågeställningar: 1. Vad slags reflektioner förmedlas i medreflektörernas texter? Medreflektörerna har ett uppdrag som innebär att de ska reflektera över examensarbetets skol- och yrkesrelevans. De sätter inte betyg, utan ska snarare ge en kollegial kommentar till studenter på tröskeln till lärararbete. Vi vill kartlägga och kritiskt granska medreflektionernas innehåll. 2. Vilka likheter och skillnader finns mellan medreflektörernas kommentarer och de akademiska bedömningarna? Materialet vi förfogar över består av bedömningar med förankring i en akademisk kultur respektive olika skolkulturer. Den förra sortens bedömningar är kriteriestyrd och betygslegitimerande, medan den senare tänks vara kollegial och skolverksamhetsspeglande. Mot denna bakgrund vill vi undersöka innehållsliga likheter och skillnader mellan medreflektioner och akademiska bedömningar. 3. Ger medreflektörernas verksamhet bidrag till kompetensutveckling och skolutveckling? Merparten av medreflektörerna avlönas av.

Vad kan logoterapin ge till uppfostran och undervisningsarbetet?

Forelæsere: *Marita Kontoniemi, Jyväskylä Universitet, Finland*

Logoterapin är en form av psykoterapi men samt en filosofisk tankesätt eller livsfilosofi som bygger på existentiell grund. Den är inriktad på att hjälpa människan att lösa sina existentiella problem. Logoterapin har utarbetats av Viktor Frankl. Han uppfattar att en av människans viktigaste uppgifter är att söka en mening och förverkliga vissa värden i livet - inte bara att tillfredsställa vissa drifter eller instinkter. Frankl ser sökandet efter mening som en egen motiverande kraft i personligheten. Meningen måste sökas av individen själv och förverkligas av densamme. Nutidsmänniskan präglas ofta av en känsla av meningslöshet. Utan mening med livet lever vi i ett existentiellt vakuum, vilket kan leda till en existentiell frustration som uppstår ur konflikter mellan olika värden. De existentiella frågorna är närvarande i all daglig liv och inverkar alltså också på uppfostran och livet i skolan. Den främsta uppgiften i logoterapin är att hjälpa människan att förstå sin livssituation (existensanalys) och att förankra den i en livsfilosofi. Därigenom blir människan bättre rustad att hantera livets svårigheter. Logoterapeutisk tankesätt har tillämpats på många livsområden men bara litet i pedagogiken. Pykäläinen (2004) har analyserat vad den logoterapeutiska, meningsorienterande, uppfostran och pedagogiken skulle innebära. Enligt honom meningsorienterad pedagogik betyder ytterligare unikhet av individen, hopp och förtroende, kärlek, ansvarsfullhet och djup möte med människan. När läraren hittar sin mening och sina värden får hon krafter i sitt arbete, mår bättre och kan också hjälpa eleven bättre (Kontoniemi 2003). Hur skulle vi kunna utnyttja det logoterapeutiska tankesättet i lärarutbildningen?

Session B6

The Constant globalization of Educational Policy

Forelæsere: *Sigurjón Mýrdal, Iceland Ministry of Education, Science and Culture, Ísland*

Change constantly happens in social context. Most of it is wild and uncontrollable by human intervention. Educational reforms are tentative attempt to control history and tame social change. Ruptures in history of teacher educational and attempt to school development in Iceland can provide gateway into globalizing trajectories in educational structures. Their manifestation can be perceived indication of educational policy making at each place and time. This paper looks into the history of education in Iceland from late 19th century into the 21st century. It traces continuities and discontinuities in discourses on teacher education and school development. It casts doubt that Globalization in society and education is a new trend. This paper encapsulates the authors four distinct research projects. One recorded the emergence of modern public education in Iceland at the turn of the 20th century, formal establishment of teaching profession and gradual development of state educational. This moderniza¬tion in an isolated place was molded by international context of ideologies, economics and politics of that era. The Second explored the formal coordination of the public educational system and reforms of teacher education aligned with the state formation of new independent Iceland immediately following the Second World War. The Third analyzed the introduction of curricular reconstruction, teacher education and school experiments under the auspice of economic and educational policy making in the 1970s. In that period paradigm shift can be implied; educational objectives, economic management, technical solutions etc. The Forth project analyses a series of educational reforms in Iceland towards the turn of the 21st century. In this period reforms are carried out in a shadow of Europeanization and Globalization. The policy is uncertain, but catchwords can be traced; freedom of choice, privatization, qualification framework, quality control and standardization.

Teacher's intercultural competence – how professionals are educating towards cultural diversity as a generic part of teaching profession?

Forelæsere: *Gunilla Johansson, Luleå tekniska universitet, Sverige*

The aim of the project is to raise awareness of cultural diversity of professionals and identify areas and contexts in which cultural diversity is of manifest relevance for teachers in teaching and learning processes in schools and classrooms. An important issue is to discuss how the professional community can be educating towards cultural diversity as a generic part of the teaching profession in terms of growing, connecting and maintaining traditions through education. Northern educators and students continue the work to reshape their educational systems, especially the postsecondary educational institutions. In Northern contexts Indigenous knowledge can be an example of how culture continues to play a significant role in educating the next generation in living a good life. In northern college and university classrooms traditional teachings and languages are playing an increasing role in existing and emerging educational approaches. The goal is to discuss what this means and how northern Indigenous values and cultures, including traditional knowledge, are respectfully and responsibly included in postsecondary education, and to learn in developing teachers multicultural competence. In this case - what do we need to know in order to talk about Indigenous knowledge systems and teachable moments? How malleable are postsecondary institutions to a multi contextual knowledge?

Some Reflections on Intercultural Communication in Higher Education

Forelæsere: *Maria Borgström, Institution för kultur och kommunikation, Södertörns Högskola, Sverige*
Andre forfattere: *Ana Graviz, Institution för kultur och kommunikation, Södertörns Högskola, Sverige*

The policiy of Södertörn School of Higher Education aims at facilitating university access to young students from non-academic backgrounds. Furthermore, it embraces an intercultural approach. Interculturalism can be defined as an interaction in a multicultural context that aims at the construction of bridges among different individuals or institutions, so as know and understand others and to learn to deal with differences. The current paper deals with the results of a pilot qualitative study carried out during 2005 in the Teacher Education Program in Södertörn Högskola University (Maria Borgström, Ana Graviz). Our main objective is to analyze the implementation of intercultural communication in heterogeneous working groups in which students of different gender, social class, age and ethnic backgrounds participate. The students involved in these groups must communicate and cooperate to achieve a common goal. The current work is based on filmed group interviews in which four groups participated. Out of the 24 students involved, four were male. Their ages ranged from 23 to 55. The continuity of these groups allows for a process of socialization through which students develop common codes that help them function in the context they are immersed, in this particular case, that of the university. In this process, the personal traits of the group members constitute fundamental factors.

Session B7

Education for a Sustainable Society leads to a New Perspective to Teacher Education

Forelæsere: *Ingrid Engdahl, Stockholm University, Dept. of Child and Youth Studies, Sverige*

All parts of the educational system in Sweden, from preschool to university, have a specific responsibility to educate for sustainable development (ESD). ESD has three components - ecological, social/cultural and economic. They are intertwined and the education also has to be performed in a democratic way, ensuring participation and influence for all learners. ESD has a dual task, both to lay the foundations for a democratic approach and empowering the children with action competence and to establish a genuine interest for nature, for the environment and for natural science. The Swedish policy on sustainable development and the task specified in the national curricula are written texts with goals for reaching high quality in all preschools. However, the national guidelines are not sufficient. Early childhood education has a pedagogical tradition well aligned with ESD. Compulsory schools are on their way, working with ESD. But what about Teacher Education? There is a need for a conscious choice, made by teachers, directing the pedagogical activities. ESD must be contextual; there is no universal model although the United Nation's Convention on the Rights of the Child (UNCRC) serves as a good common foundation. The students shall enhance their ability to develop awareness of concepts, terms, definitions and debates regarding culture, identity and globalization and adapt a critical and questioning approach to the influences of global trends on Education and childrens perspectives. ESD shall recognise gender issues and the rights for girls and boys to equal possibilities and responsibilities, and teach the basic life skills. I suggest a new meaning in learning for life (as opposed to life long learning); that is learning about sustainability and to survive by recapturing basic life skills.

Fieldtrips as a pedagogic tool in teachers training

Forelæsere: *Madeleine Bonow, Södertörns högskola, Sverige*

Fieldtrips continues to underpin undergraduate geography in the Sweden and elsewhere The geography field-trip is a key context in which geography students learn how to act and think like geography students/geographers. This paper examines the academic value of such fieldtrips in teachers training and describes the results of the students and teachers views of Fieldtrip project. Research was conducted across Geography, disciplines to examine the effect of fieldwork on students' affective domain. The project aimed to monitor changes in students attitudes to learning that occurred as a result of attending field courses.

In the outdoor are adventures

Forelæsere: *Jakob Frímann Þorsteinsson, Iceland University of Education, Ísland*

Jakob is an adjunct at Iceland University of Education. In recent years he has been in the forefront of developing outdoor education courses within the Department of Leisure and Social Activity Studies. As a part his work, and also as a master research, he is now doing a research on an outdoor education programme in Smáraskóli, a secondary school with student at the age from 13-15. The research is aimed at a four day walking trip through the highlands of Iceland and two, three days bicycle trips also in the highlands. The research describes the experience that these trips give the students with a special focus on the effect the trips have on personal growth and social skills. In the presentation Jakob will describe the methods (both qualitative and quantitative) he has used in collecting data that includes questioners, field trips, interviews and focus groups. Now Jakob is in the process of analysing the data and in May he foresees that he will be able of describing his preliminary findings. The trips at Smáraskóli are built on an ideology that is called outdoor adventure education. In the presentation this field of education will be discussed and emphasis placed on some important theories and research.

Session B8

Under which conditions are we teaching quality of form to teacher training students?

Forelæsere: *Marte Sørebø Gulliksen, Telemark University College, Norge*

When educating teacher training students in the arts, we, in on way or another, have to address the problem of form quality: Which forms are we encouraging our students to make and to teach? This question is related to a more general issue: Under which conditions are we teaching quality of form in art education? What the student take in of what we teachers say or do, is subject to certain rules. These rules may be contextual and functional. While the context's influnce on the activity in the educational situation is a well known and widely discussed topic in art pedagogy, the functional rules are less discussed. The PhD study presented in this paper, Constructing a Formbild (Gulliksen 2006), ams to fill this lacuna. It proposes that within a group of people on a set time and place, a common set of principles of form quality is constructed. This is referred to as a 'formbild'. Two cases, i.e. two teacher training situations in the arts, form the empirical basis of the study. The analysis of the material yielded detailed knowledge on how the formbild construction in the cases in fact was controlled by the educative situation. the individual as a member of this group constructed his or her own formbild gradually. These indiviual processes have certain common traits concerning the dynamic of the constructive mechanisms and the hierarchy which control this dynamic. This is the said functional rules. Knowledge of these may facilitate communication for art teachers and help avoiding unintentional effets of our teaching.

Icelandic school music teachers evaluation of their own professional background

Forelæsere: *Helga Rut Gudmundsdottir, Iceland University of Education, Ísland*

The present study is a part of an ongoing research project on music education in primary and secondary education in Iceland. Interviews were conducted with 20 randomly selected school music teachers practicing in the year 2007 in Icelandic schools. Previous studies indicate that curricular contents for the subject music education have changed considerably during the past 30 years. Changes have occurred both in terms of philosophical trends and in terms of practical methods in music education. Consequently, the implementation of music can vary considerably between schools. The implementation of music programs in schools is largely determined by the strengths of each individual music teacher. The teacher interviews in this study provide information on how the music teachers have applied their background and strengths to developing music programs in their schools. The replies suggest what elements and aspects of music teaching the teachers find most challenging. Furthermore, the music teacher interviews shed light on how well those teachers feel they have been prepared for meeting the challenges of teaching music in their schools and in compliance with the national curriculum in Iceland. The results have practical implications for the development of music teacher education.

Session B9

Lärarutbildningens spår

Forelæsere: *Inger Hensvold, Stockholms universitet,institutionen för didaktik och pedagogiskt arbete, Sverige*

I studien undersöks hur förskollärare, fyra år efter examen, erfar spår av lärarutbildningen i relation till sitt arbete med barnen. Resultatet sammanfattas utifrån begreppet förändring, som delas upp i tre teman: personlig och professionell utveckling utifrån basgruppsarbetet, , nya tankemönster utifrån utbildningens arbetssätt och nya tankemönster utifrån utbildningens innehåll. Den personliga och professionella utvecklingen relateras främst till den egna aktiviteten i den så kallade basgruppen, som är navet i studieuppläggningen enligt problembaserat lärande (PBL). Basgruppen beskrivs som mötesplats för lärande, socialisation och personlig utveckling. Förskollärarna menar att de utvecklat förmågan att tänka kritiskt, formulera åsikter och reflektera över sitt arbete. Det andra temat handlar om nya tankemönster utifrån utbildningens arbetssätt. Flera förskollärare jämför spontant det egna lärandet under studietiden med sitt arbete med barnens lärande. Sådana parallella processer betonades inte i lärarutbildningen. I några utsagor beskrivs likheter mellan PBL-tänkandet, det problemorienterade arbetssättet i förskolans läroplan och tänkandet i Reggio Emilia pedagogiken. Lärarutbildningens spår handlar för det tredje om nya tankemönster utifrån utbildningens innehåll. Främst beskrivs en ny syn på barn och en medvetenhet om kunskapens komplexitet. Barnsynen handlar om att barnens förmågor, vilket har bidragit till ett förändrat förhållningssätt till barn. Begrepp som används är t. ex. barnsyn och respekt liksom begrepp som t.ex. turtagande och samförstånd. Även utvecklingspsykologin lyfts fram som en viktig bakgrund för tänkandet om barn. Samtidigt betonas vikten av att inte låsa sig vid ålderstänkandet. Förskollärarna fokuserar således främst den konkreta lärandesituationen. Samtidigt beskriver de nya kognitiva kartor eller begrepp som möjliggör ett nytt seende. Begreppet barnsyn har t.ex. laddats med en ny betydelse, vilket blir tydligt då de beskriver sitt pedagogiska arbete med barnen.

Parents need for advice. Cooperation between preschool teachers and parents

Forelæsere: *Jónína Sæmundsdóttir og Sólveig Karvelsdóttir, Iceland University of Education, Ísland*

Do parents seek for advice from preschool teachers, and if they do what kind of advice do they mostly need? Also, has there been a change in cooperation between preschool teachers and parents in the last few years? The main purpose of this study is to assess the role of preschool teachers in Iceland as advisors to parents. A pilot study based on interviews with preschool teachers and questionnaires show that advice to parents is an important part of the work of preschool teachers. Parents seek more advice now than before. They seem to becoming more insecure in raising their children especially regarding discipline. The kind of advice parents most often seeks concern discipline and developmental issues. The preschool teachers feel that problems regarding discipline have been increasing in the later years. They feel that parents also make more demands on preschools and preschool teachers. According to their own view the preschool teachers feel that they have become more professional in their work in recent years. However they find that shortage of staff, high turnover, and lack of appropriate working conditions are an obstacle to giving as good service as they wish to give. In the coming months the issues above will be studied to a greater extent by further interviewing and questionnaires to preschool teachers.

Pædagogers reflektioner på forskellighed, omsorg og undervisning

Forelæsere: *Hrönn Pálmadóttir og Elsa Sigríður Jónsdóttir, Islands Pædagogiske Universitet, Ísland*

Indlægget handler om action research, som begyndte i marts måned 2006 og endte i maj måned 2007. Formålet var: 1) At pædagoger kan vokse i sit arbejde med at undersøge sine egne arbejdsmetoder, lære hver af anden og på den måde blive bedre til at møde en forskelligarted gruppe børn. 2) At projektets ledere kan vokse som forskere og pædagoger, og få bedre forstand og perspektiv for det arbejde som foregår i børnehaven. Seks pædagoger fra tre børnehaver mødte projektlederene, der er begge to lærere på KHI, hver måned og diskuterede grundigt om arbejdet i børnehaverne. Projektlederene fremhævede at pædagogernes erfaring og viden er hovedsagen i diskussionen og at de kunne dele sine erfaringer med hinanden. Diskussionerne blev optaget på bånd og kopieret. Projektlederene kom på besøg i børnehaverne og tog noter, hvilke også blev diskuterede. I forhold til deltagere var diskussionen en god måde til at se på eget arbejdsmiljø og forhøje kvaliteten. Det var godt at få projeklederenes syn på det arbejde der foregår i børnehaverne. I indlægget bliver der fokuseret på den pædagogiske- og styrelse diskussion der foregår i børnehaverne og gjort rede for deltagernes idéer om begreber om magt, ansvar, uddannelse og børnenes selvstændighed.

Session C1

Lärarstudenters och lärarutbildningarnas pedagogiska kapital i möte

Forelæsere: *Anna Henningsson-Yousif og Haukur Viggósson, Malmö högskola, lärarutbildningen, Sverige*
Andre forfattere: *Jens Christian Jacobsen, CVU Storköpenhamn, Lärarutbildningen, Malmö, Sverige*

Since 2002 research concerning the possibility for student teachers to cooperate with active teachers in school development processes has been carried out (Henningsson-Yousif & Viggósson, 2006). The role and initiative of teacher educators at the partner schools and on campus in the teacher education was highlighted. As a result a study of Danish and Swedish students was carried out. The students were asked to keep teaching logs covering topics they felt were of importance of their development as teachers, e.g. interaction with teacher educators from campus, mentoring, feedback from fellow students, their own life stories and the influence of social networks. They were interviewed about their personal educational experiences as students and how their teaching program had influenced the interaction with staff and fellow students, problem solving situations, how they perceived the learning input from their education on campus and in their internship. The students own input was analyzed in terms of pedagogical capital from a life-story perspective, from the perspective of accumulated social experiences and pedagogical processes We found that the core of the individual pedagogical capital seems to relate to the personal aims of her life as a professional person. These are evoked by strong personal psycho dynamic experiences earlier in life. We have now moved on and initiated a new longitudinal study where we follow a group of Swedish, Danish and Islandic students through out their education. The focus is how the students develop their pedagogical capital and what pedagogical capital the respective educational institution offers and arranges for the students to make use of. We will use research circles, interviews and observations as methods to grasp the reasonings and acts of the teacher students and the teacher educators.

Pedagogikk som akademisk og lærerutdanningsfag

Forelæsere: *Thor Ola Engen, Høgskolen i Hedmark, Norge*

Diskusjonen om forholdet mellom teori og praksis i lærerutdanninga, aktualiserer en diskusjon av selve pedagogikkfaget i lærerutdanninga. Mens mange mener at pedagogikkfaget må bli mye mer direkte yrkesforberedende , holder mange lærerutdannere og fagpedagoger på at det fortsatt skal være akademisk basert og strukturert. Forholdet mellom det akademiske faget og lærerutdanningsfaget påvirkes av særlig to forhold. 1. Lærerutdanningsfaget skal primært kvalifisere for pedagogisk praksis knyttet til arbeid med skolefagene, mens det akademiske faget primært skal utdanne for forskning, ledelse eller administrasjon. 2. Pedagogikkfaget (i lærerutdanninga Norge) har bare 30 studiepoengs omfang (et halvt år), pluss praksis, mens det bak en Cand. Paed-eksamen ligger fire års studium. Dersom lærerutdanningsfaget og det akademiske faget skal ha samme strukturelle oppbygning under slike betingelser, risikerer det førstnevnte på den ene sida å bli redusert til et abstract av det sistnevnte, samtidig som det både prinsipielt og i praksis risikerer å miste sin relevans for skolepraksis, noe som allerede kan være realiteten, ettersom ledende praktikere synes å hente impulser og inspirasjon andre steder. Med bakgrunn i denne situasjonen ønsker jeg å presentere et paper som tar til orde for at lærerutdanningsfaget og det akademiske faget ut fra sin hensikt og ut fra sitt faktiske rom i lærerutdanninga må betraktes som forskjellige. Likevel mener jeg det beholdes en indre og prinsipiell forbindelse mellom de to, som gjør at studiet av det akademiske faget fortsatt kan kvalifisere for arbeid med faget i lærerutdanninga. Bakgrunnen for diskusjonen vil være to veletablerte modeller, den ene utarbeidet av Trond Ålvik på 1970-tallet, den andre introdusert i de to planene for allmenn- og førskolelærerutdanninga i Norge som kom på 1990-tallet.

Helhet og sammenheng i allmennlærerutdanningen

Forelæsere: *Svenning Bjørke, NLA Lærerhøgskolen, Norge*

NOKUTs evaluering av norsk allmennlærerutdanning peker i sin hovedrapport av september 2006 på institusjonenes ansvar for å skape helhet og sammenheng i utdanningen. Statsråden utfordret på bakgrunn av rapporten noen organisasjoner og enkeltpersoner til å gi innspill på hvilke rammer framtidens allmennlærerutdanning bør ha. Alle peker på behovet for bedre helhet og sammenheng, men de går i liten grad inn i kompleksiteten som ligger i denne utfordringen. NLA Lærerhøgskolen har gjennom de siste årene arbeidet systematisk med å skape helhet og sammenheng i utdanningen både faglig og organisatorisk. Jeg vil presentere noen av våre erfaringer. Videre vil jeg presentere en modell som viser samspillet mellom de ulike deler i utdanningen. Ved å synliggjøre de ulike delene og vise hvordan de spiller sammen, kan både muligheter og hindringer for helhet lettere synliggjøres. Modellen kan således danne utgangspunkt for en løpende kollegial samtale, og den kan brukes som grunnlag for samtaler mellom studenter og lærere om hva lærerutdanning og læreryrket innebærer. I modellen belyses i forhold til hverandre problemstillinger knyttet til kompetansebegrepet, utvelgelse av innhold, ansvarsfordeling på ulike arenaer og mellom ulike aktører, vurderingsformenes betydning. Modellen benytter danningsbegrepet som tolkningsnøkkel. Spørsmålet blir da hvordan kan det legges best mulig til rette for en danningsprosess som gjør at studenten kan utvikles til unik profesjonell lærer.

Session C2

Fra lokalt læreplanarbeid til praksisutvikling i skole og lærerutdanning

Forelæsere: *Dag Husebø, Universitetet i Stavanger, Norge*

I forbindelse med innføringen av Kunnskapsløftet 2005/2006 ble Universitetet i Stavanger utfordret av lokale skolemyndigheter til å holde foredrag om endringer i Kristendoms-, religions- og livssynsfaget (KRL). I forlengelsen av et slikt kortkurs ble det inngått et forpliktende samarbeid mellom 8 kommuner og UiS om at skolenes arbeid med å lage lokale fagplaner skulle være utgangspunktet for en mer omfattende kompetanseheving i faget. En ekspertgruppe av lærere (ca. 25 stk) skulle utvikle og implementere de nye fagplanene for sine respektive skoler med bistand fra UiS Religionspedagogiske forskningsgruppe. Arbeidet med de lokale fagplanene skulle bidra til ny kunnskap om undervisningsmetoder/former i KRL-faget. Spørsmålet som dukket opp i forlengelsen av dette prosjektet var hvordan deltakernes kunnskapsheving kunne overføres til deres undervisningspraksis, til lokal skoleutvikling og til utvikling av UiS lærerutdanning? Dette spørsmålet ble utgangspunktet for et nytt større prosjekt kalt Religionsundervisning og mangfold (ROM). Målet nå er å få til en praksisutvikling i KRL-faget gjennom bruk av aksjonslæring og aksjonsforsknings-metoder. 9 av de opprinnelige lærerne er med videre på dette prosjektet. De har utviklet egne delprosjekter som nå utspiller seg i deres respektive skoler og i deres egen undervisning. Den kompetansen som både lærere og forskere opparbeider seg gjennom aksjonslæringen bringes inn i lærerutdanningen både på fordypningsnivå og på grunnivå i faget KRL høsten 2008. Prosjektet ønsker nå å utnytte den felles læringen som er opparbeidet i prosjektet inn mot undervisning og arbeidskrav i faget, samt i den praksisopplæringen som har tilknytning til faget.

Medborgerskab i læreruddannelsen

Forelæsere: *Lakshmi Sigurdsson, Københavns Dag- og Aftenseminarium, Danmark*

Religion, kultur og medborgerskab - i skolen og i læreruddannelsen. Medborgerskab er blevet tilføjet som nyt element i samspil med religion, kultur og etik i den danske læreruddannelse anno 2007. Hvilke læreroopgaver er medborgerskab forbundet med og hvorfor er det blevet et centralt tema for skole og uddannelse i Europa og Norden? Medborgerskab belyses i relation til skolens dannelsesopgave og i relation til kultur, religion og etik. Hvilken viden og hvilke kompetencer har lærere brug for i en flerkulturel skole - og hvilken form for medborgerskab skal der dannes til i dag? Medborgerskab er dels knyttet til rettigheder og pligter, dels til identitet. I en globaliseret verden er det nødvendigt at overveje forholdet mellem medborgerskab og verdensborgerskab i skolens undervisning og curriculum. Forelæsningen tager udgangspunkt i et flerfoldigt begreb om medborgerskab og sætter fokus på aktuelle diskussioner i spændigsfeltet mellem religion, kultur og medborgerskab.

Kanon - gemensama värden? - utmaning för lärarutbilding och skolutveckling

Forelæsere: *Gunnar E. Finnbogason, Kennaraháskóli Íslands, Ísland*

I mitt föredrag kommer jag att diskutera frågan om gemensamma värden behövs eller inte. Vilka argument används för och emot gemensama värden? Vad är kanon och vad är det för grundläggande värden som kanon skall tydliggöra i dagens samhälle? Är det skolans och utbildningssystemets uppgift att integrera samhällsmedlemmarna i en gemensam samhällelig kanon? Behövs en kanon för att klargöra de principer som myndiheterna använder för att legitimera sig genom? Om kanon är materialisering av värderingar i text - kan den ge en rättvis bild av samhällets rådande värderingar? Vilka har eller skall ha makt att bestämma om innehället i en sån kanon?

Session C3

Nasjonal utprøving av kjennetegn på måloppnåelse i fire av grunnskolens fag, norsk, matematikk, samfunnsfag og mat og helse.

Forelæsere: *Roar Engh, Høgskolen i Vestfold, Avd. for lærerutdanning, Norge*

Nasjonal utprøving av kjennetegn på måloppnåelse i fire av grunnskolens fag, norsk, matematikk, samfunnsfag og mat og helse. I januar 2007 fikk Utdanningsdirektoratet i oppdrag å gjennomføre en utviklingsprosjekt, som fikk navnet Bedre vurderingspraksis. Hensikten var å utvikle ny og prøve ut allerede formulerte kjennetegn på måloppnåelse. Begrunnelsen for prosjektet var elevers og lærlingers behov for faglige tilbakemeldinger på sitt arbeid som ville fremme læring og bidra til større rettferdighet nasjonalt. Elevene hadde behov for å få et realistisk bilde av hvilken kunnskap og hvilke ferdigheter de hadde tilegnet seg, og lærere skulle bli flinkere til å ha et større fokus på læringen og mindre på innsats. Fagspesialister fikk i oppdrag å formulere mulige kjennetegn på måloppnåelse for høytpresterende og lavtpresterende elever, slik at kjennetegnene spesifiserte den kompetansen elevene kunne forventes å nå i fagenes ulike tema etter andre, fjerde, syvende og tiende årstrinn. I november 2007 ble lærere og rektorer fra 60 utvalgte grunnskoler og 18 utvalgte videregående skoler sammen med høgskolenes undervisningspersonell invitert til oppstartskonferanser der prosjektet og dets mål ble presentert. Skolene kom fra alle landets fylker. Forskere fra Universitet i Oslo fikk i oppdrag å evaluere prosjektet, rapporten deres skal være klar til publisering i september 2009. Åtte skoler piloterte prosjektets design i ti uker høsten 2007, rapporten derfra er skrevet av undertegnede og ble ferdigstilt i slutten av oktober. Ideer og erfaringer fra utprøvingen vil bli publisert kontinuerlig på Direktoratets hjemmesider slik at alle landets skoler kan ta del i erfaringene underveis. Prosjektlærerne vil også få tilgang til et diskusjonsforum på nettet. I mitt paper oppsummerer jeg de erfaringene som skolene, veiledere fra pedagogiske kompetansemiljøer, og Undervisningsdirektoratets prosjektveiledere har gjort så langt (mai 2008).

Utvikling og trening av utholdenhet for barn

Forelæsere: *Gunnar Mathisen, Høgskolen i Tromsø, Norge*
Andre forfattere: *Rein Jensen og Svein Arne Pettersen, Høgskolen i Tromsø, Norge*

Utvikling og trening av utholdenhet for barn. Det er knyttet usikkerhet til hvordan barn påvirkes av trening for å uvikle utholdenhet. Gjennom et aktivitetsopplegg for 9 og 10 -åringer har vi prøvd ut forskjellige aktiviteter og undervisningsformer med tanke på utvikling av utholdenhet. Aktivitetene er gjennomført inne i gymsal eller ute, og består av ballspill, tradisjonelle leker som sisten, nappe haler osv., varianter av stafett og skiaktiviteter og andre aktiviteter ute om vinteren. Treningsopplegget er gjennomført over to perioder av 5 til 6 uker med aktivitet to til tre ganger i uken med effektiv aktivitet en time pr gang. Intensiteten ble målt med pulsmåler, Polar Sporttester. Test for utvikling av utholdenhet ble foretatt med løp på tredemølle og O2-målinger.Det finnes lite forskning på barn i denne aldergruppen med denne typen målinger. Denne undersøkelsen er derfor intressant i forhold til å se på aktivitetsnivå for barn og treningspåvirkning med tanke på utholdenhet. I undersøkelsen registrere vi hvordan valg av aktivitet og organisering påvirker aktivitetsnivået, og hvordan barn regaerte i forhold til høyt intensitetsnivå i aktivitetene. Videre var målet å se på hvilken påvirkning barn har på aktivitet med høyt intensitetsnivå i forhold til utholdenhet ved løp på tredemølle og O2-opptak. Det finnes få målinger på denne aldersgruppen. Resultater fra prosjektet kan brukes i forhold til didaktiske overveielser ved kroppsøvingsundervisning eller i frivillig idrett for barn.

Læsning og skrivning i læreruddanning i Norden

Forelæsere: *Guðmundur B. Kristmundsson, Islands Pædagogiske Universitet, Ísland*

Kortlægning af læsningens og skrivningens status og position i læreruddannelserne i Norden med følgende målsætninger for kortlægningen: Give et overblik over, hvordan de forskellige nordiske lande implementerer de nye forskningsresultater i læreruddannelsen. Indsamle erfaringer og oplysninger fra de nordiske lande vedrørende undervisningen i læsning og skrivefærdighed i læreruddannelsen. Give konkrete ideer til projektet vedrørende skriftsprogsuddannelse og skolefremgang. Dataindsamlingen i forbindelse med kortlægningen tog udgangspunkt i disse målsætninger. I forlængelse af interviews, læsning af hjemmesider og studier af andre skriftlige materialer fremkom en række interessante og vigtige informationer, som har betydning for kortlægningen og dens målsætninger men også andre oplysninger, som med fordel kan benyttes i forbindelse med undersøgelsen. I alt deltog 15 seminarier, lærerhøjskoler og universiteter I forelæsningen Nogle resultater I alle læreruddannelserne er der obligatoriske kurser om læsning og skrivning, og desuden er det muligt at specialisere sig på fagområder som specialundervisning, begynderundervisning, undervisning af de yngste børn osv. I de sidste år ser det ud til, at man har opprioriteret de obligatoriske kurser, og i nogle skoler er det nu muligt at specialisere sig ud fra helt individuelle interesser inden for området. Læreruddannelserne i Norden er meget forskellig fra land til land, hvad angår forskningen og dens rolle i uddannelsen. Mangfoldige ændringer i love og rammeplaner for læreruddannelserne i Norden bygger dog til en vis grad på resultaterne fra PISA-undersøgelserne. Der er et stort behov for at udvikle læreruddannelsen hvad angår læsning og skrivning for børn, som har de nordiske sprog som andetsprog. Nogle udtalte en rigtig stor bekymring angående dette. Mange af de interviewede nævnte den manglende forbindelse mellem teori og praksis. På dette område er der imidlertid stor forskel mellem landene. I de nordiske skolesystemer har man længe været opmærksom på og diskuteret forskellen på pigers og drenges læsefærdigheder fra førskolen til den videregående skole og helt frem til læreruddannelsen. Af svarene på spørgeskemaerne og fra de interviewede fremgik det, at man anser emnet for at være vigtigt, men samtidigt ser man det som en del af et større pædagogisk problem, dvs. hvordan man behandler hvert individ i skolen.

Session C4

Min nye viden fik mig til at ændre undervisningen

Forelæsere: *Bolette Höeg Koch, Þjórsárskóli, Ísland*

Jeg er født og opvokset i Danmark. Jeg flyttede til Island 1983 og har boet her siden. Jeg påbegynde min læreruddannelse på Jonstrup seminarium, og gjorde min B.Ed færdig på Island på KHI 1985 og fra samme sted M.Ed 2006. Jeg underviser på en lille skole på landet, med elever fra første klasse op til syvende klasse.
I mit indlæg fokusere jeg på den udvikling min undervisning i naturfag tog efter at jeg påbegynde min vidreudannelse på KHI. Jeg tog en del kurser på universitet i forbindelse med mit masterprojekt. På disse kurser blev der gjord meget ud af sprog og dets betydning for eleverne. Hvor vigtigt det er at eleverne forstår ord og begreber som læreren bruger i undervisningen, og at de selv kan bruge dem. Ligeledes lærte jeg hvor vigtig det er at give eleverne mulighed for at udtrykke deres mening i klassen. At de føler at de har indflydelse på undervisningen og er en del af den. Tilbage i skolen prøvede jeg at tage min nye viden i brug. Jeg lod eleverne arbejde mere i grupper, jeg prøvede at give dem mulighed for at tale mere sammen om opgaverne, Jeg ville skabe en stemning så eleverne følte sig sikre og glade. Jeg ville se om det havde en indvirkning på deres indlæring. Som grundlag for min masterprojekt undersøgte jeg specielt sprog, begreber,gruppearbejde og metakognition. I min præsentation vil jeg tale om hvilken indflydelse min nye viden fra mine studier har haft på min undervisning i naturfag.

Hur kopplar eleverna begreppet avdunstning med partikelbegreppet? Hur kan dessa kunskaper användas i den naturvetenskapliga undervisningen?

Forelæsere: *Ann-Charlotte Lindner, Sektionen för lärarutbildning, Högskolan Kristianstad, Sverige*

I arbetet presenteras resultat från en longitudinell studie i grundskolan. Studien startade våren 1997, då eleverna var omkring sex år, och avslutades våren 2006 när eleverna lämnade grundskolan. Grundläggande teoretisk ram är konstruktivismen, som den formulerats av Joseph Novak och som han kallar Human Constructivism. I den betonas att individer aktivt konstruerar sin bild av verkligheten genom att interagera med den och utgår från David Ausubels teori om meningsfullt lärande samt i viss mån de tankar som Piaget framförde. Ett mål med studien var att följa individuella elevers begreppsutveckling kring avdunstning under deras år i grundskolan. Ett annat mål var att studera hur eleverna använder en tidigt introducerad förenklad molekylmodell i sina förklaringar av avdunstning. Undervisningsinsatser, som fokuserade på vatten och dess fasändringar kopplade till vardagsfenomen, har genomförts. Eleverna har intervjuats före och efter varje insats och deras förklaringar till det som skett har analyserats för att få en heltäckande beskrivning av begreppsutvecklingen hos varje enskild elev. I analysen har jag bl.a. sett att den tidigt introducerade molekylmodellen har varit ett bra hjälpmedel för eleverna i deras förklaringar och hur den påverkat elevernas förklaringsmodeller och förklaringar av fenomenet avdunstning. Det jag övergripande sett är att eleverna fått en bättre förståelse av begreppet avdunstning och i viss mån kondensation. Resultaten av studien ger ett vidgat perspektiv på hur undervisningen i naturvetenskap både i grundskolan och i lärarutbildningen skulle kunna utvecklas för att ge inte bara elever i grundskolan utan även studenter inom lärarutbildning med inriktning mot yngre åldrar en bättre begreppsförståelse. Detta kommer då i sin tur att påverka grundskoleelevers intresse för naturvetenskap eftersom lärarna då har en bättre grund för att inspirera och utmana sina elever i den naturvetenskapliga undervisningen.

SPICA – et Nordplus netværk

Forelæsere: *Birgitte Stougaard, Læreruddannelsen i Jelling, University College Lillebælt, Danmark*

Nordplusnetværket SPICA (latin: aks), etableret i 2006-07, er en konkret udmøntning af Bologna erklæringens vision i en nordisk ramme, og hvor forståelsen af velfærdsstat og velfærdssamfund, tolerance, demokrati, solidaritet, social bevidsthed, medansvar for andre og opmærksomhed omkring bæredygtig udvikling spiller en central rolle. Inden for uddannelsesområdet er der trods strukturelle forskelle en fælles nordisk konsensus om betydning af faglighed og dens samspil med studerendes alsidige udvikling samt deres medansvar for undervisning og læring. SPICA ser særdeles gode muligheder for at udvikle fælles moduler/kurser inden for tre hovedområder, der i forvejen står stærkt i de nordiske landes læseplaner for læreruddannelser: Bæredygtighed (Sustainability), Medborgerskab (Citizenship), Interkulturel bevidsthed/Interkulturel pædagogik. Mål for SPICA netværket er at etablere et fælles nordisk curriculum inden for de tre områder. Det er desuden målet at udvikle undervisning/læring som blended/flexible learning, og netværket har etableret en hjemmeside, hvor studerende og lærere kan diskutere, reflektere og formidle didaktiske og komparative perspektiver (www.spicanet.dk). For SPICA netværket er en tværfaglig/ tværvidenskabelig tilgang et vigtigt element, og netværkets første kursus "Nordiske løsninger på globale problemer" blev afviklet i Malmö i november 2007 med deltagelse af studerende og lærere fra alle nordiske lande. De overordnede mål for kurset var, at de studerende erhvervede sig tværgående og specifik viden om områderne medborgerskab, bæredygtighed og interkulturel bevidsthed, både teoretisk og som relevante dimensioner i professionsfeltet. På baggrund af studier og refleksioner over den opnåede indsigt skulle de studerende desuden formulere sig fagligt og didaktisk om tværgående emner/problemstillinger indenfor et af de tre hovedområder. De studerendes arbejde i tværnationale grupper har stillet store krav til sproglige, kulturelle og pædagogiske kompetencer. Men det har stillet endnu større krav til disse kompetencer, når opgaven har været at udvikle et konkret, fagdidaktisk begrundet undervisningsforløb.

Session C5D5

Skriving som grunnleggande ferdigheit i alle fag og på alle trinn

Forelæsere: *Rutt Trøite Lorentzen, sesjonsleiar, Høgskolen i Sør-Trøndelag, avd. lærar- og tolkutdanning, Norge*

Skriving som grunnleggande ferdigheit og utfordring i alle fag og på alle trinn Noreg fekk i 2006 nytt læreplanverk (LK06) som gjeld for heile skolen frå 1. trinn til og med vidaregåande skole. Den største forskjellen elles frå tidlegare planar er innføringa av begrepet grunnleggande ferdigheiter og pålegget om at desse skal inngå i alle fag og hjelpe til både auka fagkompetanse og betre ferdigheiter. Skriving er ei av desse fem ferdigheitene, og det er bakgrunnen for eit stort skriveprosjekt initiert av skriveforskingsmiljøet i Trondheim, Skriving som grunnleggende ferdighet og utfordring. Barns og unges vei til ulike fag gjennom skolens skrivekulturer (SKRIV). Det er eit samarbeidsprosjekt mellom høgskolane for lærarutdanning (HIST og DMMH) og Universitetet (NTNU) og barnehagar og skolar i Trondheim, med lærarstudentar involverte på ulike vis i samband med undervisningspraksis. Prosjektleiar er professor Jon Smidt (HIST). Basert på ein del av delprosjekta inviterer vi til ein sesjon der nokre erfaringar etter to års prosjekt blir lagde fram. Med bakgrunn i faga norsk, naturfag, samfunnsfag og kristendoms-, religions- og livssynskunnskap tar vi opp kva skriving som foregår, og kva formålet er med skrivinga. Kvart fag har sine sjangrar og sine særlege utfordringar, kva konsekvensar får det for skriveopplæringa? Og fører skrivinga til kunnskapsutvikling i dei ulike faga?

Utprøvande skriving i læringsprosessen

Forelæsere: *Torlaug Løkensgard Hoel, PLU, NTNU, Norge*

Vygotsky seier at språket har to hovudfunksjonar, ein tenkingsfunksjon og ein formidlingsfunksjon. Utprøvande, utforskande skriving (exploratory writing) høyrer inn under tenkingsfunksjonen. I innlegget vil eg gjere nærmare greie for dei to hovudfunksjonane med vekt på den utprøvande skrivinga og gi eksempel på utprøvande skriving frå ulike fag og kva funksjonar slik skriving kan ha i klasserommet. Ifølgje dei nye læreplanane er skriving ei grunnleggjande ferdigheit i alle fag. Kva seier dei nye læreplanane om utprøvande språk, særleg om utprøvande skriving? Er det skilnad mellom enkelte fag på dette punktet? I samband med skriveprosjektet SKRIV har eg vore observatør og gjort datainnsamling i ein 10. klasse (siste året i grunnskolen) og 1. klasse i vidaregåande skole i samfunnsfag. Kva slags skriving har elevane i desse to klassane? I kor stor grad går utprøvande skriving inn i arbeidet med samfunnsfaget? Korleis ser lærarane på slik skriving? Kva meiner elevane om utprøvande skriving? Dette er nokre av spørsmåla eg vil ta opp i innlegget. Elevtekstar går inn som illustrasjons- og dokumentasjonsmateriale.

Skriving på 1. trinn i grunnskolen

Forelæsere: *Rutt Trøite Lorentzen, Høgskolen i Sør-Trøndelag, avd. lærar- og tolkutdanning, Norge*

Når ein elev tidleg på hausten på 1. trinn møysommeleg skriv fem ord om kva som skjedde da han la eit beger vanleg Cola i vatn og samanlikna med det som skjedde med Cola Zero, tar han i bruk og er i gang med å tileigne seg kompetanse innan ein vanleg sjanger innan naturfag, laboratorierapporten. Vi kan snakke om ein laboratorierapport i kim, ført i pennen av ein forskar i kim. Med utgangspunkt i denne teksten og tekstar frå andre skrivesituasjonar på 1. trinn sett presentasjonen fokus på kva type tekstar barn på dette tidlege trinnet kan greie å meistre og finne meining og glede i å bruke, og korleis skriving kan takast i bruk både for å utvikle skrivekompetanse og fagkompetanse. Tekstane blir analyserte ut frå kva formålet med skrivinga er, og kva som blir gjort for å motivere for skriving, dessutan kva tekstane blir brukte til i ettertid. Eg drøftar også i kva grad barna får modellar/forbilde for skriving og hjelp til å utvikle sjangerkunnskap og eit adekvat metaspråk om tekst og skriving, både for skriving innan norskfaget og andre fag. Eit viktig spørsmål i denne samanhengen er kva tekstkompetanse, fagkompetanse og didaktiske reiskapar lærarane må ha for å kunne støtte elevar til meiningsfull skriving av ulike tekstar for ulike formål innan ulike fag. Lærarstudentar er direkte involverte i dette delprosjektet gjennom at dei både har ansvar for skrivesituasjonar og samlar inn tekstar til analyse. Dei blir seinare trekte inn i analysearbeidet. Slik kan vi få ei verdifull samhandling mellom teori og praksis i lærarstudiet som kan sette oss på sporet av kva slags kunnskap lærarane treng for kunne støtte utviklinga av skrivekompetanse og fagkompetanse.

Session C5D5

En sammenligning av skriving i norsk og KRL på 4. og 5. trinn i norsk grunnskole.

Forelæsere: *Ola Erik Domaas og Ann-Sylvi Larsen, Høgskolen i Sør-Trøndelag, avdeling for lærer- og tolkeutdanning, Norge*

I det norske læreplanverket for grunnskolen er skriving vektlagt som en grunnleggende ferdighet i alle fag. I innlegget vil vi fokusere på hvordan det arbeides med skriving i fagene norsk og KRL (Kristendoms, religions og livssynskunnskap) ut i fra observasjoner vi har gjort i en klasse som vi har fulgt over to år, fra 4. til og med 5. trinn. Skrivingen skal i begge fag brukes til å strukturere og utvikle kunnskap, så vel som til å uttrykke egne erfaringer og tanker i et samspill av sjangre som i sum fremmer læring. En kartlegging av den skriving som foregår i de to fagene viser at mønstrene for skriving er til dels ulike i de to fagene. I framlegget på konferansen vil vi særlig legge vekt på den ulike rollen fortellingen spiller i undervisningen i de to fagene, ettersom fortellingssjangeren tradisjonelt har vært svært sentral i både norsk- og KRL-faget. Hvilken funksjon har fortellingen som inspirator for skriveoppgaver og som sjanger i elevenes egen skriving? Vi vil også antyde noen årsaker til den ulike funksjonen fortellingen synes å ha i de to fagenes skriving.

Fagskriving på mellomtrinnet - hva ser vi, og hvordan kan lærerutdanningen bidra til å gjøre fagskrivingen bedre?

Forelæsere: *Anne Charlotte Torvatn, HIST, Norge*

I prosjekt SKRIV har vi blant annet samlet tekster fra fagene norsk, naturfag, KRL (et religionsfag med vekt på kristendom) og matematikk for 4. og 5. trinn. Materialet er samlet inn på til sammen fire skoler i Trondheim (Norge). I fremlegget vil jeg presentere hva slags typer fagskriving vi har registrert på disse trinnene. Jeg vil vise bredden i fagskrivingen, men jeg vil også gå inn på den mest typiske fagskrivingen, som i større eller mindre grad er avskrift fra kilder. Intervjuer med barn på 4. trinn der de selv kommenterer dette med bruk av kilder vil bli presentert. I prosjektet har vi med jevne mellomrom samlet lærerne i de klassene vi observerer i. Jeg vil presentere hvordan vi har lagt opp diskusjoner med disse lærerne rundt materialet for å øke lærernes bevissthet om fagskrivingen. Jeg vil vise hva som kom ut av disse diskusjonene, og hvordan arbeid med tekster som har vært samlet i lærernes klasserom har vært med på å bevisstgjøre lærerne på egen praksis i arbeidet med fagskriving. Fremlegget vil forhåpentligvis vise samspillet mellom lærerne på skolene der materialet samles inn og forskerne i prosjektet. At forskerne også er lærerutdannere, gjør at funnene fra prosjektet virker direkte inn på valg av pensum og tema i lærerutdanningen. Vi har nå sett nødvendigheten av å jobbe enda mer bevisst med fagskriving i lærerutdanningen enn det som har vært gjort til nå.

Skriving i naturfag på ungdomstrinnet: Innhold, form og formål

Forelæsere: *Annette Lykknes, NTNU, Institutt for kjemi, Norge*
Andre forfattere: *Jon Smidt, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Avdeling for lærer- og tolkeutdanning, Norge*

Naturfag er et av fagene som studeres i prosjektet SKRIV ved Høgskolen i Sør-Trøndelag i Trondheim, Norge. I følge naturfagsplanen i det nye læreplanverket for kunnskapsløftet (LK06) handler det å uttrykke seg muntlig og skriftlig i naturfag blant annet om å beskrive egne opplevelser fra naturen, skrive rapporter fra eksperimenter og ekskursjoner, formulere spørsmål og hypoteser, bruke naturfaglige begreper og uttrykksformer og å argumentere for egne vurderinger. I denne presentasjonen vil vi ta for oss fire ulike skrivesituasjoner i en 10. klasse fra skoleåret 2006/07: forsøksrapport, notater i tilknytning til forsøk, skriving i arbeidsbok og informativ artikkel. Med utgangspunkt i Jim Martins (1993) inndeling av sjangrer i naturfag og et begynnende klassifiseringsarbeid fra SKRIV-miljøet (Lykknes og Arnesen 2008, under utgivelse) har vi utviklet kategorier for en rekke ulike skrivesituasjoner i naturfag i norsk skole. Vi vil her bruke disse kategoriene som utgangspunkt for en analyse av de fire eksemplene vi har observert i en 10. klasse, med hovedfokus på innhold, form og formål: Hva skriver elevene om (innhold) og hvilke tekstlige trekk (form) har skrivingen i de ulike skrivesituasjonene? Hvilke formål kan skrivingen ha i hver enkelt situasjon? Hvordan gjenspeiles naturfagets ulike dimensjoner og mål i skriveopplæringen? Gjennom vår analyse av fire ulike skrivesituasjoner i naturfag fra en norsk 10. klasse og samtaler med elever og lærere om dem, kan vi bidra til større kunnskap om sammenhengen mellom ungdomsskoleelevers skrivekompetanse og faglig kompetanse i naturfag på ungdomstrinnet, som er et av målene for prosjektet SKRIV. Analysen har foregått i tett samarbeid med den involverte læreren. Et annet mål ved prosjektet er nettopp å bidra til å utvikle og løfte tekstkompetanse og fagdidaktisk kompetanse hos nåværende og fremtidige lærere, på skolene og i lærerutdanninga.

Session C6

School reform and development of teacher education in multicultural settings in Iceland

Forelæsere: *Hanna Ragnarsdottir, Iceland University of Education, Ísland*

This paper explores the need for school reform towards multicultural education in the light of rapidly changing demographics towards a more culturally, linguistically and religiously diverse population in Iceland. The necessary link between school reform and development of teacher education will also be discussed, as will the importance of developing education at all school levels that takes into account particularities in the social, cultural, linguistic and religious environment in Iceland. The paper draws on data collected from 2002 to 2006 in two separate qualitative studies among immigrant children and students at four different school levels in Iceland, one study focusing on preschool to upper secondary school levels (concerning altogether 16 children and students), the other focusing on the university level, i.e. teacher education (concerning 15 students). In the paper the experiences of the students at upper secondary school and university levels will be discussed and their views on how schools and universities should change in the light of increasing diversity and rapidly changing demographics in Iceland. The views of the parents of the preschool and basic school children concerning school reform will also be presented and discussed. The conclusions of both studies reveal the marginalization of immigrants and immigrant children within the Icelandic education system. Both studies reveal incongruity between school development on the one hand and demographic changes in Icelandic society on the other. Both studies also reflect the need for new perspectives and school reform at different school levels in Iceland, as well as for necessary changes in teacher education that take into account the changing demographics.

A Third Identity in the Globalizing Society

Forelæsere: *Maria Borgström, Institution för kultur och kommunikation, Sverige*

A Third Identity in the Globalizing Society Senior lecturer María Borgström maria.borgström@sh.se Abstract in English This article argues for the emergence of a new type of identity, which we call a third identity and the importance to take that identity in account in the implementation of interculturality in a Teacher Educations Program. Our argumentation about a third identity is based upon an investigation of identity in the globalizing society as described by immigrant youth and their families and persons living in multicultural environments. The investigation was carried out with the help of Grounded Theory and analysis with the computer program Atlas. Our results indicate that a third identity means to be both of rather than either or, i.e. an inclusive, not an exclusive identity. It implies rejecting the notion of pure identities. Moreover, it is sometimes characterized by rootlessness, but this often changes into a positive feeling of cosmopolitanism when a decision is taken to accept having a mixed origin and/or belonging to many cultural sometimes contradictory contexts. Persons with third identities are accustomed to code switching and form their identities in a global local context. The teacher in general doesn´t take in account these pupils competence in the school education.

Academic drift in teacher education in the Nordic countries. The case of Iceland and Denmark

Forelæsere: *Gyða Jóhannsdóttir, Iceland University of Education, Ísland*

During the last four decades many countries have experienced a growing tendency that non university institutions of higher education become more alike the traditional universities than intended (Huisman and Morphew, 1998; Jónasson, 2004) This tendency has been referred to as the academic drift (Morphew, 2000). The manifestation of academic drift can be that a) activities of non-university institutions have gradually become more like the activities of universities; university titles have been adopted, a greater emphasis on research and degree programs has occurred even if this emphasis was not intended in the beginning b) a former vocational education offered at a non-university institution has been transferred to universities or new degree programs are established (Morphew, 2000; Jóhannsdóttir, 2001; Jónasson 2004a, 2004b). This paper is based on a comparative Nordic study where the occurrence of academic drift is investigated in Nordic systems of higher education as well as in non-university institutions of Nordic higher education. The focus here is on whether academic drift can be detected in the development of teacher education (teachers for basic schools) in the Nordic countries. The results show that academic drift occurred in the development of teacher education in all Nordic countries but the drift was at a different phase in the countries. In the case of Iceland the drift was quite strong and in Denmark is was quite weak. Teacher education in Iceland has been located within universities from 1971 while teacher education in Demark has been located within institutions that have been quite far away from the universities i.e. CVUs and now University Colleges (professionshøjskoler) An attempt will be made to explain the difference between the development in Iceland and Denmark. Signals of change in the Danish case will also be mentioned.

Session C7

Digital Portfolio as a method of assessment for learning

Forelæsere: *Eli Kari Høihilder, Høgskolen i Vestfold, Norge*

Digital Portfolio as a method of assessment as learning, of learning and for learning. Different ways of assessing knowledge affect students` learning and integrity and the educational process. Experience and results up to now, show that learning in virtual environments results in effective and learning-promotive communication among students. At Vestfold University College, the students have for some years created individual portfolios that serve as an educational assessment tool. The students publish their work on web-sites. They get feedback and response from peer students and their teachers. My resarch method is based upon interviews with and letters from my teacher training students. In this study I discuss why the students find the digital portfolios useful for formative assessment and learning. What kind of elements contribute to their learning outcome? Is it the impact from the reflection on peer students work, feedback from teachers, feedback from peer students, the new ideas they get from reading texts from other students, real readers or what? My study shows that that the digital portfolio with its communicative situation and the feed-back from peer students and teachers seem to have consequences for the students` educational assessment and learning outcome .

Wikis - Teachers as Mentors in Open Learning Environments

Forelæsere: *Salvör Gissurardóttir, Kennaraháskóli Íslands, Ísland*

This paper describes a project where wiki is used as a tool for teacher education students to train students to work in open educational environments and became mentors in open learning environments, learning environments where everyone is able to change and edit most of the content and make mashups using content from others, content such as text, definations and templates, visual material and multimedia material so their created content is partly new work but partly remix of available content. Special emphasis is on how the international wikimedia collaborative projects wikibooks, wikipedia, wikiversity and wikimedia commons can be used in such environment. Website http://wiki.khi.is/index.php/open

Regulation and innovation: stimulating students creativity and thinking through innovation education in Ingunnarskóli

Forelæsere: *Svanborg R. Jónsdóttir, Iceland University of Education, Ísland*
Andre forfattere: *Allyson Macdonald, Iceland University of Education, Ísland*

This paper examines the discourse concerning the implementation of innovation education (IE), which was introduced into the Icelandic national curriculum in 1999. Innovation education calls for flexible organization, giving value to student voice, eliciting the tacit knowledge of students and situated learning. The purpose of the research is to understand the regulative and instructional discourse in the implementation of IE and how schools, teachers and students experience the 'innovation' which underlies innovation education. The author conducted the research in Ingunnarskóli in the school year 2006-2007. The approach taken was in the spirit of feminist and participatory research with a design where the participants in the research are active partakers and have something to gain from the research. Data was collected through field observations in innovation education classes, in general classes, free periods, lunch breaks, coffee breaks, and at IE teachers meetings. Also through interviews with IE teachers, the head teacher and students. This paper describes the development of innovation education in Ingunnarskóli and how it connected with other developmental work in the school, what was new, as well as emerging issues and surprises. In this study, concepts from the work of Basil Bernstein such as classification and framing, and recognition and realization rules are used to explore innovation education at Ingunnarskóli. The concepts of regulative and instructional discourse are used to understand the influence of underlying respect, power and responsibility. The paper also draws on the ecological approach described by Bronfenbrenner in order to understand interactions within the pedagogical discourse as described by Bernstein. Findings show that personal and professional values influence the way in which innovation education is being taught. The regulative discourse in schools seems to include contradicting notions of innovation and tradition which in turn affect the nature of instructional discourse.

Session C8

A needs analysis of elementary school teachers of English in Iceland

Forelæsere: *Robert Berman, Kennaraháskóli Íslands, Ísland*

Icelands new National Curriculum mandates that English is taught to children from grade 4, and that by grade 10 children should be able to perform various language acts including challenges such as communicating orally, comprehending magazine articles and writing organised texts divided into paragraphs. However, the English proficiency of prospective teachers of English at the Icelandic University of Education (IUE) has never been formally measured against either the proficiency of grade 10 students, or against the requirements of the National Curriculum. In light of the fact that there are no standardised measures of Icelandic students English proficiency after grade 10, and no standardised English assessments undertaken of university applicants, the question arises as to precisely what English skills these student teachers need to be taught in order to prepare them to teach the grade 10 curriculum. This study compares the English proficiency of one cohort of IUE students to that of students in two randomly chosen grade 10 classrooms, as well as to the numerous requirements of the National Curriculum. All participants will be interviewed and tested in the four language skills by the use of the same testing instruments. Statistical analyses are thwarted by the relatively small number of university students, meaning that qualitative analyses (for example analyses of text length, clause length, and use of subordinate clauses) will form the bulk of the data analysis. The study is essentially a needs analysis which may be replicated in other subject areas.

Preparing schools and teachers for teaching English to young learners

Forelæsere: *Samúel Lefever, Iceland University of Education, Ísland*

In recent years there has been a growing interest in offering English instruction to children at ever younger ages. With the adoption of the newly revised National Curriculum for foreign languages at primary level, the beginning age for English instruction in Iceland was lowered to grade 4. A growing number of schools have begun to teach English at younger ages, thus guidelines for introducing English in grades 1- 3 were also included in the curriculum. These changes in school policy and practice are occurring at a quick pace. A survey was done in 2007 in order to find out how these changes are being implemented in the schools. Teachers who are teaching English in grades 1-4 were asked questions regarding the English instruction and their education and background in the subject area. Teachers were also asked what kind of education or training would best benefit them in regard to teaching English to young learners. The results of the study show that although the number of schools which offer English in the lowest grades is increasing, a wide majority of the teachers have no special training in English or language teaching methodology. Very few schools have given any special attention to how the English teaching is organized and taught or provided teachers with any special training. This paper will discuss the need to better prepare teachers for curriculum changes in English teaching and school development in general.

Pædagogikkens fallit eller forvandling - om brug af ny teknik i (sprog)undervisningen

Forelæsere: *Michael Dal, Islands Pædagogiske Universitet, Ísland*

Det er ikke længere nogen nyhed at informations og kommunikationsteknologien har fået en mere dominerende plads i forhold til undervisning i al almindelighed og også i sprogundervisningen. Derimod er det lidt mere uklart, hvad det betyder for undervisningen. Hvilke pædagogiske,didaktiske og innovative udfordringer ligger der i at inddrage den ny teknik i (sprog)undervisningen, og hvad betyder det for skolen som institution? Dette paper vil diskutere dette spørgsmål på baggrund af en række forskningsresultater fra Island, Danmark og Norge. Ligeledes vil det blive diskuteret hvilke didaktiske muligheder og begrænsninger, der ligger i brugen af ny teknik i fremtidens skole.

Session D1

Den didaktiskt betonade övningsundervisningens betydelse för skolutvecklingen i Finland

Forelæsere: *Ritva Aarras-Saari, Turun normaalikoulu, Finland*

Sedan införandet av grundskolan och lärarhögskolorna i Finland 1974 har övningsskolorna/praktikskolorna, till antalet 13 och underlydande universitetens pedagogiska fakulteter, haft en framträdande roll inom den finländska lärarutbildningen. Även efter den s.k. Bologna-processen kvarstår övningsskolorna och utgör den praktisk-pedagogiska delen av vår lärarutbildning. Vid dessa övningsskolor utför lärarkandidaterna den praktiska delen av sin lärarutbildning under överinseende och handledning av övningsskolornas lektorer i samarbete med de pedagogiska fakulteternas didaktiklektorer. Därvid omsätter man aktuell didaktisk teoribildning såväl inom ämnesdidaktiken som den allmänna didaktiken i handling i klassrumsmiljö vid övningsskolorna. Jag vill visa genom några praktiska exempel i ämnet Modersmål och litteratur hur detta samarbete går till i praktiken inom läromedelsproduktionen och i handledningen av lärarkandidaterna.

Partnarskole og lærerutdanning - ei forbetring av lærarutdanninga?

Forelæsere: *Tormod Areson Stauri, Høgskolen i Hedmark, Norge*

Bakgrunnen for innlegget på seminaret er eit ønske frå statlige myndigheiter om å knyte fagteori og fagpraksis nærmare saman i norsk lærarutdanning. Praksis-ordningane er eit område som det er forska lite på i Noreg, og det er sikkert fleire grunnar til dét. Ein av dei fremste grunnane er etter manges syn at synet på læring av eit skolefag har vore statisk og konservativt. Læringa skal føregå på to atskilde stader, den eine staden er på lærarstudent-institusjonen, og den andre på skolen som gir praksis-utdanninga. Det er frå statleg hald ønskeleg å gjere noko med dette. Målet er å gjere lærarutdanninga i dei enkelte faga meir homogen og didaktisk retta. For å oppnå det har ein del norske enkeltskolar blitt inviterte til å tenkje i nye banar, for på den måten å styrkje muligheitene til å utdanne lærarar som både kan sitt/sine fag godt reint teoretisk, og viser evne til å undervise godt i dei. Underteikna vil i framlegget vise kva for forbetringspotensiale som ligg i å styrkje samarbeidet mellom lærarutdanningsinstitusjonen og praksisskolen. Eitt ar tiltaka som vil bli kommentert i framlegget, er å knyte praksisskolen langt fastare til utdanninga, og kalle skolen for "partnarskole", noko som inneber at praksislærarane i større grad blir å sjå på som lærarar i enkeltfag, og lærarane på høgskolen i større grad vil hente stoff til si undervisning frå partnarskolen. Underteikna er morsmålslærar, og norske elevars prestasjonar internasjonalt er ikkje imponerande. Kan det skuldast at vi utdannar lærarar i morsmålet som ikkje er tilstrekkeleg trinn-spesifikke og ikkje har tileigna seg fagdidaktikk i tilstrekkeleg grad?

Hvordan kan praksisskolen som studiearena bidra til studentenes faglige utvikling?

Forelæsere: *Gullaug Lereim Dybdahl, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Avdeling for lærer- og tolkeutdanning, Norge*

Det er i praksis vi lærer, sier lærerstudentene. Da mener de oftest at de lærer hvordan de skal agere som lærere. Men kan de også lære fag i praksisskolen? Rammeplanen viser til praksisfeltet som studiearena. Rapporten fra Nasjonalt Organ for Kvalitet i Utdanningen (NOKUT) 2006, anbefaler lærerutdanningsinstitusjonene generelt å knytte sin forskning til praksisfeltet og at studentene bør involveres i FOU-virksomhet. To undersøkelser (2005 og 2007) om studentenes utbytte av å delta i et FOU-prosjekt hadde som målsetting å vekke interessen for studiefaget Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL) og bli en motivasjonsfaktor til videre arbeid i studiet. Studentene deltok i prosjektene med datainnsamling i sine praksisskoler. Dette dreide seg om både kvantitative og kvalitative data. Innfallsvinkelen var et kontroversielt problemområde knyttet til faget. KRL har vært omstridt gjennom 10 år. Spesielt har retten til avgrenset fritak fra faget vært debattert. Evalueringen i 2005 viste at studentene fikk ny kunnskap av både faglig og fagdidaktisk art gjennom å samle inn data. Interessen ble styrket gjennom å møte faget i skolen via utforskning. De fleste av de studentene som svarte på evalueringsskjemaet i 2005 mente at de hadde godt læringsutbytte av å forske på skolens praksis. Data om undersøkelsen i 2007 vil bli fremlagt under presentasjonen. Da vil det være interessant å se om resultatet vil vise samme tendens som i den første studien. Viktige spørsmål vil være: På hvilken måte bør studentene involveres i en slik studie? I hvor stor grad bør de være med på planleggingen? Hvordan forholde seg til praksisskolenes rektorer og lærere?

Session D2

"Da føler man at man vokser litt." Lærerrefleksjoner i aksjonsforskningsprosjektet Klasseromskulturer for språklæring

Forelæsere: *Lise Iversen Kulbrandstad, Høgskolen i Hedmark, Norge*

I 2006 ble den norske allmennlærerutdanningen evaluert. I rapporten ser man forskning som en kjerne i lærerprofesjonsbegrepet: praksis, teori og forskning utgjør en helhet. Dette får konsekvenser for lærerutdanningen, som i sterkere grad må være forskningsorientert eller forskningsbasert (NOKUT 2006:24). Prosjektet Klasseromskulturer for språklæring, fulgte det første året av et stort utviklingsprosjekt i den flerkulturelle Oslo-skolen der målet var å bedre læringen til minoritetsspråklige elever. Gjennom en aksjonsforskningstilnærming samarbeidet Høgskolen i Hedmark med to skoler om forskningsbaserte innovasjoner (jeg var forskningsleder). Dataene fra prosjektet består av videoopptak og observasjoner og av lærernes skriftlige og muntlige refleksjoner. I framlegget vil jeg diskutere lærerutdanning og skoleutvikling med utgangspunkt i en analyse av én av lærernes (Trines) refleksjoner over egen lærerutdanning, undervisning, utvikling som lærer og deltakelsen i aksjonsforskningsprosjektet. Trine er opptatt av at aksjonsforskningen har bydd på nye øyne og tilbakemeldinger. Det bidrar til vekst, jf. sitatet i tittelen. Innovasjonsprosjektet hennes dreide seg om systematisk arbeid med ordforråd som grunnlag for å bedre minoritetselevenes lesekompetanse. Trine er opptatt av å modellere ulike praksiser og av å bygge et trygt og godt læringsmiljø der alle elever blir sett og får mulighet til å være aktive. Hun er også opptatt av å holde seg orientert i faglitteratur. Alt dette kommer fram når hun i de retrospektive intervjuene reflekterer over ulike sekvenser fra videoinnspillingene og over det å undervise i skolens nye lokaler der klasserommene er erstattet med basearealer. Konstant refleksjon er viktig for henne: "Man blir selvfølgelig en mye bedre lærer etter hvert, men det krever jo at man er litt reflektert da, at man ønsker å utvikle seg som lærer sjøl".

Prolegomena till en spetskompetent lärarutbildning

Forelæsere: *Tomas Kroksmark, Jönköping University, Sverige*

Lärarutbildningen och läraryrket står inför den största utmaningen någonsin genom det faktum att de teorier om undervisning och lärande som utvecklats under de senaste århundradena - och som oftast hålls som grundläggande - i grunden är utmanade genom det digitaliserade kunskapssamhället. Undervisning och lärande måste nu organiseras efter de förutsättningar som digitalisering, googlisering och globalisering av information och kunskap dikterar. Information är numera allas, den är demokratisk och tillgänglig för alla i realtid. Vem som helst kan utveckla enastående kunskap om vad som helst. Kunskapsutveckling följer inte längre tidigare organisationsstrukturer, den digitala didaktiken är helt annan än den tidigare kända och ingen frågar längre efter formell kompetens för att medverka i öppna kunskapsutvecklingsdialoger på nätet. Kunskap är på samma gång lokal och global, den underordnas inte längre de stora teorierna, den har numera tydliga postmoderna förtecken. Synen på lärarkompetensens och särskilt lärarutbildningens innehåll och form måste förändras i linje med samtliga ovan nämnda villkor. Presentationen rör den innehållsliga bestämningen av lärarutbildningens professionaliserande dimension, där kopplingen till digitalisering och googlisering följer postmodern teoribildning och den lokala skolans villkor i praktiken. Därutöver kommer en särskild form för postmodernt och googliserat lärande - inom ramen för en spetskompetent lärarutbildning - att läggas ut och diskuteras. Formen bygger på en teori om avancerad kunskapsdelning.

Lärarutbildningen och framtiden

Forelæsere: *Göran Brante, Beteendevetenskapliga institutionen, Sverige*

I en tid där gränserna för mänsklig samvaro är instabil. Där tillvaron präglas av identitetslöshet, osäker tillhörighet och alienation. Där det finns tendenser till växande friktioner mellan människor och ett demokratiskt underskott. Där finns det anledning att möta den oundvikliga förändringen framtiden bär med sig med ett medvetet och aktivt handlande. Utifrån olika teorier om aktörskap kopplat till pedagogik, diskuteras vad som kan vara möjliga vägar till ett medvetet och aktivt handlande. Om skolan som institution kan sägas vara en av garanterna för ett demokratiskt samhälle, som det ibland uttrycks i västvärlden, så innehar lärare som grupp en betydelsefull position i förhållande till ett sådant fenomen. Denna diskussion kopplas å ena sidan till en diskussion kring lärares möjligheter att verka som demokratins tjänstemän, och å andra sidan till lärarutbildningens roll i konstituerandet av en utvecklings- och förändringsmedveten lärare. Med ett demokratiskt-humanistiskt perspektiv som utgångspunkt byggs en normativ diskussion kring skola, lärarutbildning och framtid upp. Skolan som institution och dess verksamhet är genomsyrad av värderingar och normer. Tanken är att lärarutbildningen därmed måste förhålla sig till dessa värderingar och normer. Det blir en diskussion kring vilka värden som lärarutbildning och skola står för, hur lärarutbildning och skola ser på fostran och hur lärarutbildare och lärare skall förhålla sig till framtid och de olika normperspektiv som existerar.

Session D3

Mobbing blant 4-5 år gamle jenter i barnehagen

Forelæsere: *Høgskolelektor Mai Brit Helgesen, Høgskolen i Finnmark, Norge*

Tema i paperet er mobbing blant 4-5 år gamle jenter i en barnehage. På bakgrunn av observasjoner beskrives og drøftes hvordan jentene i lek mobber hverandre. Forskningsspørsmålet er: Hvordan skaper maktutøvelse i lek mobbing, og hvilke konsekvenser har dette for de involverte? Makt og maktstrategier er sentrale begrep som brukes for å forstå mobbing. Maktutøvelse forstås som en relasjonsegenskap som det forhandles om. Frihet til å handle er ikke gitt på forhånd, men er resultat av forhandling. Forhandlingen består av et bytte av resurser och fördelar (Björk: 41). Hvilke ressurser og fordeler den enkelte har å bytte med avgjør grad av frihet i forhandlingen. Så lenge begge har fordeler å bytte med er relasjonen gjensidig. Da har ikke den ene makt over den andre. Spillet kan karakteriseres som et samarbeid. Men om den ene parten savner ressurser, det vil si ikke har noen flere fordeler å bytte med, er ikke relasjonen jevnbyrdig. Maktutøvelse kan betegnes som en komplisert strategisk situasjon hvor sterke krefter virker. Paperet forsøker å beskrive aktørenes bevisste valg av strategier i samhandlingssituasjoner. De fremstilles ikke som viljeløse ofre som underkaster seg mobberens justis, men aktører som velger å handle ut fra en vurdering de gjør om hvilke muligheter de har i situasjonen til å utvide deres handlingsrom.

Øke gutters skolemotivasjon og resultater

Forelæsere*: Ann Elise Rønbeck, Høgskolen i Finnmark, Norge*

I en rekke andre land oppnår gutter dårligere skoleresultater enn jenter. I Norge viser dette seg ved at jenter på ungdomstrinnet får bedre karakterer enn gutter, og ca 70% av de som får spesialundervisning er gutter (Sollie 2004). Gutter viser mindre arbeidsinnsats, har lavere motivasjon, dårligere konsentrasjon om skolefag og dårligere sosial kompetanse enn jenter (Nordahl 2007). Fordi mange gutter har et stort aktivitetsnivå, kommer de oftere i trøbbel enn jenter, og de slutter på skolen før de skal. Med bakgrunn i denne problematikken har et fylke i Norge startet et prosjekt for å øke gutters skolemotivasjon og resultater på skolen. En av skolene har organisert et klassetrinn i jente- og gutteklasser, samt beholdt klasser der det går både jenter og gutter. Spørsmålet som vil bli besvart i denne presentasjonen er: Hva kan bidra til at gutter blir mer motivert og lærer bedre? Hva slags utfordringer har skolen? Metode: Spørreskjemaer til lærere om hver enkelt elev, til foreldre om sitt barn, til elever om egen skolegang og til rektor. I tillegg er det foretatt observasjon av elever og lærere i klassen, samt intervju av lærere, elever og foreldre. Noen resultater: Noen av resultatene synes å vise at gutter krever mer meningsfulle aktiviteter enn jenter. De fleste ble motivert av å ha aktiviteter som krevde bevegelse, samt å bruke sin interesse for motor. Problemløsingsaktiviteter som krevde motoriske ferdigheter, samt det å lage ting viket også motiverende.

Session D4

Den reflekterte lærerstudents tanker om grunnskolepraksis i utlandet. Et praksisrelatert didaktisk utviklingsstudium.

Forelæsere: *Tove Brita Eriksen, Høgskolen i Oslo, Avdeling for lærerutdanning, Norge*

Min presentasjon tar utgangspunkt i et 3-årig forskningsprosjekt som har relevans til profesjonsfeltet i allmennlærerutdanningen. Dagens postmoderne samfunn medfører mange nye utdanningsutfordringer (Ongstad 2003), og i lys av den internasjonale agendaen ved Høgskolen i Oslo, har jeg valgt å forske på ei gruppe allmennlærerstudenters grunnskolepraksis i utlandet (2004-2007). Problemstillingen jeg ønsker å belyse, går ut fra: Hvilke refleksjoner har den enkelte student om grunnskolepraksis i utlandet som er forskjellig fra tilsvarende grunnskolepraksis i Oslo? Hva er eksempelvis spesifikt med undervisningen i den finske skolen i forhold til Oslo-skolen (Pisa-2006)? Studiens metodiske tilnærming er det kvalitative intervjuet (Kvale 1997 og Robson 2002), og intervjudata kategoriseres i tre ulike hovedkategorier hvorav både generell og spesifikk didaktikk er relevante variabler i tolkningen av data. Målsettingen med forskningsprosjektet er å lytte til studentenes (N=10)egne erfaringer fra praksisfeltet i utlandet i en fenomenologisk kontekstrelatert sammenheng i profesjonsutdanningen. Data sees i lys av både norsk og internasjonal forskning på praksisfeltet (Kvalbein 1999, Sundli 2001, Søndenå 2004, Schön 1983, Mestenhauser et al. 1088/2004). "Det internasjonale klasserommet" er et relativt nytt begrep i lærerutdanningen, og i denne sammenhengen er det aktuelt å se nøyere på hva lærerstudentene erfarer og hvordan praksisopplæringen har vært i forhold til allmennlærerutdanningens mål (R2003) for praksisopplæringen. I dette nye internasjonale praksisfeltet av lærerutdanningen finnes det, slik jeg ser det, en rekke didaktiske utdanningsutfordringer, noe jeg ønsker at både min presentasjon og diskusjon i etterkant av presentasjonen skal dreie seg om.

Nye lærere i et emosjonelt landskap

Forelæsere: *Roald Tobiassen, Høgskolen i Østfold, Norge*

Overgangen fra å være lærerstudent til å begynne å arbeide som lærer i skolen kan karakteriseres ved mange emosjonelle utfordringer for det enkelte individ. Læreren skal i denne begynnerperioden finne en pedagogisk plattform for sitt pedagogiske arbeid og tilpasse seg den partikulære skolekontekst. Dette kan oppleves som en mer eller mindre problematisk overgang for den enkelte lærer, og en kan derfor argumentere med at erfaringer fra det første året som lærer kan ha store konsekvenser for yrkeskarrieren videre. I dette paper vil jeg rette oppmerksomheten mot emosjonelle utfordringer som nye lærere møter. Undervisning og læring i skolen handler ikke bare om kunnskap og ferdigheter, men også om emosjonelle praksiser. I paperet belyser jeg aspekter ved det emosjonelle landskap og hvilken plass emosjoner har i identitetsdanning hos en ny lærer (en av fire lærere i mitt dr.grads prosjekt). Min hovedintensjon er å beskrive hvordan emosjoner konstituerer identiteter og hvordan disse identiteter er innvevd i lærerens diskurser praksiser i det kvalitative forskningsintervju. Paperet vil partikulært undersøke dilemmaer og utfordringer som karakteriserer den nye lærerens narrativer. Paperet belyser foreløpige funn.

Studenten som forsker – kunnskapsteoretiske perspektiver med tilknytning til teori og praksis i lærerutdanning.

Forelæsere: *Erling Solerød, Høgskolen i Østfold, Norge*

Høgskolen i Østfold, Avdeling for lærerutdanning, startet høsten 2005 et prosjekt om styrking av praksisopplæringen i lærerutdanningene: Studenten som forsker. Målet for prosjektet har vært å utvikle lærerstudentenes praksis som felles arena for partnerskap mellom lærerutdannere, øvingslærere og studenter. En ønsket å utforme og gjennomføre et konkret samarbeidsprosjekt (studenten som forsker) mellom lærerstudenter, øvingslærere i partnerskapsskoler/ barnehager og faglærere ved Avdeling for lærerutdanning. Videre ønsket en å utvikle lærende nettverk mellom studenter ved førskolelærer-, allmennlærer- og praktisk-pedagogisk utdanning. Erfaringene er ment å gi hjelp til å utforme en felles strategi for praksisutdanningen ved de tre studieretningene. I lærerutdanning er både teori- og praksisarenaen kilder for utvikling av profesjonalitet. Paperet betrakter disse to arenaene i et konstruktivistisk og et sosiokulturelt perspektiv. Det konstruktivistiske perspektivet knyttes mye til Jerome Bruner. Bruner argumenterer for kunnskap knyttet til praktiske livssituasjoner. Disse kunnskapene blir spesifikke, lokale, kontekstuelle og personlige. Bruner omtaler dette som narrativ kunnskap. En følge av denne tanken er at lærerstudenter bør møte fortellinger i praksisfeltet tidlig og så konstruere sin kunnskap ut fra narrativene og så trekke inn teoretisk kunnskap i refleksjonene. Det sosiokulturelle perspektivet ble knyttet til praksisfellesskap i praksisperiodene. Fokus ble lagt på læring knyttet til sosiale og kulturelle prosesser der studentene starter som perifere deltakere med lite kunnskaper og ferdigheter og etter hvert gjennom aktiv deltakelse utvikler kunnskap, ferdigheter og yrkesidentitet.

Session D6

The Norwegian Consept of Adapted Education and its Implication for Pupils with Special Educational Needs.

Forelæsere: *Rolf Fasting, Faculty of Teacher and Interpreter Education, Sør-Trøndelag University College, Norge*
Andre forfattere: *Trygve Bremnes, Faculty of Teacher and Interpreter Education, Sør-Trøndelag University College, Norge*

Adapted and inclusive education have been the foundation for the school services given in Norwegian compulsory school the last two decades; implying sensitivity and responsibility towards the multiplicity among pupils. Similar to other Scandinavian countries the tradition is based on a grand societal consensus about democratic educational aims to help any child to acquire knowledge, skills, confidence and attitudes in order to achieve an equal position in society. Accordingly, in Norwegian schools the principle of adapted education is mainly understood as a pedagogical approach to increase learning in pupils with low benefit of the educational training given. On the other hand comparative international studies have repeatedly shown that the Norwegian educational model do not fulfill its intentions. The outcome of Norwegian pupils' learning is international at an average level and at the bottom of the Nordic ladder (see PISA 2000; 2003; 2006: PIRLS 2001; 2006). The international studies have shown a large within-school variance and an alarming amount of pupil's with results below the international average. At the same time it is shown that a lot of pupils with special educational needs do not benefit from the services given (Grøgaard et al. 2004, Markussen et al. 2003). Based on the latest Norwegian school reform, the Knowledge Promotion 2006, this paper outlines the foundation of special needs educational services in Norway, and raises concern about its implication for pupil with special educational needs who do not benefit of the educational training given. The paper elaborates the issue in the light of teacher training, aiming to qualify teachers to implement the principle of adapted education in school settings.

Vurdering av spesialundervisningstiltak i Norge: En ideologisk og praktisk utfordring

Forelæsere: *Trygve Bremnes, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Avdeling for lærer- og tolkeutdanning, Norge*
Andre forfattere: *Rolf Fasting, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Avdeling for lærer- og tolkeutdanning, Norge*

Programme for International Student Assessment (PISA) for 2000/2003/2006 viser at Norge ligger under OECD-gjennomsnittet i flere fagområder. OECD har også pekt på at norsk skole har mangelfull kultur og systemer for kvalitetssikring både på individ- og systemnivå. Alle norske barn skal ha tilpasset opplæring etter evner og anlegg. Elever som som har så store lærevansker at den ordinære undervisningen helt eller delvis ikke strekker til, har rett til spesialundervisning og derav følgende individuell opplæringsplan (IOP). Innholdet i denne planen skal beskrive lærevanskene, læringsmulighetene, realistiske læringsmål og hvordan undervisningen skal drives. Samtidig er et et uttalt mål at inkluderende, tilpasset opplæring skal redusere behovet for spesialundervisning. Prinsippet om inkluderende undervisning medfører at alle lærere får økt ansvar for planarbeid og undervisning av elever med spesielle opplæringsbehov. Mange av elevene med spesialundervisning vil ikke kunne vurderes etter nasjonale kompetansemål knyttet til fag, men etter målene i egen IOP. Derfor vil utbyttet av opplæringen for disse elevene være avhengig av kvaliteten på planarbeidet og hvordan den daglige undervisningen utføres og ikke minst: hvordan evaluering av opplæringen utføres. Ut fra dette synes det aktuelt å se nærmere på hvordan spesialundervisningstiltak planlegges, utformes og gjennomføres, og hvordan elever, foresatte og lærere vurderer elevenes utbytte av tiltakene. Derfor vil det være relevant å se hvilken kompetanse lærerutdanningen vektlegger for sine studenter, i denne sammenhengen en kompetanse som er relevant i skolen i spesialpedagogisk sammenheng.

The shakers and the movers: Teacher education for inclusive democratic schools

Forelæsere: *Dóra S. Bjarnason, KHÍ - Iceland University of Education, Ísland*

The purpose of this paper is to describe, explore and interprete new demands on teachers and teacher educators both special and general for work and training in inclusive heterogeneous schools of the 21st century. Such demands include that teachers can draw upon a strong foundation in the subject matters they teach, demonstrate an accomplished ability to help a wide range of diverse students achieve to officially set standards, and employ the sensitivity and skills to tailor learning to a variety of student abilities and culturally and linguistically different students and families. The paper is based on my research and experience as a teacher educator for more than 35 years and the educator of special needs teachers and more recently the head of the special education program for M.Ed. students at the Iceland University of Education. The paper discusses some burning questions on what teachers need to know for work in the increasingly heterogeneous schools, so that they can provide quality education for each and every learner in inclusive democratic settings. These questions include: What kind of schools are likely to prepare the new generation of students with both quality education and social capital that builds durable networks of relationships (Bourdieu 1979, 1986), the social structure (Coleman. 1988, 1990.) or social life networks (Putnam 1993, 2000) that links different students and student groups and their adherrance to democratic values and participation (Allan 2000)? What are the changing roles of teachers and why? Who should deal with special educational needs? Where and how should we educate general and special educators? What are the general and special educators learning needs for their work in our contemporary and future schools, and is it possible to give teachers a guiding line for the future? From discussiong such questions the paper will attemt to lay out what I think are the most basic educational needs of student teachers and special education student teachers at the university and in school practice. The paper attempts to answere how teacher educators can approach these needs and what has to change at the teacher training level to that end.

Session D7

What do we know about teachers working lives?

Forelæsere: *Sólveig Karvelsdóttir, Iceland University of Education, Ísland*

Teachers in challenging and stressful situations share with us their thoughts, feelings and emotions. The working life of teachers has been of interest for many years. Research on teachers lives and work has given valuable knowledge of their development and profession. Less is known about their thoughts, feelings and emotions, when teaching in challenging situations. The aim of this research was to gain knowledge of teachers feelings when faced with ongoing difficulties among their students and parents. A research was done in primary and lower secondary school with student population of about 500. Data was collected by interviewing the teachers either individually or in focus-groups. The school is located in an area where many disadvantaged families lived. The families had limited education, were contingent upon public support and had various social problems. The school had a higher percentage of students in need of support than other public schools. Their academic outcome was below average according to National standard tests and they were troubled socially, behaviorally and emotionally. For decades the teachers had worked hard and extended themselves to assist these students both academically and socially. At the time of the study things had become worse. The number of students with special needs had increased and outgrown the teachers possibilities to meet their needs. In addition behavioral problems had become more frequent. The findings give an insight into the working life of teachers who teach in challenging and stressful situations. We learn how they view their work according to the needs of the students and their families. The teachers are faced with problems they can´t solve and they are affected mentally by the situation. In their own words they share with us their anger and worries, feelings and emotions.

Learning network of eight schools for better student behavior

Forelæsere: *Unnur Jónsdóttir, Sigrún G. Thorarensen, Hafdís Sigurgeirsdóttir, Grunnskólar í Grafarvogi, Ísland*

Developmental project among eight neighbourhood schools in Reykjavik school district to improve and share ways to work with students' behavioral problems. Objective: To promote school collaboration in the school district; To increase and promote resources in remedial teaching to encourage better student behavior; To exploit human resources, knowledge and experience the schools possess on behavioral management and in remedial teaching. Each school establish a team around the developmental project. Two members from each school participate in the network. The project consultant is Dr. Anna Kristín Sigurðardóttir from Iceland University of Education.
The project began in the fall of 2007 when the group agreed on a working-plan. Each school examined the extensity of behavioral problems within each school. The teachers in the eight schools defined total of 18% of the students with behavioral problems, of wich around 3% had serious problems. Difference between cohorts was not counted but about ¾ of the group were boys. In addition the members of the network defined and categorized resources and actions in each school. In our presentation we will describe our work and what we believe we have accomplished with the network.

Teachers' Stories

Forelæsere: *Eygló R.Sigurðardóttir, KHÍ, Ísland*

The research I am presenting focuses on teachers stories, i.e. the stories they tell of their classroom experiences. As I see it, such stories contain a wealth of usuful knowledge about teaching and learning. Unfortunelaty, teachers tend to keep such stories for themselves and their closest teacher friends. As a consequence, much valuable knowledge about teaching and learning does not spread. My research may be seen as an attempt to counteract this situation in an Icelandic context. In practice I will be constructing a database Teachers Stories - on the internet where teachers can share their stories, for example how they deal with problematic issues like mixed ablity classes and what they do to enhance effective student learning. Building the database I will interview experienced teachers and seek their advice.

Session D8

Uppsprettan/The spring

Forelæsere: *Halldóra Magnúsdóttir and Unnar Þór Böðvarsson, Hvolsskoli, Ísland*

We are working on a development in Hvolsskoli and this lecture will be decribing the beginning of the development. We call it Uppsprettan because this is the beginning. What it was like to start in an old school like this one and what it takes to keep on working on development. How the headmaster sees the work some years ago. This devolopment started in 1996 when the Comune takes over the schools. That was a start to move over to the comuna. What kind of difficulties arise when you start doing things differently. How you have to stay on the task and keep up the work. How does it affect the teachers to have to change their job. What about the parents and og course the students themselves. What kind of effect does the housing and the schoolbuilding have on this development. Where do things like this come from and where is the start.

Lækurinn/The river

Forelæsere: *Halldora Magnusdottir, Hvolsskoli, Ísland*
Andre forfattere: *Efemia Gisladottir, Hvolsskoli, Ísland*

In Hvolsskoli we had a prosess called “Designing down” where people form the village, people from the school, people from the schoolcomittee all had meetings and answered the question: How do you want to see your school in the future? This prosess took some time and we had a instructor who came and helped with this work. A lot of ideas were written down and used to build on when the development started. The school had something to work on. We made our values and how we wanted to see our future develope. Then we started this work we are still working on. The teachers were informed about what this work had led us. How we were going to do the things the people wanted. This work stared because it had been decided to biuld a new building with the school. How this biulding was going to look like was inspired from this work. The architects worked closely with the people in the school and came to see how to do things. They also informed us about things and asked quiestins. In this lecture will be decribed who the work after this went on.

The river flows and spreads out

Forelæsere: *Efemia Gisladottir, Hvolsskoli, Ísland*
Andre forfattere: *Halldóra Magnusdottir, Hvolsskoli, Ísland*

In this lecture there will be decribed how Hvolsskoli took a step forward to develope our teaching, assessment and indevidual project work built on the students intrest. The teachers in Hvolsskoli went to Minniapolis, USA and saw how some charter schools are working. They saw a lot of new things which they wanted to do in Hvolsskoli. In the spring the teachers deceded what of this work the wanted to stress. Teachers work in three teams: youngest, middle and oldest. They set the focus on one thing which each team wanted to deveolope with their students. They set goals for the school year 2007 - 2008 and are working on these goals. The quiestion how do we want to move forward and what steps do we want to take now. This winter has been very effectiv in our development and the lecture will decribe what has been done. How the teachers worked to make some progress and how the teams worked together.

Session D9

Mer og bedre fysisk aktivitet - videreutdanning med fokus på hverdagsoppgaver og skoleutvikling

Forelæsere: *Kolbjørn Hansen, Høgskolen i Nesna, Norge*

Mangel på yrkesrelevans i så vel grunnutdanning som videreutdanning av lærere, er påpekt av Norgesnettrådet. Undersøkelser i kroppsøving har vist at det nødvendigvis ikke er noen sammenheng mellom etter- og videreutdanning av lærere og fornying av praksis i skolen. Lærere hevder at utdanning kan ha liten relevans for deres hverdagsoppgaver, og at den nasjonale læreplanen i mange tilfeller ikke ligger til grunn for undervisningen. Rammeplanen for lærerutdanning legger stor vekt på at lærerens praktiske yrkesutøvelse skal legge premisser for struktur, innhold og arbeidsmåter i utdanningen. I 2004-05 gjennomførte Høgskolen i Nesna videreutdanning i kroppsøving for lærere. Ønsket fra oppdragsgiver var 15 studiepoeng innen fysisk aktivitet og naturopplevelse, og hvor skoleutvikling i retning mer og bedre fysisk aktivitet for elevene i skolehverdagen var et ønsket resultat. Utvikling og gjennomføring av dette videreutdanningstilbudet var en anledning for høgskolen til å utvikle og forske på egen virksomhet med tanke på strategier, innhold og resultat av videreutdanning. Det ble planlagt en strategi hvor en tok sikte på kompetanseheving og skoleutvikling gjennom å ta direkte utgangspunkt i lærerens profesjonsoppgaver og arbeid med tiltak for å få til mer og bedre fysisk aktivitet hos elevene. Følgende problemstilling beskriver formålet med prosjektet: Fører videreutdanning i kroppsøving med utgangspunkt i lærerens egne profesjonsoppgaver til bedre praksis og til skoleutvikling? Viktige elementer i den valgte strategien var arbeid med relevant fagstoff, utprøving med egne elever og utviklingsarbeid ved egen skole. Utdanningen ble gjennomført som en aksjon. Den ble evaluert ved hjelp av personlig intervju og dokumentstudier. Funn i aksjonen viser at: Fagstoffet må ha klar relevans til lærerens profesjonsoppgaver. Fagstoffet må prøves ut og reflekteres over gjennom arbeidsoppgaver med egne elever. Arbeidsoppgavene må være hverdagsaktuelle for at fagstoffet skal implementeres. Utvikling av egen skole skjer gjennom selvvalgt og meningsfullt utviklingsarbeid. Individuell kompetanseheving kombinert med skoleutvikling fører til økt lærerdyktighet. Nasjonale planer og føringer omsettes til praksis som følge av faglig forståelse og lærerdyktighet. Studien er kvalitativ og kontekstuell. Bakgrunn for og funn i aksjonen har imidlertid i noen grad støtte i andre undersøkelser. Det synes derfor konstruktivt å ta direkte utgangspunkt i lærerens daglige profesjonsoppgaver og skoleutvikling når målet er at elevene skal få bedre undervisning i kroppsøving og mer fysisk aktivitet i skolehverdagen.

Utfordringer til skolen satt i et helhetsperspektiv på matematikk læring

Forelæsere: *Anna Kristjánsdóttir, Universitetet i Agder, Norge, og Islands Pædagogiske Universitet, Ísland*

Matematikkundervisning i skolen møter mange utfordringer. Noen er synlige som leseplaner, andre er mindre tilgjengelige, bl.a. resultater av forskning på matematikk læring og lærernes rolle. Ennå andre teller nesten ikke i diskusjon, f.eks. elevenes liv i et digitalt samfunn utenfor skolen. Mange rapporter finns i Norge om hvordan det går for skolen å gjennomføre det som foreskrives og den skal klare. Disse rapportene satser mye på å si hva som ikke går, eller går galt, mindre på å se forventinger i relasjon til skolens organisasjon. Universitetet i Agder, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Vestfold har i årene 2006-2008 et samarbeidsprosjekt: Helhetsperspektiv i matematikk læring og undervisning. Det bygger på grunnforskning og følgende forskning på utvikling i skoler i Kristiansand i årene 2002-2006. Design og resultater brukes fra det brukes i samarbeidsprosjektet og det forskes videre i en design-based research. Midler fra andre er kommet fra NFR prosjektet Matematikk, læring og lærerkompetanse og fra Sørlandets kompetansefond. Vår helhets-model har tre trin. Det fundamentale med elev, lærer og foreldre. Det andre trin er lærer, rektor og faglig veileder. Det siste trin er rektor, myndigheter og forsker. Helheten viser både til at vi ser på sammenhengen innenfor hvert trin og sammenheng mellom dem. Det første arbeid med forskning blant lærere, elever og foreldre i Kristiansand begynte sensommer 2002 og det første arbeid med modellbygning for skoleutvikling i matematikk via profesjonell lærerutvikling begynte våren 2003. Identifikasjonsprosessen for veilederkompetanse begynte høsten 2004. Prosessen er gjentatt i Nord-Trøndelag og Vestfold og utviklet videre i nettverket. Resultater fra spørreskjema og utviklingsarbeid belyses og settes i sammenheng med resultater fra vurderingsrapporter og krav som stilles til skolen. Skolen som en lærende organisasjon, i et digitalt samfunn, står sentralt her.

Matematikk teller i Nord-Trøndelag. Skoleutvikling gjennom arbeid med matematikkfaget. Et samarbeid mellom lærerutdanningen og grunnskoler i Nord-Trøndelag

Forelæsere: *Svein Aastrup, Dag Gulaker, Kyrre Johannesen, Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT), Norge*

Evalueringen av R-97 i Norge viser at hovedmål i lærerplanen i matematikk som problemløsing og god kommunikasjon i læreprosessen ikke blir realisert i ønsket grad. Lærere ved HiNT og ved HiVe og en gruppe ved UiA har etablert prosjektet ledet av professor Anna Kristjansdottir. Tenkingen i prosjektet er forankret i prosjektet Helhetsperspektiv for matematikklæring og undervisning. Prosjektet er organisert på liknende måte som prosjektet Regn med Kristiansand(UiA)og går over to år, med start våren 2006. Vi har etablert et samarbeid med grunnskoler i Nord-Trøndelag. I en inspirasjonsfase leser lærere gruppevis artikler om matematikklæring, studerer verdige matematikk-problemer og reflekterer over dette i forhold til egen undervisning, skriver ned sine tanker, planlegger og gjennomfører undervisningsopplegg. Lærerne benytter en asynkron kommunikasjon via en læringsplattform der veilederne deltar med støtte til lærernes skriftlige refleksjoner, og med veiledningsmøter på skolene. Det bygges bro mellom lærerutdanning og praksisfelt, skolene tilføres kompetanse mens høgskolen får økt kunnskap om grunnskoleundervisningen. Skolene gjennomfører tre kurs, hvert på et halvt års varighet, med vekt på læringsfilosofi, kommunikasjon i læreprosessen og bruk av IKT i læreprosessen. Kursene er av en annen type enn tradisjonelle etterutdanningskurs. Alle matematikklærerne på skolen deltar over lang tid med fokus mot skoleutvikling og etablering av god praksis der en skal forankre, skape delingsbetingelser og videreutvikle kompetanse i matematikk og i andre fag. Kursarbeidet bygger på det gode som skolene har gjort eller er i gang med. Refleksjon om egen undervisning skal stå sentralt. I prosjektet er det også fokusert mye på rektor sin rolle som faglig leder. En pre-/ post spørreundersøkelse er gjennomført blant foreldre, elever og lærere om holdninger til og arbeidsmåter i matematikkfaget. Veiledernes og skolenes erfaringer fra prosjektet vil bli presentert på konferansen.

Session E1

Programfag til valg

Det er ikke hverdagskost at nytt fag blir innført på ungdomstrinnet. I Norge skjer dette høsten 2008 når programfag til valg blir obligatorisk i 8.-10. klasse. Faget skal bidra til større sammenheng mellom grunnskole og videregående skole og hjelpe elevene i deres orientering mot framtiden. Faget skal gi dem bedre grunnlag for utdannings- og yrkesvalg gjennom utprøving og fordypning. Foredragene beskriver hvordan Høgskolen i Bergen har arbeidet med utvikling av faget sammen med noen pilotskoler i perioden før implementeringen.

Nytt fag på ungdomstrinnet

Forelæsere: *Inga H. Andreassen, Høgskolen i Bergen, Norge*

Høsten 2008 skal et nytt fag innføres på ungdomstrinnet i Norge, programfag til valg. Faget har to hovedformål; å bidra til bedre tilpasset opplæring og å gi elevene bedre grunnlag for karrierevalg. Faget har også formål knyttet til samfunnsnivå, bl.a. å redusere feilvalg og frafall i videregående skole, å øke entreprenørskap i skolen og å få bedre samarbeid mellom skoler og næringsliv. For skolen og samfunnet har faget en instrumentell funksjon (redusere feilvalg og frafall, rekruttere rett folk på rett plass i arbeidslivet). For eleven har det også en instrumentell funksjon ved at han får oversikt over de utdanningsmulighetene som finnes og de veier som fører fram til yrke. Faget har i tillegg en identitetsdannende funksjon for eleven. Han skal ikke bare finne ut hvilke ønsker han har, men også prøve ut sine forutsetninger for ulike yrker og utdanninger, bli kjent med utdanningsmuligheter og hva de ulike veiene fører fram til, m.m. Elevens framtidsorientering står sentralt. Det er gitt få retningslinjer for faget fra sentralt hold og skolene får derfor et stort ansvar i utviklingen av det. Høgskolen i Bergen og noen ungdomsskoler samarbeider om utviklingen av faget og gjør forsøk med å inkludere tradisjonelle skolefag (naturfag og engelsk) i faget for å ivareta begge hovedformålene og øke elevenes læringsengasjement. Parallelt med utviklingsarbeidet drives aksjonsrettet forskning på implementering av faget. Hvilke utfordringer står skolens ledelse overfor i implementeringen av faget? Hva trenger lærerne ved innføringen av et nytt fag i skolen, et fag som lærerne aldri har vært elever i, og som det ikke finnes læreplaner i? Sentrale utfordringer er fagets innhold, læreplanarbeid, nye læringsarenaer og samarbeid med eksterne aktører. Andre utfordringer knyttes blant annet til skolerådgiverens og lærerens nye roller i karriereveiledningen.

Læreplanfaglige utfordringer i programfag til valg

Forelæsere: *Per Jørgen Larsen, Høgskolen i Bergen, Norge*

Programfag til valg (PTV) er et nytt fag i norsk grunnskole uten tidligere modeller man kan gjøre bruk av. Sentrale skolemyndigheter har gitt få retningslinjer for faget, men krever at skolene skal utarbeide detaljerte lokale læreplaner for faget. Noen deler av læreplanarbeidet anses særlig utfordrende. Den lokale læreplanen skal bl.a. inneholde presise kompetansemål for elevenes læring/kompetanseutvikling i faget i tråd med fagplanene i det nye læreplanverket (LK06). Disse målene skal: - samlet omfatte de fem grunnleggende ferdighetene som skal inngå i alle fag - omfatte alle tre hovedfasene i faget - relateres til alle overordnete mål/formål for faget og elevenes ulike kompetanser - bygge på mål i relevante fagplaner for videregående skole (vgs) Med alle disse kravene er det meget krevende å utforme alle påkrevde kompetansemål på en kvalitativt god måte særlig når norske lærere har liten erfaring med å utforme kompetansemål generelt. De faglige kompetansemålene kan være særlig utfordrende. Disse skal ta utgangspunkt i fagplanmål for vgs, men må tilpasses grunnskolen. Denne tilpasningen omfatter innhold og organisering av undervisningen. Skal eleven hospitere i vgs (men må da følge denne skolens mål og opplegg), skal det utarbeides egne moduler eller emner ut fra vgs-planen og gjennomføre undervisningen ved grunnskolen, hvilke lærere skal ha ansvar for denne undervisningen? Dette må avklares. Elevene skal ha en samlet sluttvurdering i PTV. Dette gir utfordringer både mht. vurderingskriterier og opplegg for vurdering bl.a. fordi denne vurderingen skal omfatte flere kompetanser av ulik art.

Session E1

Engelsk i programfag til valg

Forelæsere: *Anna Birketveit og Hege Emma Rimmereide, Høgskolen i Bergen, Norge*

Programfag til valg er et nytt fag i den norske skolen og er under utarbeiding og utprøving. Målet med programfag til valg i ungdomsskolen er blant annet å hjelpe eleven til å velge utdanningsprogram i videregående skole som samsvarer med elevens evner og interesser. Vår diskusjon fokuserer på engelsk som programfag til valg, da engelsk er et fag i alle utdanningsprogram i videregående skole. Engelsk blir også mer og mer viktig i yrkeslivet både som arbeidsspråk og verktøy. Vårt paper vil redegjøre for samarbeidsprosessen med tre ungdomsskoler som prøver ut programfag til valg. Vi vil diskutere og analysere de problemstillingene som var sentrale i samarbeidet slik som utarbeiding av konkrete mål og vurderingskriterier for faget. Elevene skal få erfare "en smakebit" av innhold, oppgaver og arbeidsmåter" (LK06), og vi vil diskutere fortellingens (narrativens) plass i programfag til valg både som motivasjonsfaktor og som verktøy for faglig læring og selvinnsikt. Fortellingen opptrer i ulike genrer slik som film, faktafortellinger og fiktive fortellinger og har en sentral plass i alle lærebøkene i engelsk i de forskjellige utdanningsprogrammene i videregående skole. På det metafysiske planet utgjør fortellingen menneskets konstante forsøk på å forstå virkeligheten. Vi vil diskutere ulike pedagogiske tilnærmingsmåter til fortellingen som kan bidra til elevenes engasjement. I vår diskusjon vil vi gi eksempler på programfag til valg slik det gjennomføres på skolene i prosjektet og reflektere over disse praktiske eksemplene. I lys av Johnmarshall Reeve sin selvbestemmelsesteori beskrevet i artikkelen "Understanding Motivation and Emotion," Bjørndal og Liebergs didaktiske relasjonstenkning og teorier om fremmedspråkslæring vil vi se på det nye fagets rammer og diskutere dets potensial som erfarings- og læringsarena.

Naturfag som programfag i ungdomsskolen

Forelæsere: *Svein Hoff og Anders Vindenes, Høgskolen i Bergen, Norge*

Programfag til valg er et nytt fag i grunnskolen som skal gjenspeile utdanningsprogrammene i videregående opplæring. Innføring av faget skal være med på å skape et helhetlig 13-årig skoleløp for elevene og knytte grunnskole og videregående opplæring bedre sammen. Vi har sett på hvordan naturfaget kan presenteres som programfag. Vi mener at det er en rekke elementer som kan nyttes i en slik presentasjon. De er; La elevene arbeide med den historiske utviklingen av faget; La elevene hospitere på videregående skole for å oppleve faget; Ha ekskursjoner med elever til bedrifter/institusjoner der de ser hvordan faget kan anvendes; Gi elevene undervisning på egen skole i elementer av naturfaget på VG1 nivå; La elevene gjennomføre tema/prosjektarbeid tilknyttet naturfaget. Elevene skal ha karakter i faget og elevens aktivitet i faget må derfor evalueres. Vi ser på hvordan man i ovennevnte aktiviteter kan evaluere elevenes innsats. Vi har samarbeidet med to skoler og om programfag i naturfag og ser på de erfaringer vi har gjort så langt med implementering av faget i skolehverdagen.

Kompetanseutvikling for programfag til valg: samarbeid grunnskole - høgskole

Forelæsere: *Britt Unni Wilhelmsen, Høgskolen i Bergen, Norge*

I denne artikkelen rettes søkelyset mot kompetanseutvikling for arbeid med det nye faget programfag til valg som skal være obligatorisk i norske skoler fra høsten 2008. I perioden 2007-2008 samarbeider lærere ved Høgskolen i Bergen med lærere ved ungdomsskoler i Bergen kommune om utvikling av elementer til programfag til valg. Elementene som utvikles skal innarbeides i lokale læreplaner for det nye faget ved skoler som deltar i utviklingsarbeidet og være ideer til bruk ved andre skoler i Norge. Et av formålene med programfag til valg er å øke elevenes engasjement for senere utdanningsvalg. I et samarbeid om utvikling av programfagelementer blir det viktig å vektlegge faktorer som får innflytelse på og fremmer elevenes engasjement og læring i møtet med det nye faget. Fagelementene må både utvikles og gjennomføres med denne vektleggingen og vurderingen av utviklingsarbeidet må dokumentere hvordan en vektlegging av engasjement og læring synliggjøres i utviklingsarbeidet. De fremmende faktorene artikkelen belyser er sosiale rammer, selvbestemmelse, autonomistøtte og struktur. Hensikten med artikkelen er å bidra til dialog om kompetanseutvikling for arbeid med programfag til valg.

Session E2

Lærerliv, sett med nordiske studentøne

I sessionen præsenteres nogle temaer i det nordiska forskningsprojektet som Ragnhildur Bjarnadóttir forteller om i sin huvudforelæsning om forståelsen af relationen mellem lærerstudenters professionelle læring og deres erfaring af praksis. Forskningsgruppen består av Mary Brekke (leder), Kari Söndernå, Pauli Nielsen, Ragnhildur Bjarnadóttir og Inger Karlefors. Tre medlemmer præsenterer ulike synsvinkler på emnet och gruppen leder följende diskution om det.

"Lærer, kjenn deg selv" - lærerutdanning som danningsreise - sett i et nordisk perspektiv

Forelæsere: *Mary Brekke, Høgskolen i Tromsø, Norge*

Artikkelen tar utgangspunkt i et materiale fra en spørreundersøkelse som ble gjennomført våren 2007, hvor førsteårsstudenter ved lærerutdanningene i Tromsø, Luleå, Reykjavik og Torshavn ble stilt spørsmål etter første praksisperiode om hva de opplevde som spesielt vanskelige oppgaver å takle og hvilke oppgave de mente at de behersket allerede. Med utgangspunkt i dette materialet er det skrevet flere artikler. Denne artikkelen analyserer materialet med utgangspunkt i danningsbegrepet.
Problemstillingen som forsøkes besvart er følgende: Hvordan forstår førsteårsstudenter sitt framtidige ansvar som lærer og hvilke konsekvenser har slike oppfatninger for utdanning og framtidig yrke? Spørsmålet stilles til materialet i et danningsperspektiv.Danningsbegrepet blir analysert, utdypet og definert ved å sette det inn i en lærerutdanningshistorisk og postmodernistisk sammenheng.
Funnene viser at studentene i alle de deltakende land mener at visse personlige egenskaper er særlig viktige og verdifulle for å lykkes som lærer. Hvilke egenskaper som nevnes varierer noe fra land til land. Det de ser som største utfordring og den vanskeligste oppgaven er hvordan de skal makte å kontrollere klassen og holde ro og orden slik at læring kan finne sted. Analysen av materialet viser at studentene har ideer om hvordan denne oppgaven kan løses.

Vem bestämmer i klassrummet?

Forelæsere: *Inger Karlefors, UTEP, Sverige*

Utgångspunkten för seminariet är en undersökning som gjordes bland förstårsstudenter på lärarutbildningarna 2007 i Tromsö, Luleå, Reykjavik och Torshavn. Frågan som ställdes var: Berätta om en uppgift i läraryrket som du tycker är speciellt svår.Varför är den svår?
Svaren analyseras avseende både det som studenterna har uttalat som problem, men också det som de inte har tagit upp som problem. Hur förhåller sig studenternas svar till den gängse retoriken om lärarutbildningarnas tillkortakommanden som genomsyrat alla de nordiska länderna? Hur förhåller sig svaren till de styrdokument som styr lärarutbildningen i postmoderna tider?
Med hjälp av Basil Bernsteins begreppsapparat analyseras svaren avseende den synliga och den osynliga diskurs som har betydelse för studenternas fostran och utbildning till lärare.

Levd emosjonalitet hos lærerstudenter - lokalisering av studenters pedagogiske uro

Forelæsere: *Kari Søndenå, Universitetet i Stavanger / Høgskolen i Tromsø, Norge*

Levd emosjonalitet hos lærerstudenter - lokalisering av studenters pedagogiske uro - Hva vi opplever – og videre hvordan vi opplever – er avhengig av hvem vi er. Eller rettere sagt; hvem vi får mulighet til å være. Ikke minst i lærerstudenters livsverden kan kompleksiteten oppleves som svært utfordrende. Studentene skal forholde seg både til nåtid og til de krav som stilles under selve utdanningsforløpet, men samtidig også til framtidig yrkesrolle som lærer. Hvem vi er som lærere er med andre ord avhengig av hva lærerutdanningen "gjør oss til". Hva består en slik kompleksitet av – sett med lærerstudentenes blikk? Hva er det som gjør studentene urolige etter et møte med framtidig arbeidsplass tidlig i utdanningen? Hvordan bærer studenter med seg levd uro under utdanningsforløpet? Hvordan møter lærerutdanningen studenters levde uro knyttet til framtiden som lærer? Hvordan møter lærerutdanningen studenters følelser i læringssammenheng? Det er slike spørsmål, med utgangspunkt i studenters egne bekymringsmeldinger, som denne teksten handler om. Intensjonen er å bidra til synliggjøring av levd emosjonalitet og dennes potensial i lærerutdanningssammenheng.

Session E3

Ungdom og kosthold i et didaktisk perspektiv

Forelæsere: *Karen Edvardsen, Høgskolen i Bodø, Norge*

Fokus på sammenhengen kosthold og helse hos barn relatert til undervisning i faget Mat og helse (Home economic). Etter et forskningsprosjekt for 8.klass med tittel "Ungdomsskoleelever og skolemat" som i korthet går ut på å få innsikt i om elevene spiser skolemat og om så, hva består skolematen av. Prosjektet gjentaes med de samme elevene på 10. klassetrinn for å se om matvanene har endret seg. Grunnen til forskningsprosjektet er den dagsaktuelle fokus på barn- og ungdommers kosthold. Videre hva gjør vi i undervisningssammenheng for å fremme kunnskap om kosthold og helse.

IKT i mat og helse: teori på en ikke-teoretisk måte

Forelæsere: *Frøydis Nordgård Vik, Universitetet i Agder, Norge*
Andre forfattere: *Cornelia Brodahl, Anne Ask, Ingebjørg Aarek, Universitetet i Agder, Norge*

Målet med prosjektet: Utvikle et nettbasert, interaktivt undervisningsopplegg i Mat og helse, for elever på 9.årstrinn i skolen med fokus på sunt kosthold, kostvaner og matvarekunnskap. Metode/Gjennomføring: Vi utviklet et nettbasert, interaktivt læringsprogram i Mat og helse. Programmet ble kalt "Frisk ungdom", og ble utviklet i samarbeid med studenter i Mat og helse og IKT og læring, som begge er del av lærerutdanningen ved Universitetet i Agder. Vi har presentert "Frisk ungdom" for 50 lærere i Mat og Helse i grunnskolen i Agder-regionen. Disse gav en meget god tilbakemelding på programmet. Videre arbeid/perspektiver: Det er blitt mer vanlig i Norge at elevene har sin egen datamaskin i skolen. Bruk av IKT er beskrevet i læreplanen som en grunnleggende kompetanse som elevene skal inneha og kunne nyttiggjøre seg i alle fag. Det er derfor viktig at elevene i Mat og helse også har en mulighet til å bruke IKT for å lære om kosthold og kostvaner, i tillegg til tradisjonell undervisning i praktisk matlaging. Det er også viktig for lærerutdanningen å være i front i utviklingen av digital kompetanse hos lærere. Vi har blitt oppfordret av lærere i grunnskolen å utvikle et læringsprogram som er enkelt å bruke for elevene, fordi det ikke finnes tilgengelig digitalt materiell på dette fagområdet. Derfor er "Frisk ungdom" nyskapende, og vi vil gjerne teste det grundig ut blant elever i 9. klasse i skolen. Vi har allerede testet litt av programmet i en 9. klasse, men vi ønsker å gjøre en grundigere utprøving for å få tilbakemelding fra elever.

Entreprenørskap i mat og helse i lærerutdanning

Forelæsere: *Anne Selvik Ask og Ingebjørg Aarek, Universitetet i Agder, Norge*

Begge foreleserne har bakgrunn som lærere i grunnskolen og underviser nå på Universitetet i Agder. Begge er universitetslektorer og underviser i mat og helse i lærerutdanningen. Anne S. Ask har startet og drevet flere elevbedrifter i grunnskolen. Hun hadde god erfaring med denne metodikken der og ønsket derfor å prøve dette ut på høyere nivå. I 2003 startet den første studentbedriften på Høgskolen i Agder, i Heimkunnskap. Alle våre studenter får en innføring i entreprenørskap. De kan så velge å drive studentbedrift som en eksamensoppgave. Resultatet er at vi til nå har hatt 15-20 studentbedrifter i vårt fag. Studentbedriftene har spent over et vidt område som salg av vafler og drikke til turgåere, ulike kurskonsept, kostveiledning, bakeri og fruktsalg. Studentene har vært svært tilfreds med denne eksamensformen. De har tilegnet seg ferdigheter innenfor sitt fagområde samtidg som de har lært en metode de kan bruke i grunnskolen. Gjennom studentbedrift lærer studentene samarbeid, å være kreative og problemløsende. De får økt selvtillit og tar imot utfordringer samtidig forstår de nødvendigheten av grundig planlegging og organisering. De lærer også hvordan man driver en bedrift. Etter den nye læreplanen i Norge, Kunnskapsløftet, skal alle elver i grunnskolen nå lære å drive en elevbedrift. Derfor er det viktig at lærerstudenter har denne kunnskapen. Ved selv å ha prøvd dette konseptet, er de bedre rustet til å veilede sine elever.

Prosjekt LESEVENN: Et fortryllende mote!

Forelæsere: *Kirsten Limstrand Høgskolen i Bodø, Lærerutdanningen, Norge*

Dette prosjektet handler om aktive eldre som ressurs i grunnskolen. Hensikten er å kunne trekke inn pensjonister/aktive eldre som hjelpere i begynneropplæringen, først og fremst med henblikk på at elevene skal kunne bli glad i å lese. Dette skjer ved at de eldre tar seg tid til å lytte til når barna leser, en og en. I tre år har vi hatt en gruppe aktive eldre som har stilt opp noen timer i uka som LESEVENN på forskjellige barneskoler i Bodø Kommune i Norge. De eldre, nærmere 50 menn og kvinner, har forholdt seg til en liten fast gruppe på 10-12 elever hver, som de får anledning til å bli godt kjent med og som de kan følge opp, i samarbeid med lærerne. Både lærerne, elevene og de eldre ser fram til disse møtene, og elevene er svært motiverte for å lese for de eldre.

Session E4

Vurdering med IKT - en aktalysator for endring av læringsarbeid?

Forelæsere: *Petter Kongsgården og Toril Aagaard Brethvad, Høgskolen i Telemark, Norge*

For perioden 2006 - 2007 mottok Høgskolen i Telemark (HiT) midler fra Norgesuniversitetet for å gjennomføre et prosjekt med nevnte tittel. I norsk utdanning er det i dag utstrakt bruk av IKT i undervisning og læring. Når det kommer til vurdering og eksamen er det generelle bildet at bruk av IKT tones ned. I styringsdokumenter for norsk skole understrekes behovet for utvikling av læreres kompetanse knyttet til vurdering og bruk av digitale verktøy. Målet med prosjektet har vært å skape en lærings- og vurderingskultur i pedagogikk der studenter opplever sammenheng mellom læring, undervisning og vurdering. Operasjonaliserte kompetansemål er brukt for å styrke studentenes læringskontroll, og vurdering med IKT er benyttet for å sikre kontinuitet og tettere oppfølging av studenten i læringsarbeidet. Målgruppen har vært studenter ved fleksibel allmennlærerutdanning, Notodden. Utdanningen retter seg mot studenter som ønsker et studium med noe lavere progresjon, og større fleksibilitet enn ved et ordinært lærerutdanningsforløp. Studentenes læring stimuleres gjennom en kombinasjon av nettbasert og samlingsbasert læringsledelse. I studiene brukes digitale verktøy for å styrke kommunikasjon, refleksjon og samarbeid. Det er det lagt opp til digital mappevurdering og digitalisert eksamen, knyttet til ClassFronter som LMS (LæringsMiljøSystem). Hensikten er å sikre et variert og bredt vurderingsgrunnlag av studenten, med tydelig sammenheng mellom læring, undervisning og vurdering. Datamaterialet i prosjektet består av spørreundersøkelser, studenters refleksjonsnotater og dokumentanalyser av studentarbeid. Virksomhetsteori representerer et teoretisk og metodisk grunnlag, hvor vi har vært delaktige i virksomheten. Analysene så langt tyder på at vurdering med IKT, slik det her er praktisert, bidrar til å styrke studentenes opplevelse av læringskontroll. Endelig rapport ferdigstilles Jan.08.

Å utdanne lærere: Utfordringer i samarbeidet mellom praksis- og teorifeltet i lærerutdanningen

Forelæsere: *Anne Dahl og Tove Leming, Høgskolen i Tromsø, Norge*

Vi vil presentere et prosjekt som er en kartleggingsstudie av samarbeidsformer mellom skole-/barnehageeier og lærerutdanningsinstitusjoner med sikte på å utvikle samarbeidsmodeller for organisasjonslæring både i praksisfeltet og hos lærerutdanningsinstitusjonene, og å identifisere ordninger som hemmer henholdsvis fremmer den individuelle læringen, erfaringsutvekslingen, informasjonsflyten, identifikasjonen av eventuelle interesse- og kulturmotsetninger og deres løsning. Vi fokuserer på områder der samarbeid allerede eksisterer, som praksisopplæring og forskjellige samarbeidsprosjekter. Vi legger til grunn et teoretisk skille mellom individuell læring og organisasjonslæring, der organisasjonslæring viser til endringer i organisasjoners struktur. Skillet gjør det mulig å stille spørsmålet om hvorfor individuell læring ikke resulterer i endringer på organisasjonsnivå, som kan være et fruktbart utgangspunkt for å gjennomføre en kritisk undersøkelse av organiseringen av samarbeid. Sentrale utfordringer vi vil diskutere er: - hvem er skole-/barnehageeier? - hva er likeverdighet? - hvordan forholder vi oss til ulike styringsmekansimer i relasjonen med praksisfeltet? - hvordan sikrer vi organisasjonslæring?- hvordan sikrer vi best mulig reell kommunikasjon med praksisfeltet. Vi vil skissere to modeller for utvidet samarbeid med praksisfeltet som vi ønsker å innføre for å møte utfordringene nevnt over.

Assessment in Icelandic public schools

Forelæsere: *Jóhanna Karlsdóttir og Meyvant Þórólfsson, Iceland University of Education, Ísland*

In recent years schools have been seeking means to assess learning and teaching in a more constructive manner than before. Although paper-and-pencil testing still prevails, due to their efficiency in measuring a large number of learning outcomes and the ease of scoring and recording results, teachers make immense efforts in developing alternative types of assessment, more authentic and more formatively oriented. Since 2002 the authors of this paper have led professional development programs on assessment in 20 Icelandic public schools (elementary and secondary) taking advantage of both external and internal expertise and actively involving all teachers and administrators of each school. In each case the idea of collaborative work has been stressed where the teachers need to discuss and answer fundamental questions for their school, like: What is assessment? Why do we assess, what is the purpose? What do we need to assess? Who should do the assessing? How and how often might we assess? When and where might we assess? What constraints are involved? How do we react to the result of assessment? Etc. With assistance from agents from each of the 20 schools the authors have tried to evaluate and analyse the results of their work through interviews and the examination of school curricula and other documents from the schools involved.

Session E5

Fra student til lærer

Forelæsere: *Kari Mathisen, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Norge*

"Praksisjokket" referer til at mange nyutdannede lærere opplever den første tiden i yrket som dramatisk og vanskelig. Det er med blandede følelser de fleste nyutannede lærere begynner i sin første jobb. De synes det er godt å være ferdig med utdanningen, og de er spente på å praktisere det de har lært. I løpet av utdanningen har de fleste studentene fått tanker og ideer om hvordan de vil være som lærere, og det er spennende å prøve dette ut i praksis. Men for enkelte kan "praksissjokket" bli så overveldende at de slutter i yrket. Gjennom deltakelse i prosjektet Veiledning av nyutdannede lærere har jeg over tid samlet inn data om hvordan nyutdannede lærere opplever det første året i yrket, og i hvilken grad de opplever utdanningen som relevant i forhold til de utfordringene de møter. På bakgrunn av denne kunnskapen vil jeg i presentasjonen drøfte hva utdanningen kan bidra med for å lette overgangen fra student til lærer. Presentasjonen vil fokusere på tema i utdanningen og sammenhengen mellom teori og praksis.

Fra reflekterende student til praktiserende pedagog

Forelæsere: *Per Karl Amundsen, Høgskolen i Nesna, Norge*

Problemstillingene knyttet til det å være ny lærer belyses gjennom et pilotprosjekt i 6 skoler på Helgeland hvor nyutdannet, deres lokale veiledere og skoleledelsen ble intervjuet pluss aksjonsforsningsprosjekt inneværende år ved 2 skoler for å utvikle eksemplarisk veiledningsordning. Nyutdannede lærere uttrykker at de opplever møtet med skolen og elevene som spennende men samtidig svært utfordrende. De uttrykker også behov for støtte og veiledning. De er svært fornøyde med veiledning og støtte fra lærerteam og erfarne kollegaer. Nyutdannede lærere ønsker å få organisert veiledning og de er fornøyd med veiledning som gis. Planarbeid, ledelse og undervisningsorganisering er eksempel på områder hvor nye lærere føler behov for veiledning. Skolene har et definert ansvar for å ta imot og veilede nyutdannede lærere. Lærerutdanningen kan vanskelig forberede studentene på alle skolehverdagens utfordringer. Enkelte sider av yrkesutøvelsen, de praktiske lærerferdighetene, erfares og læres best i selve yrkespraksisen. Veiledning skal bidra til å sette utfordringer i perspektiv og stimulere nyutdannede til å tro på seg selv. Innenfor det nasjonale prosjektet har vi utviklet et Idehefte om hvordan nyutdannede kan mottas og veiledes. Lærerutdanningene arbeider planmessig for å gjøre utdanningen bedre tilpasset den virkeligheten som studentene møter. Ved Høgskolen i Nesna er et årlig erfaringsseminar og en praksisbok som tiltak for å sikre økt profesjonsretting.

Å lykkes som lærer. Utvikling av førsteårskompetanse hos allmennlærere

Forelæsere: *Synnøve Hove, Høgskolen i Bergen, avd. for lærerutdanning, Norge*

Det er mye oppmerksomhet knyttet til svakheter ved lærerutdanningen i Norge og til nyutdannede læreres manglende kompetanse. En undersøkelse jeg gjorde av til studenter i avslutningen av studiet og med oppfølging i første året som lærere, viste at flere av disse lyktes meget godt som nyutdannede lærere, det jeg koller "førsteårslærere". Undersøkelsen bygger på dybdeintervjuer ved slutten av studiet og etter ett år i yrket. I tillegg kommer refleksjonsskriv og praksisfortellinger fra førsteårslærerne. At fler lyktes så godt, vekket min interesse for å løfte fram noen positive bilder av nyutdannede lærere og drøfte hvordan vi kan forstå ulikheter i handlingskompetanse, det jeg kaller "førsteårskompetanse". Problemstillinger: Hva bidrar til førsteårskompetanse hos allmennlærere? Hva synes å være sentrale suksessfaktorer? Ipresentasjonen vil jeg ta utgangspunkt i to suksesshistorier og drøfte prosessen fra ny lærerstudent til arbeidet som førsteårslærer. Her vil jeg vektlegge to dialektiske prosesser: samspillet mellom lærerutdanning og student og samspillet mellom grunnskole og førsteårslæreren. Den store frihetsgraden i lærerutdanningen fører til at studentenes arbeidsinnsats og og engasjement varierer mye, og at sluttkompetansen kan bli svært ulik.Danningsperspektivet står sentralt i utviklingen av lærerkompetanse, og jeg spør om dette blir godt nok ivaretatt i utdanningen. "Førsteårssuksess" er også avhengig av at nyutdannede lærere får støtte og veiledning i skolemiljøet, men det avgjørende ser ut til å være samhandlingen med elevene og rimelig grad av faglig trygghet.

"(...) det sosiale var kanskje ei større utfordring (...)"

Forelæsere: *Gunnar Engvik, NTNU, Program for lærerutdanning, Norge*

Denne presentasjonen omtaler tre nyutdannede lærerne. Disse har tatt fagutdanning og senere ettårig praktisk pedagogisk utdanning (PPU). Utdanningen bygger på den norske Rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning (UFD, 2003), som uttaler at alle aspekter ved lærerens mangfoldige yrkeskunnskap er konkretisert i fem kompetanseområder: Faglig kompetanse, som er grunnlaget for den pedagogiske virksomheten, didaktisk kompetanse der kjernen er å kunne legge til rette for at elever skal lære, sosial kompetanse, som omfatter evne til samhandling og kommunikasjon, mens endrings- og utviklingskompetanse begrunnes i at lærere trenger å fornye den pedagogiske virksomheten. Til sist kommer yrkesetisk kompetanse, som innebærer å kunne se sammenhengen mellom allmenn moral og etikk og de særskilte kravene yrket stiller. Jeg forstår disse fem kompetanseområder slik at de utgjør lærerens profesjonelle kompetanse. Problemstillingen er: Hvordan opplever nyutdannede lærere i videregående skole at deres profesjonelle kompetanse videreutvikles gjennom deltakelse i lærende praksisfellesskap? Grunnlaget for presentasjonen er en artikkel om tre nyutdannede lærere hvor det er benyttet en fenomenologisk tilnærming. Fokuset i presentasjonen avgrenses til behov de nyutdannede har for utvikling og læring i første yrkesår, i hvilke samarbeidsnivå i skolen de nyutdannede er aktive, samt hvordan de nyutdannede opplever samarbeid og samhandling i skolen. I tillegg vil jeg presentere nyanserte refleksjoner fra de nyutdannede om digitale læringsressurser bidrar til deres læring og utvikling. Oppsummeringen vil ta utgangspunkt i kategoriene; "Den harde virkelighet", "Grunnlaget", "Kilden", "Usikkerheten" og "Utviklingen". Til slutt oppsummeres dette i forhold problemstillingen og til mulige implikasjoner lærerutdanningen og i skolen.

Session E6

Learning from our experiences. Collaborative Action research in the Sund Secondary School

Learning from our experiences

Forelæsere: *Hafþór Guðjónsson, Iceland University of Education, Ísland*

Three years ago a group of teachers and school leaders at the Sund Secondary School in Reykjavik established a collaborative action research group. This was seen as a step in the school's self-evalution program that had been going on for some years and as an opportunity for the teachers and other staff member to inquire into and improve their practices. Now I am wondering: Has it been worth the effort? Have we been learning something important? Have we been experiencing some kind of success? Have we been improving something? If so, what and how? And, more generally, I am asking: How do our experiences speak to other teachers and other schools and the community of educational researchers? Have we been learning something from our action research activities that might be of general interest to others, to people who care about schools? My answer is definitly "yes" and will try to substantiate this answer in my presentation.

Treat or tussle? Improving my relationships with my students

Forelæsere: *Jóna Guðbjörg Torfadóttir, Menntaskólinn við Sund, Ísland*

My action research master thesis focuses on my relationships with my students, and, in particular, critical incidents in my classroom. I base my research mostly on the theories and methods of Jean McNiff, Nel Noddings, Sigrun Adalbjarnardóttir, David Tripp and Thomas Gordon, to mention only a few. The research took place in a secondary school during my first year as a teacher. I collected data this winter by writing a diary and by using videotape recordings in the classroom. Besides, I asked my students to respond to particular questions and interviewed one of my colleague. Finally, for the purpose of comparison, I collected data from some experienced teachers, focusing on their relationships with their students. My findings indicate that teachers´ sensitivity to the needs of the students and their ability to end a conversation in a successful way can make a big difference in building up a mutual trust and respect in the classroom, which is, I think, a prerequisite for the building up of a good teacher-student relationship. The teachers' sensitivity for the students is, in part, grounded in their teaching experiences which the new teachers lacks. Therefore, I argue, it is necessary for new teachers to get support from experienced teachers in their first year of teaching for the purpose of building such relationships.

Elevers metaviden — et stykke aktionsforskning

Forelæsere: *Pétur Rasmusen, Menntaskólinn við Sund, Ísland*

Jeg underviser i dansk som fremmedsprog på vores gymnasium, og målet med mit projekt var elevautonomi. Første del gik ud på at give eleverne viden om sprogindlæring. Udgangspunktet var konstruktivismen og formålet var at skaffe eleverne redskaber til selvanalyse, her om sprogtilegnelse. I meget små portioner fortalte jeg, når undervisningen i øvrigt gav anledning til det, lidt om de forskellige færdigheder og forskellen på sprogundervisning og naturlig sprogtil¬egnelse. Jeg forsøgte at gøre hver enkelt elev opmærksom på egne stærke og svage sider og at gøre klassen bevidst om hvilke kompetencer bestemte øvelser gav. Det første år havde dette enormt positiv effekt i min forsøgsklasse som jeg monitorede i min undervisningsdagbog. Det vil jeg beskrive nærmere i indlægget. Mit andet projekt, i år, er så gået ud på at gøre eleverne opmærksomme på kriterier for bedømmelse. Elever kan lægge vægt på at gøre ting rigtigt i præsta¬tionerne som er af mindre betydning, og glemme at tage hensyn til forhold der er vigtige for bedømmelsen. I begge tilfælde inddrages eleven som diskussionspartner om undervisningen og får bedre forudsætninger for at udvikle sine sprogfærdigheder positivt. Det har ikke været mindre interessant for mig selv at være tvunget til at være mere eksplicit i hvad jeg gør. Det har tit kostet mange og svære overvejelser at finde ud af hvad jeg egentlig gjorde. Her har diskussionerne i lærergruppen været en vigtig hjælp.

Study skills and students independence

Forelæsere: *Þorbjörn Guðjónsson, Menntaskólinn við Sund, Ísland*

The goal of my inquiry was to enhance my students' study skills in chemistry by encouraging them to work more independently. I often experience problems when students are training their skills and I move around in the classroom. Students' lack of for example self-confidence, persistency or capability result in the fact that they stop working and just wait for assistance. In order to break up this behavior I tried cooperative learning methods where the stronger students supported underperforming students. Teaching in class I kept myself close to the blackboard area and did not go to individual students. The students worked together in small groups. I began the lesson by giving a traditional introduction on the blackboard. Then I asked the students to raise questions directly from their seats. From my area I kept the students busy by encouraging them and ask them how things were coming along. I moved the students between groups if I felt they were falling behind. Students only came to me if they needed personal assistance. My conclusion is that this approach works very well. It is an active method which keeps the students working. It prevents weak students to get stuck and hopefully helps the stronger ones to fill gaps in their own understanding.

Session E7

Mentoring as a way of developing student teachers' pedagogical content knowledge in mathematics

Forelæsere: *Vivi Lisbeth Nilssen, Høgskolen i Sør Trøndelag, avdeling for lærer- og tolkeutdanning, Norge*

The focus of this presentation is how the cooperating teacher can facilitate student teachers development of pedagogical content knowledge (PCK) in mathematics. This was the research question of my doctoral study. PCK is the knowledge identified by Shulman and colleagues as the amalgam of pedagogy and content in teaching that both comes into sight and develops through teaching. Thus, for student teachers, field experience is an important occasion for this development. A case study of Sara and her mentoring of five first-year student teachers during their field experience is chosen as methodology to shed light on this issue. The case study is situated within a qualitative, interpretative tradition with socio-cultural theory as theoretical framework. Through analysis of mentoring conversations and other data sources three traits that seems to assist student teachers' development of PCK are identified as important in Sara´s mentoring; mowing towards shared focus of attention by focusing on the kids, making the invisible visible through guided planning and encouraging educative experiences by focusing on aims. Taken together the three traits contribute to the understanding of how Sara´s way of mentoring is significant for the student teachers development of pedagogical content knowledge in mathematics. I argue that this kind of mentoring makes the student teachers perform teaching that is acknowledged as necessary to make field experiences become a true learning venue. I will further argue that, by paying attention to Shulman´s concept we can understand the importance of cooperating teachers role as mediators for connecting theory and practice in teacher education.

Mathematics Teacher Education and Didactic Divide - Historical and contemporary perspective

Forelæsere: *Kristín Bjarnadóttir, Iceland University of Education, Ísland*

The history of the 20th century reveals an ongoing tension between university mathematicians, emphasising training in mathematical thinking and cultural goals, and traditional utility-oriented demands to calculate accurately and quickly certain types of problems pupils. When it became a world-wide opinion that the frame of set-theory and logic would ease the study of mathematics, and that the aim of the studies should move away from technicalities towards clarity in thinking, teachers at the compulsory-school level faced a dilemma. They tried to transfer their teaching techniques towards explaining and conducting dialogues. They observed a decline in the technical skills, demanded by the parental sector of society, while a possible gain in thinking skills was hard to demonstrate. Teachers have been in this dilemma ever since. In addition to different education of teachers at upper and lower school levels in Iceland and their different prerequisites for their task, the situation at present becomes more complex when taken into account that scarcely half of mathematics teachers, at either level, have any specialised training in the subject. This situation will be discussed in the light of the conclusions of three groups of researchers in the neighbouring countries: Niss and Jensen have pointed out discontinuity in mathematics education between the upper- and lower secondary school levels in Denmark. Bergsten and Grevholm have analyzed the situation in Sweden as containing "didactic divide" and Blum, Neubrandt et al. have analyzed the relation between content knowledge and pedagogical content knowledge of German secondary school teachers according to their educational background.

Theory and practice in mathematics teacher education

Forelæsere: *Guðný Helga Gunnarsdóttir, Guðbjörg Pálsdóttir og Jónína Vala Kristinsdóttir, Kennaraháskóli Íslands, Ísland*

All courses at the Iceland University of Education should characterize professional depth and a comprehensive overview, as well as an emphasis on students being active and responsible for their studies. Connection to research, the field and an emphasis on creativity and communication are the three threads that should be intertwined in the content of all courses. Research in mathematics education has been developing the last decades. The main emphasis was on curricular research in the 1960´s, on the students in the 1980´s and last decade the focus has been on the teachers. There has been a growing interest in teachers as learners; how teachers learn to think and act in particular ways and what contributes to their learning. Research on teachers competences indicate that four main components should be included in the education of prospective mathematics teachers; common content knowledge, specialized content knowledge, knowledge of students and content, and knowledge of teaching and content. In planning mathematics teacher education we have been developing the courses in relation to research findings. Our focus has been on that the student teachers build up their knowledge and understanding through research, communication to the field and creative studies. In the session we will discuss our work and give examples of course development based on research on our teaching and students development. An important part of our approach is a continuous action for change as we question, refine, and critique our practice.

Session E7

Building a learning community in mathematics teacher education

Forelæsere: *Jónína Vala Kristinsdóttir, Guðbjörg Pálsdóttir og Guðný Helga Gunnarsdóttir, Kennaraháskóli Íslands, Ísland*

In developing courses in mathematics teacher education at the Iceland University of Education our focus has gradually changed from emphasis on teaching methods to children's learning and the student teachers' learning. To be competent in mathematics teaching the teacher must be capable of interpreting, organizing and teaching according to the goals of the curriculum as well as being able to understand the learning of their students and develop their own teaching. An important feature in the development of mathematics teaching is being aware of ones own understanding of mathematics. Through inquiry, learners can go beyond the use and application of algorithms and rules, develop understanding of general relationships in mathematics, and deal with problematic aspects of the abstraction and formalism that is central to mathematics. In the session we give examples from pre-service-, graduate and in-service courses in mathematics education. We will describe how we build a community of inquiry in which reflective development of own mathematical understanding as well as practice in mathematics teaching results in a learning community. Student teachers, teachers, and the educators are encouraged to look critically at their own practices and to modify these through their own learning-in-practice. Through case writing of their practices and critical reflection in connection with their studies on research in mathematics education the participants build a learning community. We analyze cases from our teaching and draw conclusions from the learning we have observed taking place, both our own learning and the student teachers/teachers.

Session E8

Flerstemt om musikkfaget i skolen

Forelæsere: *Odd-Magne Bøe, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Avd. for lærer- og tolkeutdanning, Norge*

Innlegget tar sikte på å sammenligne opplevelser barn har mht læring i musikkfaget i norsk skole med intensjonene vi finner i planverket for grunnskolen i Norge fra 2006, Kunnskapsløftet. Er innholdet barna opplever i faget musikk i tråd med intensjonene vi finner i planverket i Norge? Innledning Mange barn og voksne forteller om positive opplevelser i faget musikk i skolen. Barna spiller, synger og danser, og foreldre opplever flotte framføringer med dyktige barn som opptrer. Kunnskapsløftet i Norge legger opp til en tilpasset og variert musikkundervisning hvor alle er med ut fra egne forutsetninger. Elevene sang mye i skolen før. Har det skjedd en endring i faget i retning av mer spill, dans, komponering og lytting med innføringen av ny nasjonale planer i 1974, 1987 og 2006? Eller er det slik at intensjonene om en allsidig opplæring ikke oppleves av elevene? Metode Jeg har valgt en kvalitativ metode med bruk av intervjuer i møtet med barn på 4. og 7.trinn. Studien er avsluttet. 167 barn fra 4. og fra 7. trinn har bidratt med sine stemmer. Studien tar utgangspunkt i transkripsjoner fra 41 gruppeintervjuer. I tillegg får vi høre hva 27 studenter forteller om sine opplevelser fra musikktimer i skolen. Elevene ble intervjuet i grupper på 4-5 barn, og vi brukte lydopptaker. Intervjuet er delvis strukturert med 5-6 spørsmål. Studentene ved allmennlærerutdanningen skrev fortellinger eller minnebilder fra sine opplevelser fra musikktimer i praksisperioder. Resultat og publisering Et av resultatene i studien, er at barna opplever et fokus på sangaktiviteter, og mindre opplæring i spill og kreative aktiviteter som det å skape musikk selv. Studenter som tar musikkfordypning MU120 og MU230 skal bli kjent med resultatene og i ettertid bidra selv til å utvikle ny kunnskap om faget musikk i skolen. Til diskusjon 1. Hvordan kan ny innsikt eventuelt føre til en endring av lærerens praksis og dermed en tilnærming mellom opplevd praksis og planens intensjoner? 2. I hvilken grad kan barns opplevelser og studentenes minnebilder gi ny og holdbar innsikt i faget?

Att nå målet - ett samarbetsprojekt mellan tre lärarutbildningar med inriktning musik vid musikhögskolorna i Stockholm, Göteborg och Piteå

Forelæsere: *Cecilia Hultberg, Institutionen för musik, pedagogik och samhälle, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, Sverige*

I huvudstudien undersöks ur ett kulturpsykologiskt perspektiv hur studenter utvecklar handlingsberedskap att undervisa musik i grundskolans årskurser fyra till nio. Utgångspunkten är att individers sätt att delta i en verksamhet beror på hur de uppfattar dess syfte. Därför är lärares och studenters uppfattningar av lärarutbildning och -yrke viktiga för deras agerande, som även påverkas av hur utbildningen organiseras. Utbildningarna har samma nationella mål men olika organisation: innehållet är på olika sätt uppdelat i kurser och praktik och schemaläggningen varierar. Beroende på var de studerar erbjuds därför studenter olika förutsättningar som i sin tur påverkar vilket professionskunnande som fokuseras. Detta är speciellt intressant för blivande musiklärare, som utöver pedagogisk och ämnesrelaterad kompetens behöver utveckla stort musikaliskt hantverkskunnande för att leda musicerande med elever som har mycket olika individuella förutsättningar. Projektet genomförs 2008-09: studenter, lärare och handledare undersöker sina verksamheter i kurser med inriktning mot klassrumsmusicerande och under VFU. Utbildningsstrategier och individuella lärstrategier kartläggs i relation till lärarprofession. Detta följs upp genom samarbete mellan musikhögskolorna för att utveckla respektive utbildning. Lärarna och handledarna kan kombinera projektmedverkan med kompetensutveckling; studenterna kan använda sina data i självständiga arbeten. Projektet är finansierat av Myndigheten för nätverk och samarbete mellan högskolor och universitet, vars bedömargrupp framhäver att den kollaborativa metoden bör kunna “byggas in i det vidare utvecklingsarbetet som en kontinuerlig del av de aktuella utbildningarna” och “få överspridningseffekter på andra utbildningar inom det musikpedagogiska och allmänt pedagogiska området”.

Er det vakkert ?

Forelæsere: *Sigrún Guðmundsdóttir, Kennaraháskóli Íslands, Ísland*

Hvordan kan man i pædagogiske processer træne opmærksomheden for æstetik i hverdagen? Jeg er utdannet som kunstlærer (bild og textil) fra Island og Norge. Har undervist i mere en tredve ar, i forskellige kunstfag. Samtidig har jeg arbeidet som kunstner og designer, - og jeg har blandt annet skrevet tre böker om klær og mönstre med hovedvægt på kreativiteten. Denne paper er et bidrag til at udvikle veje til at undervise og træne elever til at opleve det æstetiske i deres nærmeste omgivelser og hverdag. Fokus er på undervisning af kommende lærere og hvordan de kan stimuleres til at arbejde med de æstetiske dimensioner af undervisningen. Hvordan den kommende lærer oparbejder kompetencer, erfaring og træning til at opmuntre og motivere elever og skabe situationer og atmosfære, hvor det æstetiske får sin plads. Denne paper er basert på udviklingsarbejde, eksperimenter og forfatterens andre erfaringer med at udvikle undervisningmetoder, som engagerer elever og åbner deres øjne for det æstetiske i deres umiddelbare omgivelser. De praktiske erfaringer bliver diskuteret i forhold til teorier og ideer af bl.a. Friedrich Schiller, John Dewey, Mike Featherstone, Páll Skúlason, Reggio Emilia, Dorthe Jørgensen og Þorvaldur Þorsteinsson. Vægten er på undervisningsmetoder, som aktiverer lærerens personlige kompetence til at stimulere aktivitet og skabe rum for reflektion og nytænkning. Min paper vil inddrage beretninger fra kunstnere og designere og retningslinjer som kunstnere og kunstpædagoger bruger, både i egen kreative processer og i undervisning, dvs. eksempler på kommunikation om æstetik og på æstetisk kommunikation.

Session E9

Lærerstudenters metabevissthet i pedagogikkfaglig læring

Forelæsere: *Elsa Løfsnæs, Høgskolen i Nesna, Norge*

Jeg er forsker på hvilken metabevissthet og hvilket erfaringsmessige tilknyttet refleksjonsgrunnlag som et utvalg studenter anvender tilknyttet sentrale temaer i sin pedagogikkfaglige læring. Jeg vil finne ut hvordan studentene generelt ser lærerutdanningen i lys av tanker om framtidig yrke, men også i hvilken grad de anvender yrkesrettede metaperspektiver i konkrete læringssituasjoner. Denne undersøkelsen håper jeg skal gi både studentene og meg selv en utvidet forståelse av læring. Problemstilling: Hvilken betydning har studentenes metabevissthet i forhold til pedagogikkfaglig læring, og kan det pekes på spesielle forhold som kan ligge til grunn for utviklingen av slik metabevissthet? Begrepet metabevissthet beskriver betydningen av den personlige tenkningen og de valg som ligger bak det som den lærende personen gjør. Begrepet brukes i tilknytning til konkrete undervisningssammenhenger, men kan i en videre sammenheng også forstås som de holdningene og motivene en går til studiesituasjonen med. I konkrete undervisningssammenhenger beskriver begrepet metabevissthet de perspektiver den som skal lære har på hva som er hensikten med arbeidet, hvilke ferdigheter som kreves og hvordan det er hensiktsmessig å forholde seg. I denne forskningssammenhengen er fokuset rettet mot hvordan studentene opplever forsøket på å skape forbindelseslinje mellom læringsarenaene, og hvordan dette kan forstås i forhold til den enkelte students metaperspektiver på egen læring. Det er studentenes læringsprosesser som her står i sentrum. Studieorganisering og undervisning er kun rammefaktorer som skal fremme studentenes personlige læringsprosesser. Datainnsamling skjer gjennom intervju på bakgrunn av kontinuerlige nedtegninger ut fra dokumentasjoner gjennom veiledningsgrunnlag, mapperefleksjoner, deres faglige oppsummeringer, deres vurderinger knyttet til bestemte undervisningstemaer, på forhånd besvarte spørreskjemaer, deleksamenen, m.m.. Dataene sammenlignes også med opptaksgrunnlag.

Forskning om praksisopplæring

Forelæsere: *Kaare Skagen, Høgskolen i Oslo, Norge*

Paperet gjennomgår noe nyere forskning og rapporter om praksisopplæring i nordiske land, og noe engelskspråklig materiale. Til grunn for studien ligger forskningsoversikter, enkeltstudier og tidsskriftartikler. Formålet med gjennomgangen er å identifisere trekk som flere studier er enige om, og trekk som ikke fremheves i de fleste eller alle studier. På bakgrunn av forskningsoversikten drøftes noen aktuelle problemstillinger som forholdet skole-lærerutdannelse, forskning - skole, nybegynnere - erfarne lærere og stabilitet - reform i skole og lærerutdannelse.

Lærarutdanninga - ei bremse for skuleutviklinga?

Forelæsere: *Magne Rogne, Universitetet i Stavanger, Norge*

Paperet tek sikte på å vise korleis ulike lærarutdanningar kan verke hemmande når skulen prøver å halde tritt med samfunnsutviklinga. Metodisk baserer studien seg på læreplananalysar der rammeplanar og fagplanar frå allmennlærarutdanninga og universitets- og høgskulestudia/Praktisk-pedagogisk utdanning blir sett opp mot læreplanen for skulen (LK06). Fokus i analysen vil vere det største skulefaget i Noreg, norsk (morsmålsfaget), og utviklinga på eit sentralt felt her, nemleg samansette (multimodale) tekstar. Dette feltet er gjort til eit hovudområde i skulefaget norsk, og slik prøver ein i skulen å følgje den teknologiske utviklinga og samfunnsutviklinga når det gjeld blant anna digital kompetanse. Sektoren som skal utdanne lærarane til skulen derimot, er svært konservativ i sitt syn på tekstomgrepet, med det resultatet at lærarane dei utdannar reelt sett knapt kan seiast å vere kvalifiserte for den jobben dei skal gjere. Eit historisk tilbakeblikk på eldre planar viser at avstanden mellom universitets- og høgskulefaget norsk (nordisk) og skulefaget norsk berre har blitt større og større. Problemet er størst for universitetsfaget, men heller ikkje allmennlærarutdanninga med sine hyppige rammeplanrevisjonar ser ut til å greie å fornye seg tilstrekkeleg. Dette problemet vil òg bli sett i lys av kompetanseforskrifta, som avgjer kva krav ein set til tilsetjing som lærar i skulen. Med dagens raske samfunnsutvikling er ei tilfredsstillande skuleutvikling nok avhengig av at ein i langt større grad enn tidlegare ser lærarutdanningane opp mot den faglege jobben lærarane skal gjere i skulen.

Prosjekt Lærende skoler i Bergen - aksjonsforskning.

Forelæsere: *Janicke Borch Egge, Høskolen i Bergen, Avdeling for lærerutdanning, Norge*

Pilotprosjektet Lærende skoler i Bergen et aksjonsforskningsprosjekt, er et utviklingsprosjekt der målene er todelte. For deltakerne ved HiB er målet å heve den interne kompetanse for deltakerne. Det andre målet er å vedlikeholde utviklingsprosesser på de tre deltakerskolene, med fokus på den pedagogiske virksomheten. Det er et samarbeid mellom to fagseksjoner ved Høgskolen i Bergen, samfunnsfag- og pedagogikkseksjonen og mellom nasjonale institusjoner (Høgskolen i Tromsø/NorAforsk og tre skoler i Bergen). Prosjektet har også som mål å involvere flere seksjoner ved allmennlærerutdanningen og etablere kontakt med andre eksterne kompetansemiljø. Kompetansehevingen foregår innenfor rammene av aksjonslæring/aksjonsforskning. Vi har etablert gode kontakter med praksisfeltet (de tre skolene), og et anerkjent nordisk forskningsmiljø (Tom Tiller/NorAforsk). Organiseringen av prosjektet er en kombinasjon av fellesmøter med plangruppene ved skolene der professor Tom Tiller også har deltatt. Vi benytter oss også av videokonferanse. Hver skole har to veiledere/forskere fra HiB. Nina Grieg Viig og undertegnende er tilknyttet Skranevatnet skole. Vi har hatt seminar om aksjonslæring og lærende skoler for lærerne og er primært knyttet til plangruppen ved skolen. Vårt fokus er selve organisasjons utviklingsprosessene på skolen. Datainnsamlingen vi skje våren 08 ved å intervjue noen av lærerne om deres prosjekt. Her vil forskernes fokus være utviklingsprosessen(e). Slik sett vil prosjektet være interessant i forhold til konferansens fokus. Våren - 08 planlegger vi å arrangere en felles konferanse for alle lærerne ved de tre skolene der blant annet Tom Tiller vil bidra med faglig innlegg.

Index - forfattare i alfabetisk ordning

Session	Navn	Sidetal
B3	Ana Graviz	19
B6	Ana Graviz	22
B5	Anders Persson	21
E1	Anders Vindenes	43-44
B1	Andreas Rasch-Christensen	17
B4	Andreas Rasch-Christensen	20
A2	Ann Britt Ervik	10
D3	Ann Elise Rønbeck	37
E1	Anna Birketveit	43-44
C1	Anna Henningsson-Yousif	26
D9	Anna Kristjánsdóttir	42
C4	Ann-Charlotte Lindner	29
C5D5	Anne Charlotte Torvatn	30-31
E4	Anne Dahl	47
A4	Anne Grete Solstad	12
A3	Anne Karin Rudjord Unneland	11
E3	Anne Selvik Ask	46
C5D5	Annette Lykknes	30-31
C5D5	Ann-Sylvi Larsen	30-31
A6	Åse Streitlien	14
A5	Atle Mjåtveit	13
A7	Auður Pálsdóttir	15
C4	Birgitte Stougaard	29
A7	Björg Pétursdóttir	15
A4	Bodil Nielsen	12
C4	Bolette Höeg Koch	29
A2	Brit Bolken Ballangrud	10
A5	Brit Hanssen	13
E1	Britt Unni Wilhelmsen	43-44
A1	Carsten Høgh	9
E8	Cecilia Hultberg	52
E3	Cornelia Brodahl	46
D9	Dag Gulaker	42
A5	Dag Husebø	13
C2	Dag Husebø	27
D6	Dóra S. Bjarnason	39
D8	Efemia Gísladóttir	41
C7	Eli Kari Høihilder	33
B4	Elisabeth Nilsen	20
E9	Elsa Løfsnæs	53
B9	Elsa Sigríður Jónsdóttir	25
D4	Erling Solerød	38
D7	Eygló R. Sigurðardóttir	40
B2	Finn Eldor	18
B4	Frits Hedegaard Eriksen	20
E3	Frøydis Nordgård Vik	46
A5	Gro Næsheim-Bjørkvik	13
E7	Guðbjörg Pálsdóttir	50-51
C3	Guðmundur B. Kristmundsson	28
E7	Guðný Helga Gunnarsdóttir	50-51
A3	Guðrún Geirsdóttir	11
D1	Gullaug Lereim Dybdahl	35
B6	Gunilla Johansson	22
C2	Gunnar E. Finnbogason	27
E5	Gunnar Engvik	48
C3	Gunnar Mathisen	28
C6	Gyða Jóhannsdóttir	32
D2	Göran Brante	36
A3	Hafdís Ingvarsdóttir	11
D7	Hafdís Sigurgeirsdóttir	40
A8	Hafsteinn Karlsson	16
E6	Hafþór Guðjónssson	49
D8	Halldóra Magnúsdóttir	41
A4	Halvor Bjørnsrud	12
C6	Hanna Ragnarsdóttir	32
A3	Hans-Göran Nygren	11
A7	Haukur Arason	15
C1	Haukur Viggósson	26
E1	Hege Emma Rimmereide	43-44
B8	Helga Rut Gudmundsdottir	24
B4	Henrik L. Nielsen	20
B9	Hrönn Pálmadóttir	25
A5	Idar Ree	13
E1	Inga H. Andreassen	43-44
E3	Ingebjørg Aarek	46
B9	Inger Hensvold	25
E2	Inger Karlefors	45
B7	Ingrid Engdahl	23
B7	Jakob Frímann Þorsteinsson	23
B2	Jan Andersson	18
A3	Jan Håkansson	11
E9	Janicke Borch Egge	53
A4	Janne Madsen	12
C1	Jens Christian Jacobsen	26
C5D5	Jon Smidt	30-31
E4	Jóhanna Karlsdóttir	47
E6	Jóna Guðbjörg Torfadóttir	49
B9	Jónína Sæmundsdóttir	25
E7	Jónína Vala Kristinsdóttir	50-51
E9	Kaare Skagen	53
E3	Karen Edvardsen	46
E5	Kari Mathisen	48
E2	Kari Søndenå	45
B1	Karolina Matras	17
B1	Katrin Næs	17
E3	Kirsten Limstrand	46
B5	Kitt Margaret Lyngsnes	21
B3	Kjellrunn Kr. Trohaug	19
A5	Kjersti Melhus	13
D9	Kolbjørn Hansen	42
B1	Kristine Kabel	17
E7	Kristín Bjarnadóttir	50-51
D9	Kyrre Johannesen	42
C2	Lakshmi Sigurdsson	27
A1	Lars Anders Kulbrandstad	9
A4	Lars Opdal	12
A6	Lars Opdal	14
A8	Lilja M. Jónsdóttir	16
A1	Lis Madsen	9
B5	Lisbeth Ranagården	21
D2	Lise Iversen Kulbrandstad	36
A6	M. Allyson Macdonald	14
A7	M. Allyson Macdonald	15
C7	M. Allyson Macdonald	33

Index - forfattare i alfabetisk ordning

Session	Navn	Sidetal
B7	Madeleine Bonow	23
E9	Magne Rogne	53
D3	Mai Brit Helgesen	37
B6	Maria Borgström	22
C6	Maria Borgström	32
B5	Marita Kontoniemi	21
A8	María Steingrímsdóttir	16
B8	Marte Sørebø Gulliksen	24
E2	Mary Brekke	45
E4	Meyvant Þórólfsson	47
C8	Michael Dal	34
B5	Monica Eklund	21
E8	Odd-Magne Bøe	52
C5D5	Ola Erik Domaas	30-31
E2	Pauli Nielsen	45
E1	Per Jørgen Larsen	43-44
E5	Per Karl Amundsen	48
E4	Petter Kongsgården	47
E6	Pétur Rasmusen	49
E2	Ragnhildur Bjarnadóttir	45
C3	Rein Jensen	28
D1	Ritva Aarras-Saari	35
D4	Roald Tobiassen	38
C3	Roar Engh	28
C8	Robert Berman	34
D6	Rolf Fasting	39
B1	Ruth Mulvad	17
C5D5	Rutt Trøite Lorentzen	30-31
C7	Salvör Gissurardóttir	33
C8	Samúel Lefever	34
D7	Sigrún G. Thorarensen	40
E8	Sigrún Guðmundsdóttir	52
B6	Sigurjón Mýrdal	22
A2	Snefrid Tislevoll	10
B9	Sólveig Karvelsdóttir	25
D7	Sólveig Karvelsdóttir	40
C7	Svanborg R. Jónsdóttir	33
D9	Svein Aastrup	42
C3	Svein Arne Pettersen	28
E1	Svein Hoff	43-44
B4	Svein-Otto Skjærvold	20
C1	Svenning Bjørke	26
B2	Sylvi Stenersen Hovdenak	18
E5	Synnøve Hove	48
C1	Thor Ola Engen	26
D2	Tomas Kroksmark	36
B3	Tor Ahlbäck	19
E4	Toril Aagaard Brethvad	47
C5D5	Torlaug Løkensgard Hoel	30-31
D1	Tormod Areson Stauri	35
D4	Tove Brita Eriksen	38
E4	Tove Leming	47
D6	Trygve Bremnes	39
D8	Unnar Þór Böðvarsson	41
D7	Unnur Jónsdóttir	40
E7	Vivi Lisbeth Nilssen	50-51
E6	Þorbjörn Guðjónsson	49
A6	Þuríður Jóhannsdóttir	14

GESTAMÓTTAKAN
YOUR HOST IN ICELAND

Gestamóttakan - Your Host in Iceland | Þingholtsstræti 6 | 101 Reykjavík
Sími: 551 1730 | conference@yourhost.is | www.yourhost.is